

Jesús - Amuzgo, San Pedro Amuzgos

Jñ'oon Naya Ntyja 'Naan' Jesucristo Na Tji Marcos

Juan, tsan na totsiquindëë' nn'an, toninncyaa jon jñ'oon

(Mt 3:1-12; Lc 3:1-9, 15-17; Jn 1:19-28)

1.1 Ndö cotye' juu jñ'oon naya ntyja 'naan' Jesucristo na conduihin jnda Tyo'ts'on. 1.2 Cha'xjen juu jñ'oon na chuu' nnon juu tson na tji Isaías, tsan na totsinin jñ'oon ntyja 'naan' nchu vaa 'nan na nguaa. Cha'vijon nquii Tyo'ts'on itsinin jon nnon jnda jon Jesucristo. Itso jon: Quen' cüenta, na tonnon' majñön nquii ts'an na ninncyaa jñ'oon ntyja njan. Juu jon ntsijnda' nato na ncja'. 1.3 Juu tsan'neen ninncyaa jñ'oon ndëë nn'an na ngancüihan ndyuaa najon tyi'jndye nn'an m'an. Ngitso jon: "Quinan'jnda'ho' juu nato na ndyo nquii ts'an na conduihin na co'xen jon nn'an. Quinan'quinaanho' nato jndyoyu na ncja jon." Mannda' itsiquindy juu jñ'oon'neen. 1.4 Cha'xjen na itso Tyo'ts'on na ncüjee' ts'an na ninncyaa jñ'oon' jon, juu Juan tyjee' jon ndyuaa najon tyi'jndye nn'an m'an. Toninncyaa jon jñ'oon na quint'ë nn'an, cha' quitsi'manhan' na contcüe' n'onhan jnan nan'xuanhan na ntsit'man ts'on Tyo'ts'on jnanhan. 1.5 Nn'an na m'an ninvaa ndyuaa Judea jndui'han na to'ohan najon tom'aan juu Juan'neen. Mantyi ñ'en nn'an tsjoon Jerusalén, jndui'han, ty'ehan najon na tom'aan jon. Ndo' vi na jndë tji' jndyoyuhan jnanhan, yajo' ncüii ro cüiihan siquindëë' Juan'neen jooan quii' ndaa jndaa Jordán. 1.6 Ndo' ndiaa na tocüe tsan'neen jndëhan' yo soo' camello, ndo' tsiaa' jon toquityen tjan, ndo' tocüa' jon quintcandyue', ndo' to'u jon tsion' quityi' jndëë. 1.7 Ndo' toninncyaa jon jñ'oon ndëë nan'neen, totso jon: —Na tox'en ndyontyja ncüii ts'an na t'manntyichen conduihin, chichen ja. Min tyi'quinjon ja na ve' na ngüangiö na ntsiquin'an tjan na tyen ntcoon' jon. 1.8 Ja matsiquint'ëho' yo ndaatoo, majo' juu jon ntsiquindëë' jon 'o' yo nquii Espíritu Santo." Nnda' jñ'oon tyincyaa juu Juan'neen.

Jndëë' Jesús

(Mt 3:13-17; Lc 3:21-22)

1.9 Ndo' juu xjen'neen jnan Jesús tsjoon Nazaret ndyuaa Galilea. Tuee' jon najon m'aan juu Juan'neen jndaa Jordán, ndo' jo' siquindëë' jon juu Jesús. 1.10 Ndo' juu xjen na jndui' Jesús quityquii' juu jndaa'neen, jndyiaa' jon na jnaan tsjö'ndue najon na m'aan nquii Tyo'ts'on. Juu xjen'neen tityincyoo' Espíritu Santo, cha'vijon ncüii quitu', jndyocue jon nacjoo' Jesús. 1.11 Ndo' tic'uaa ncüii jndye na tondye tsjö'ndue na sinin nquii Tyo'ts'on, itso jon: —'U' condui 'u' jnda. T'man vaa na vi'ntyji 'u' ndo' nën jndyi 'U'."

Itsichon yutyia na quityii'han' ng'eehan' Jesús

(Mt 4:1-11; Lc 4:1-13)

1.12 Ndo' majuuntyi xjen'neen s'aa Espíritu Santo na cja Jesús ndyuaa na tyi'jndye nn'an m'an. 1.13 Ndo' jo' tom'aan jon venn'an xuee. Ndo' juu yutyia totsichon yantyi juu na quityii'han' ng'eehan' Jesús na quitsitjahn nnon nquii Tyo'ts'on. Ndo' tom'aan Jesús quii' nt'an quioo' ncyaa. Ndo' majuuto xjen'neen, nque ángeles na cotyentjon nnon Tyo'ts'on squehan na tixee'han jon.

Ndyuaa Galilea ta' Jesús na toninncyaa jon jñ'oon

(Mt 4:12-17; Lc 4:14-15)

1.14 Ndo' vi na jndë ty'on nanm'ann'ian juu Juan'neen na tyi'han jon vancjo, yajo' jndui' Jesús juu ndyuaa'neen, tja ntcüe' jon ndyuaa Galilea. Ndo' jo' toninncyaa jon jñ'oon naya 'naan' Tyo'ts'on. 1.15 Totso jon: —Juu xjen na ninncyaa nn'an na nquii Tyo'ts'on ntye'ntjon jonhan ntyja 'naan' na cotsam'anhan, jndë tuee' xjenhan'. Ng'e jo' quintcüe' n'onho' jnanho', ndo' cantyja n'onho' juu jñ'oon

naya 'naan' jon.”

Tqueen' Jesús ninnque nn'an na cotji' quintcaa

(Mt 4:18-22; Lc 5:1-11)

1.16 Ndo' viochen xjen na venon Jesús 'ndyo ndaandue Galilea, jndyiaa' jon tsan na jndyu Simón. Iju' tsan'neen tsqui'tsan quityquii' ndaandue'neen yo tyje jon na jndyu Andrés, ng'e ninnquii' juu ts'ian na cont'ahan na cotji'han quintcaa. 1.17 T'man Jesús joochan, tso jon ndëehan: —Quindyonan'jonho' yo ja ndo' ja nts'a na nnan'tjonho' nn'an ntyja 'naan' Tyo'ts'on. 1.18 Ndo' joochan nin'noon' jnty'ehan ntqui'tsan 'naanhan, tyenan'jonhan yo Jesús. 1.19 Ndo' tjantyi jon chjochen. Jo' jndyiaa' jon Jacobo yo tyje juu Juan, tyehan jndyu Zebedeo. M'anhon quityquii' v'aandaa 'naanhan na cota'yahan ntqui'tsan 'naanhan. 1.20 Ndo' majo'ntyi nin'noon' t'man Jesús joochan. Ndo' juu tyehan jnty'ehan jon quityquii' juu v'aandaa'neen yo nin'moso 'naanhan, jo' tyenan'jonhan yo Jesús.

Ncüii tsans'a na tsixuan jndyetyia

(Lc 4:31-37)

1.21 Ndo' jo' squehan tsjoon Capernaum. Juu xjen na tuee' xuee na cota'jndyee nn'an judíos, taquee' Jesús vats'on 'naan nan'neen. Ta' jon na si'man jon ndëe nn'an na tencüii jo'. 1.22 Majo' jñ'oon na tyincyaa jon, ndicuee' na ncüaa' n'onhan juuhan' ng'e si'man jon cha'xjen ncüii ts'an na tsixuan na iquen xjen, ng'e joo jñ'oon na si'man jon njonntyichenhan', tachi cha'xjen joo jñ'oon na concya nque nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindyi jñ'oon na tqen nquii Moisés. 1.23 Ndo' quii' nt'an nn'an na tencüii juu vats'on'neen, jo' m'aan ncüii ts'an na tsixuan juu jndyetyia. Juu jndyetyia'neen, s'aahan' na jndei sixuaa tsan'neen. 1.24 Itso juu: —'U' Jesús na jnan' tsjoon Nazaret, ¿Nin ts'ian na matyii' 'u' yo ntyja nján? ¿Aa jndyo' na ntsiquitsu' já? Ja mavaa' ya ts'on nin condui 'u'. Ja ntyji na condui 'u' ñuan nquii' na jnan' na m'aan nquii Tyo'ts'on. 1.25 Majo' juu Jesús, sityia' jon juu jndyetyia'neen. Itso jon nnon juu: —Machen 'ndyo', quindui' tyquii' ts'on tsanvahin. 1.26 Ndo' juu xjen na jndui' juu jndyetyia'neen, s'aahan' na tue'quiso tsan'neen ndo' jndei sixuaa juu. 1.27 Ndo' joo nan'neen na jnty'iahan na tui na nnda', vacue m'aan' n'onhan. Ndo' jo' tota'xee'han ndëe ntyjehan, jnduehan: —Joo jñ'oon na incyaa tsanva', ¿Nin tsiquindyihan'? Ee joo jñ'oon'neen tyi'cüajonhan' yo jñ'oon na condyëë na conan'man nn'an ndëe. Ee juu jon ata iquen jon xjen joo yotyiahin' ndo' cota'nguee'han' jñ'oon na ico'xen jon. 1.28 Ng'e na ndö' vaa na s'aa Jesús, jo' tsoñ'en nn'an na m'an ndyuaa Galilea, quintyja quintyja tonan'neinhan ndëe ntyjehan ntyja 'naan' jon.

Sin'man Jesús tsanscu xeen' Simón Pedro

(Mt 8:14-15; Lc 4:38-39)

1.29 Ndo' xjen na jnan Jesús juu vats'on'neen, juu Jacobo yo nin'Juan, jnan'jonhan yohin, ty'ehan vaa' Simón yo tyje juu na jndyu Andrés. 1.30 Ndo' juu tsanscu xeen' Simón, vaa juu cjoo' jndu na iy'oon tjuen'hin. Jo' jnduehan nnon Jesús na vii' juu tsanscu'neen. 1.31 Ndo' nquii Jesús, sindyoo'hin nnon tsan'neen, t'uii jon vi ntyjaa' nt'ö juu, sue jonhin na vaa juu cjoo' jndu'neen. Ndo' majuuntyi xjen'neen jndya tjuen'hin. Jo' jnan'quintyja juu, ta' juu, sijnda' juu 'nan na tcüa'han.

Jndye nn'an v'i sin'man Jesús

(Mt 8:16-17; Lc 4:40-41)

1.32 Ndo' vi na jndë tua ndo'cüjjoon', nque nn'an na m'an juu tsjoon'neen jndyochohan tsoñ'en ntyjehan nn'an na v'i. Mantyi yo nn'an na m'aan jndyetyia quityquii' n'on na quitsin'man Jesús joochan. 1.33 Ndo' nn'an juu tsjoon'neen, tsoñ'engan tencüiihan 'ndyo juu v'aa'neen. 1.34 Ndo' jndye nn'an na jndye nnon ntycu na cotjonhan, sin'man Jesús joochan. Ndo' mantyi nn'an na nan'xuan jndyetyia na ñ'engan jo', tji' jon jndyetyia'neen quii' n'onhan, min ty'ncyaa jon na nan'nein jndyetyia'neen ng'e

mangio jnda'han nin condui jon.

Toninncyaa Jesús jñ'oon naya ndëë nn'an ndyuaa Galilea

(Lc 4:42-44)

1.35 Vitjachen na nonnco ncüiichen xuee, ninvaa jaanchen jnanquintyja Jesús, jndui' jon juu v'aa'neen. Tja jon ncüii joo naijon na tann'an c'oon na ntsinin jon nnon Tyo'ts'on. 1.36 Majo' juu Simón yo ntyje juu, tentyjahan naxen' Jesús na cojnt'uehan jon. 1.37 Ndo' xjen na jndiohanhin, jnduehan nnon jon: — Tsoñ'en nn'an cojnt'uehan 'u'. 1.38 Majo' t'a Jesús jndyuehan, itso jon: —Cja nc'ö mañoon njoon na ndyo ndyo cha' mantyi nndëë nninncyaa jñ'oon' Tyo'ts'on ndëë nan'neen, ng'e majuu ts'ian na jndyö. 1.39 Jo' tomandyi' Jesús njoon ndyuaa Galilea. Toninncyaa jon jñ'oon' Tyo'ts'on quii' nt'aa'on 'naan nn'an judíos joo njoon'neen. Ndo' quii' nt'an nque nn'an njoon'neen, ñ'en nn'an na nan'xuanhan jndyetyia. Jo' tji' jonhan' quii' n'on nan'neen.

Sin'man Jesús ts'an na chu ndö' cotö'

(Mt 8:1-4; Lc 5:12-16)

1.40 Ndo' ncüii ts'an na chu ndö' cotö', tyjee'non juu na m'aan Jesús. Tco'xtye tsan'neen tonnon jon. Tcan juu vi naya'neen, tso juu: —Nnda' ta, xe na aa nt'ue tson', ndëë ntsin'man' ja. 1.41 Ty'oon Jesús na ndyia' ro tsan'neen nchjii jon, tyio jon nt'ö jon cjoo' juu. Tso jon: —Mannda' nt'ue ts'on, c'on' na jndë jn'man'. 1.42 Ndo' xjen na tso jon na nnda', majuuntyi xjen'neen jn'man juu. 1.43 1.44 Ndo' siqui'maan' Jesús tsan'neen, tso jon: —Min'ncüii nnon ts'an tyi'ntsu' yo 'nan na s'a 'u'. Majo' nanein cja' na m'aan juu tyee cüenta jaa nn'an judíos. Ndo' juu quioo' na itso nquii Moisés na ninncyaa nn'an na jndë jn'man, ncyaa' o' nnon juu tyee'neen cha' quitsi'manhan' ndëë nn'an na jndë ntjo ya ntcüe' 'u' 'nan na toquenoon'. Nnda' jñ'oon siqui'maan' Jesús tsan'neen. Jndë jo' jñon jonhin na cja juu. 1.45 Majo' juu tsan'neen, jndui' juu. Ndo' nato na tja juu, ndo'vanjan totsiquindyi juu nn'an nchu vaa 'nan na tjon juu. Ndo' ng'e na nnda' s'aa juu, iscu'han' na ngaquee' Jesús quityquii' njoon'neen. Tsojnaa' jo', tom'aan jon quii' jndëë, ndo' nn'an na tonan ncüii cüii tsjoon, majndyeha'na totsquehan na m'aan jon jo'.

Sin'man Jesús ncüii ts'an na ntjein ng'ee

(Mt.9:1-8; Lc 5:17-26)

2.1 Jndëcyaa vendye xuee, ndo' tyjee' ntcüe' Jesús tsjoon Capernaum'neen. Ndo' tic'uaa jñ'oon na jndë m'aan nnda' jon v'aa na mancüiixjen tocüjee' jon. 2.2 Ndo' jndye jndyi nn'an na tēncüi jo'. Ndo' juu v'aa'neen too'chenhan' m'an nn'an, min tandicüinon mañoon ntyjeha'na quityquii'han'. Ndo' tyincyaa Jesús jñ'oon' Tyo'ts'on ndëë nan'neen. 2.3 Ndo' juu xjen'neen squenon ninnque ca' nn'an, y'onhan ncüii tsanvii' na ntjein ng'ee. 2.4 Ndo' tsojnaa' na jndye jndyi nn'an na m'anhan', jo' na ndiquindëë na ntsquehan yo juu tsan'neen naijon m'aan Jesús. Ng'e na nnda', tyevaha'na cjoo' v'aa'neen, jnan'cjohan tsue' xquenhan', ndo' jo' jnan'cüenonhan juu tsanvii'neen naijon na m'aan Jesús na ninvaa vaa juu cjoo' tsue'hin. 2.5 Ndo' nquii Jesús, vi na jndë jndyiaa' jon na vantyja n'on nan'neen jon, itso jon nnon juu tsanvii'neen: —'U' jnda, ja matsit'man ts'on 'u' tsoñ'en jnan tsixuan'. 2.6 Ndo' jo' m'an vendye nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindyi jñ'oon na tqen nquii Moisés. Xjen na jndye nan'neen juu jñ'oon'neen na tso Jesús, jnan'tiuhana quii' n'onhan: 2.7 “¿Ndu na ndö' vaa jñ'oon na itsinin tsanvahin? Jñ'oon na itsinin juu, itscüe'jnaan'han' Tyo'ts'on na iju'cjeha'nhin. Ee ta'nan ts'an nndëë ntsit'man ts'on jnan na nan'xuan nn'an, xia'ntyti nquii Tyo'ts'on condëë its'aa jonhan'.” Ndo' vaa jñ'oon na jndue nan'neen. 2.8 Ndo' nquii Jesús, taa' ts'on jon na nnda' vaa na conan'tiuhana nacjoo' jon. Jo' taxee' jon ndëëhan: — ¿Ndu na ndö' vaa na cotji'ho' cüenta? 2.9 ¿Nin ts'an nchjito na aa ng'e ntyja 'naan' jñ'oon na matsjö, jo' condui ja na ntsit'man ts'on ts'an na tsixuan jnan? Majo' xe na aa ntsjö nnon tsanvahin na quinanquintyja juu, ndo' quintsintcüii juu tsuee' juu, cja juu vaa' juu, yajo' ntsi'manhan' ndëëho' na majo' condui ja. 2.10 Majo' cha' quitsi'man nquiihan' ndëëho' na condui ja tsans'a na i'ua Tyo'ts'on

ts'ian nnön na coxën tsoñ'en nn'an, na mayuu' tsixuan na ntsit'man ts'ön nn'an jnan na nan'xuanhan, yajo' tso jon nnon tsanvii'neen: 2.11 —'U' ntyjē matsjö nnon', quinanquintya', quintsintcūi' tsue', ndē cja' va'. 2.12 Ndo' jnanquintya tsan'neen, sue juu tsuee' juu, jndui' juu quii' nt'an nan'neen. Ndo' joohan, vacue tom'aan' n'onhan na tui na nnda', ndo' mantyi tyincyaaahan' na neinhan. Ta'han tonan't'maan'han Tyo'ts'on. Jnduehan: —Nquii Tyo'ts'on, vaa t'man conduihin. Min'jon tacyjnty'ia na ndui ncūii nnon 'nan cha'xjen juu 'nan na tui naneihin.

Iqueen' Jesús Leví

(Mt 9:9-13; Lc 5:27-32)

2.13 Ndē jo' tja ntcūe' Jesús 'ndyo ndaandue Galilea. Jo' squenon ncūii tmaan' nn'an na m'aan jon. Ndo' jo' tye' tyincyaa jon jñ'oon' Tyo'ts'on ndēē nan'neen. 2.14 Jndē jo' tja nnda' jon juu tsjoon Capernaum. Ndo' viochen xjen na venon jon jo', jndyiaa' jon tsan na jndyu Leví, jnda Alfeo. Vaquityen juu mesa na ique juu s'on cüentaa' tsanm'aants'ian t'man tsjoon Roma. Itso Jesús nnon Leví'neen: —Quindyotsjon 'u' yo jñ'oon na mancya. Ndo' jo' jnanquintya juu, tētsijonhin yo jon. Sijñ'oon' Leví na tcūa' Jesús 2.15 Ndo' juu Leví'neen, t'man juu Jesús na chi ncja jon vaa' juu yo nn'an na cotsay'on yo jñ'oon na toninncyaa jon na ntcūa'han. Ndo' jo' n'en vendye nn'an na majo'ntyi cotyehan s'on cüentaa' tsanm'aants'ian t'man tsjoon Roma, ndo' mantyi yo nn'an na tyi'quinan'jñ'oon' nchu vaa itsiquindy jñ'oon na tqen nquii Moisés. Ee jndye jndyi nn'an cotsantyja naxen' Jesús. 2.16 Ndo' majo'ntyi m'an nn'an na tonan'man nchu vaa itsiquindy juu jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui ndyu na toxen'chen. Joo nan'neen totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa nn'an tmaan' na jndyu fariseos. Totquenchen nan'neen cüenta na tcūa' Jesús yo joo nan'neen na totye s'on ndo' mantyi yo nn'an na tyi'quinan'jñ'oon'hin nchu vaa itsiquindy juu jñ'oon na tqen Moisés. Ndo' ng'e na nnda', ta'xee'han ndēē nn'an na totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa Jesús, jnduehan ndēē nan'neen: —Cūa juu ts'an na itsi'man ntyja 'naan' Tyo'ts'on ndēēho', icūa' jon ndo' i'u jon yo nanmin'. Tyi'quichuhan' na its'aa jon na nnda'. 2.17 Ndo' juu Jesús, jndyii jon na jndue nan'neen na nnda'. Jo' itso jon ndēēhan: —Itsijonhan' ja cha'na ncūii ndoto. Juu tsan'neen, tachi nn'an y'a na vancyaa jon nasi. Juu jon nn'an v'i vaquindyiaa' jon. Ja chito jndyö na ntc'ēn nn'an na conduehan na nquehan na ya nn'anhan na quitsay'onhan yo juu jñ'oon na mancya. Ja jndyö na mac'ēn nn'an na covaa' n'onhan na nan'xuanhan jnan tonnon Tyo'ts'on.

Taxee' nn'an nnon Jesús na ntyjee ts'an 'nan 'ndyo juu

(Mt 9:14-17; Lc 5:33-39)

2.18 Nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa Juan, juu tsan na totsiquindēē' nn'an, sque nan'neen na m'aan Jesús, mantyi yo nin'nn'an fariseos. Joo nan'neen cotyjehan 'nan jndyuehan cha' quitji' nn'an cüenta na jen conan'quindēhan na tonnon Tyo'ts'on. Ndo' jo' jnduehan nnon Jesús na joohin na conan'jonhan yo juu jñ'oon na toninncyaa Juan'neen, cotyjehin 'nan jndyuehin, ndo' manin' cūajon cont'a nn'an na nan'xuan tmaan' fariseos. Ndo' taxee' nan'neen nnon Jesús ndu na nque nn'an cotsay'on yo jñ'oon na incyaa jon, tyi'quityjehan 'nan jndyuehan. 2.19 Jo' t'a Jesús, sinin jon jñ'oon na tyi'quitso nquii'han' ndēēhan: —Joo nn'an na conan'jonhan juu xjen na ngoco tsans'andyua, ¿Aa chuhan' na ntyjehan 'nan jndyuehan? Min'chjo tyi'quichuhan' na nt'ahan na nnda. Aa chi majndeichen jndyechen ntcūa'han ng'e nein jndyihan na coco ntyjehan tsan'neen yo juu yu na ndiscuu' juu. 2.20 Majo' mangüentyja xjen na ntji' nn'an nquii ntyjehan tsans'a'neen na coco, jo' juu xjen'neen joo nn'an na conan'jon yo juu, ntyjehan 'nan jndyuehan. Mannda' itsijonhan' ntyja njan, ngüentyja xjen na ntji' nn'an ja, ndo' juu xjen'neen nque nn'an na cotsay'onhan jñ'oon yo ja ntyjehan 'nan jndyuehan 2.21 "Ndo' mantyi juu ndiaa xco na tyi'cotman, min tyi'quichuhan' na ncūjaa' ts'anhan' ndiaa ntsa ee xe na aa nts'aa ts'an na nnda', yajo' ngatihan', ndo' na nnda', nc'ioo'han' juu ndiaa ntsa'neen, ndo' juu naijon na t'ioo' ndiaa'neen mat'manntyichen na nt'ioo'han'. 2.22 Min tyi'quityion ts'an ndaa vinon xco tyquii' ntjan na jndē tindyö, ng'e xe na aa nts'aa ts'an na nnda', ndo' juu vinon xco'neen, ya na ntsiquindeihan',

yajo' joo ntjan'neen nt'ioo'han'. Ndo' na ndui na nnda', ve' jn'aan na tsu juu vinon yo juu ntjan'neen. Ndo' ng'e jo', chuhan' na quityion ts'an vinon xco ntjan xco.

Tsixon Jesús na quen jon xjen min'cya ro xuee

(Mt 12:1-8; Lc 6:1-5)

2.23 Ncüii xuee na cotajndyee nn'an judíos, nquii Jesús yo nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon, tenonhan nc'uui nato najon min ntjon 'naan nn'an. Ndo' nque nan'neen na conan'jonhan juu jñ'oon na incyaa jon, ta'han cotyehan xju' ntquen trigo. 2.24 Ndo' joo nn'an tmaan' fariseos, vi na tquenhan cüenta na cont'a nan'neen na nnda', yajo' jnan'jndyehan jndyuehan nnon Jesús. Jnduehan nnon jon: —Juu jñ'oon ns tquen Moisés iquenhan' xjen na tyi'nt'a jaa ts'ian juu xee na cota'jndyëëhë. Majo' quen' ya' cüenta na joo nn'an na cotsay'onhan yo juu jñ'oon na mancya, tyi'quint'ahan na njon juu jñ'oon'neen. 2.25 Ndo' t'a Jesús jndyuehan, tso jon: —'O', ¿Aa min'jon tyi'conan'jn'aanho' juu jñ'oon na itsiquindyihan' ntyja 'naan' 'nan na s'aa nquii David juu xjen na sitjahan' 'nan na ntcüa' jon? Juu xjen'neen t'oon jon na nin'jndo' jon yo nin'nn'an na totsay'onhan jñ'oon yo jon. 2.26 Juu xjen'neen taquee' jon vats'on 'naan' Tyo'ts'on. Juu ndyu'neen nquii tsan na jndyu Abiatar, juu jon conduihin tyee tque ntyja njanhan nn'an judíos. Ndo' juu David je', tcan jon 'nan na ntcüa'han nnon juu Abiatar'neen. Ndo' mantyi tyincyaa tsan'neen tyoo' na jndë tquen nn'anhan' cüentaa' nquii Tyo'tson. Ndo' tcüa' David juu tyoo'neen ndo' majo'ntyi nque nn'an na totsay'on jñ'oon yohin. Ndo' juu tyoo'neen. chito ve' min'cya ro ts'an na ndëë na ntcüa'han'. Xia'ntyi nque ntyee'neen vanaan na ntcüa'hinhan'. Majo' min na nnda' s'aa David, ta'nan tso Tyo'ts'on na sitjahin. 2.27 Ndo' itsontyichen Jesús ndëë joo fariseos'neen: —Nquii Tyo'ts'on tquen jon xuee na cota'jndyee nn'an cha' quitejndeihan' joohan, chito tquen jon nn'an na ve' quint'ahan na njonchen juu xuee'neen. 2.28 Ng'e jo' ja na condui tsans'a na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnön na coxën nn'an, condui ja na quën xjen nchu vaa 'nan na quint'a nn'an juu xuee na cota'jndyëëhë.

Sin'man Jesús ts'an na tatei nt'ö vi ntyja

(Mt 12:9-14; Lc 6:6-11)

3.1 Ndo' taquee' nnda' Jesús ncüii vats'on cüenta nn'an judíos. Jo' tom'aan ncüii tsans'a na tatei vi ntyjaa' nt'ö juu. 3.2 Ndo' nn'an tmaan' fariseos yo ntyjehan nn'an judíos na m'an jo', cotquenchenhan cüenta xe na aa ntsin'man jon juu tsan'neen xee na cota'jndyeehin. Ndo' xe na aa nts'aa jon na nnda', yajo' nt'ahan jnaan' jon. 3.3 Ndo' tso Jesús nnon tsan'neen, tsan na tatei nt'ö'hin: —Quinanquintyja', quindyoy' ntjoohin tondëë nn'an. 3.4 Ndo' taxee' Jesús ndëë nan'neen, tso jon: —Juu jñ'oon' Tyo'ts'on na ico'xenhan', ¿Aa incyaahan' na vanaan na ntejndei ts'an cüiichen ntyje juu juu xuee na cota'jndyëëhë, oo aa qui'ndyii juu na quitjon tsan'neen navi'? Oo ¿Aa chuhan' na quitsin'man ts'anhin min na aa juu xuee na cota'jndyëëhë cha' tyi'ngue' juu? Ndo' ¿Aa qui'ndyiito ts'an na cue' nquii juu ve' ng'e na tsijonhan' juu xee'neen? Ndo' jo', chen tui jndyue nan'neen. 3.5 Ndo' na nnda', jndyiaa' Jesús xi'jndio ndëë nan'neen, quindyay' ntyjii jon ntyja 'naanhin ndo' mantyi chjoo' jndyi ts'on jon ng'e tyi'nin'quindyehan. Yajo' tso jon nnon juu tsanvii'neen: —Juu nt'ö' tontyja vi', quitsindiu'han'. Ndo' sindiuu juu nt'ö' juu, ndo' majuuntyi xjen'neen ntjo ya ntcüe'han'. 3.6 Majo' nque nn'an fariseos'neen, ta'han na jnan'tjon'han yo joo nn'an tmaan' cüentaa' Herodes. Jnan'jnda'han yo nan'neen nchu vaa nquii nt'ahan cha' cue' Jesús. Jndye nn'an na tancüi 'ndyo ndaandue 3.7 Ndo' jo' jndui' Jesús yo nn'an na totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa jon, ty'ehan ndaandue. Ndo' jo' nn'an na jndye jndyi'hin tentyjahan naxen' jon. Joo nan'neen jnanhan ndyuua Galilea, 3.8 Judea, tsjoon Jerusalén ndo' mantyi ndyuua Idumea, ndo' ñ'en nn'an na jnan ncüiichen ixndya jndaa Jordán, ndo' ñ'en mañoon nn'an na jnan ndyo juu tsjoon Tiro yo Sidón. Jndë tondye nan'neen tsoñ'en 'nan na tots'aa jon, jo' squenonhan na m'aan jon. 3.9 Ndo' tso Jesús ndëë nn'an na totsay'on yo juu jñ'oon na toninncyaa jon na quinan'jnda'han ncüii v'aandaa na ngua jon, cha' tyi'ngaquinto' nn'an na jndye jndyi'hin na m'aan jon.

3.10 Ndö' tso jon ng'e jndye jndyi nn'an na sin'man jon, ndo' tsoñ'en nn'an v'i, tonan'chonhan na nin'quitsaquiñoonhan jon cha' nndëë n'manhan. 3.11 Ndo' joo nn'an na nan'xuan jndyetyia, min'cya ro xjen na jnty'iahan Jesús, joo jndyetyia'ñeen tont'ahan' na toto'quitye nan'ñeen nnon jon, ndo' jnt'ahan' na jndei tonan'xuaa nan'ñeen. Jnduehan: —'U' condui 'u' jnda Tyo'ts'on. 3.12 Ndo' yo na jndei'han' tso jon ndëë joo jndyetyia'ñeen na tavinduehan nin condui jon.

Tji Jesús ncho've ts'an na nc'oncyahan juu jñ'oon naya

(Mt 10:1-4; Lc 6:12-16)

3.13 Yajo' tava Jesús ncüii tyo'. Jo' tqueen' jon nn'an na jndë sitiü jon na ya ntejndeihan jon. Ndo' squenon nan'ñeen na m'aan jon. 3.14 Ndo' quii' nt'an joo nan'ñeen, tji jon ncho've ts'an, t'ua jon ts'ian ndëëhan na quinan'jonhan yo jon na njñon jonhan na ntsancyahan juu jñ'oon naya 'naan' jon ndëë nn'an. 3.15 Ndo' maninjuu najndei na condui nquii jon, tyincyaa jon na quinan'xuanhinhan' cha' ndëë nnan'n'manhan nn'an v'i ndo' cha' mantyi ndëë ntji'han jndyetyia quii' n'on nn'an. 3.16 Nque nn'an na tji jon na t'ua jon ts'ian'ñeen ndëëhan na quitejndeihan jon, ndö ngueehan: Simón, xuee' juu na vja ve siquijndyü Jesús juu Pedro, 3.17 Jacobo yo Juan, joohan ntsinda Zebedeo, ngueehan na jndë ve siquijndyü Jesús joohan Boanerges. Jñ'oonvahin tsi'manhan' jaa' jñ'oon jndyuehan ya na conan'neinhan jñ'oon' Tyo'ts'on. 3.18 Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo jnda Alfeo, Tadeo, Simón tsan na totsijonhin yo juu tmaan' nn'an na jndyuhan' cananista, 3.19 Yo nin'Judas Iscariote, tsan na jndëcya tyincyaa juu cüenta Jesús nduee nn'an na jndohan jon.

Condue nn'an na icüji' Jesús jndyetyia ve' yo najndei na tsixuan juu Beelzebú

(Mt 12:22-32; Lc 11:14-23; 12:10)

3.20 Ndo' vi jndë jo', tjaquee' Jesús ncüii v'aa yo nan'ñeen na jndë tji jon. Ndo' cüiichen jnda tencüii nnda' ncüii tmaan' nn'an na m'aan jon, ndo' ng'e jo' min na ndincyaaahan' xjen na ntcüa' jon yo nan'ñeen na totsay'onhan jñ'oon yo jon. 3.21 Ndo' joo nn'an na ntyje nquii Jesús, vi na jndë jndyehan na nnda' vaa, yajo' saquitji'han jon quii' nt'an nan'ñeen, ng'e jnduehan t'man vaa tsi'ndaa'han' xquen jon. 3.22 Tsjoon Jerusalén jnan nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindyü juu jñ'oon na tqen nquii Moisés. Tonan'cüejaan'han Jesús tondëë nn'an. Tonduehan: —Juu Beelzebú, nquii yutyia na conintque tondëë yotyia, ntyja 'naan' juu jon, jo' vaa najndei na tsixuan tsanvahin. Jo' na condëë icüji' juu yotyia quii' n'on nn'an. 3.23 Tsojnaan' na jndue nan'ñeen na nnda', jo' t'man Jesús joohan na quinan'ndyoo'chenhan na m'aan jon. Yajo' sinin jon jñ'oon na tyi'quitso nquii'han' ndëëhan cha' quitsi'manhan' na ve' cochue n'on nan'ñeen. Tso jon: —Nquii yutyia Satanás, tyi'je'cüji' nquii juu ntyje juu na m'anhan quii' n'on nn'an. 3.24 Nque nn'an na conintque ncüii ndyuaa, xe na aa cot'on nquehan ntyjehan yo 'nan na cont'ahan, taje'quintjontyichenhan na cotoxenhan. 3.25 Ndo' majo'ntyü nn'an na m'an cüii v'aa, xe na aa cot'on nquehan ntyjehan yo 'nan na cont'ahan, mataje'quintjo yahan. 3.26 Ndo' majuuntyü xjen ntyja 'naan' Satanás, xe na aa itsue nquiihin nacjo ntyje yotyia juu, ntycüii na ico'xen juu quii' n'on nn'an. 3.27 "Ndo' mantyi cüii ts'an na vaa najndei na nachu juu nt'ö ts'ian tyia', ya iquen juu cüenta vaa' juu, ndo' 'naan' juu na min, tanin 'nan ntjonhan'. Majo' xe na aa ngaquee' ncüiichen ts'an na vantyichen najndei, chichen nquii juu, yajo' juu tsan'ñeen ntsityen jonhin ndo' ncüji' jon 'naan' juu, ndo' nninncyaa jonhan' ndëë nn'an na cotsay'on jñ'oon yohin. 3.28 "Jñ'oon na mayuu' matsjö ndëëho', tsoñ'en nnon na conan'tja nn'an nnon Tyo'ts'on yo joo jñ'oon vi' na conan'neinhan nacjoo' jon, nndëë ntsit'man ts'on jonhan. 3.29 Majo' min'ninchen ts'an na itso na mats'a ts'ian yo ntyja 'naan' juu najndei na tsixuan juu yutyia Satanás, nacjoo' nquii Espíritu Santo itsinin tsan'ñeen jñ'oon vi', jo' taje'quindyaaahin yo juu jnan'ñeen, taje'quitsit'man ts'on Tyo'ts'onhin." 3.30 Ndö' jñ'oon na itso Jesús ng'e jndue nan'ñeen na ntyja 'naan' nquii yutyia, jo' its'aa jon joo ts'ian'ñeen.

Ndyee Jesús yo nque ntyje jon squehan na m'aan jon

(Mt 12:46-50; Lc 8:19-21)

3.31 Juu xjen'neen tyjee' ndyee Jesús yo ntyje jon na m'aan jon, ve' ch'en ntjohin. Jo' jnduehan ndëe nn'an na m'an jo', quinan'quindyii nan'neen jon na jndë squehan. 3.32 Ndo' joo nan'neen jnduehan nnon jon: —Nnda' ta, ch'en m'aan 'ndyo'hö' yo nty'iu'hin', cojnt'uehan 'u'. 3.33 Ndo' jo' t'a jon jndyue nan'neen, tso jon: —¿Nin nn'an na conduihin ndyö yo ntyjö ncö? 3.34 Yajo' jndyiaa' jon xi'jndio ndëe nn'an na vendyuaa ngiaa' jon. Itso jon: —Joo nanmin conduihin ndyö yo ntyjö ncö. 3.35 Ng'e min'cya ro ts'an na its'aa juu 'nan na nt'ue ts'on nquii Tyo'ts'on, juu tsan'neen condui tyjö tsans'a yo tyjö tsanscu yo ndyö.

Jñ'oon ntyja 'naan' ts'an na tëquitscyaa ntquen trigo

(Mt 13:1-9; Lc 8:4-8)

4.1 Ndo' ncüiichen jnda, xjen na t'oon Jesús 'ndyo ndaandue Galilea'neen, ta' jon na tyincyaa jon jñ'oon ndëe nn'an. Jndye jndyi nn'an tencüi najon na m'aan jon jo'. Ndo' jo' tua jon quityquii' ncüii v'aandaa na ntyjachenhan' nnon ndaa. Tëcüetyen jon tyquii'han' ndo' joo nan'neen m'anhan' 'ndyo ts'otei' ndaandue. 4.2 Jndye jndyi nnon jñ'oon na tyi'quitsiquindyi nquii'han' na si'man jonhan' ndëehan. Ndö jñ'oon na tso jon xjen na si'man jon ndëehan: 4.3 —Quindyeho' jñ'oon na ntsinën. M'aan ncüii ts'an na taquitscyaa juu tsjan ntquen trigo. 4.4 Ndo' viochen xjen na iscyaa jon juu ntquen'neen, ñ'enhan' na tycyaa xoncüe nato. Ndo' jo' sque quintsa, tqüii o' joo ntquen'neen. 4.5 Ndo' minndyehan' tycyaahan' cjoo' chjo ts'o na ntyjo cjoo' ntjö'. Ndo' cje ro t'onhan' ng'e ñjen m'aan ts'o jo'. 4.6 Majo' xjen na jndui' ndo'cüjioon', yajo' tye' co'uaahan', tsojnaan' na ñjen m'aan ts'o'neen, jo' ndic'o nch'ioo'han', jo' na tcanhan'. 4.7 Ndo' minndyechenhan' tycyaahan' tyuaa najon na minntyjee' n'oon neon. Ndo' joo neon'neen tëvindyehan', sincüan'han' cjo joo ntjon'neen, jo' na tatue'han'. 4.8 Ndö' mantyi minndyechenhan' tycyaahan' najon na m'aan ts'o ya. T'on joo ntquen'neen, tëquehan', juu ntjon'neen ya tue'han'. Ñ'enhan' na tyincyaaahan' ncüii xu vantjo' yon stjö na cüii stjöhan' na iscyaa tsan'neen, ndo' minndyechenhan' tyincyaaahan' ata ve xu xoncüe na ncüii istjöhan' na iscyaa juu tsan'neen, ndo' mantyi minndyechenhan' tyincyaaahan' ata ninque xu na ncüii istjöhan' na iscyaa juu." 4.9 Ndo' tsontyichen Jesús: —Juu ts'an na nin'cüaa' ts'on jñ'oon na matsjö, quen ya juu cüentahan'."

Ts'iaan' na totsiniin Jesús jñ'oon na tyi'quitso nquii'han'

(Mt 13:10-17; Lc 8:9-10)

4.10 Joo nan'neen na jndye jndyi'hin, vi na jndë jndui'han, yajo' nn'an na ncho've'hin, taxee'han nnon Jesús, jnduehan: —Juu jñ'oon na sinin' quichen na tyi'quitso nquii'han', ¿Nin 'nan nin'quitsiquindyihan'? 4.11 Ndo' t'a jon jndyuehan, tso jon: —Ndyu na toxen'chen ta'nan si'man Tyo'ts'on ndëe nn'an jñ'oon na vanty'iu na m'aanhan' nchu vaa na ico'xen jon nn'an. Majo' ndëe 'o' itsi'man jndyoyu jon ntyja 'naan'han'. Ndo' nque nn'an na tyi'c'onhan ntyja njan, joo jñ'oon na mancyaa ndëehan ntyja 'naan' na ico'xen Tyo'ts'on nn'an juu na cotsam'anhan, ninnquii'chen matsinën jñ'oon ndëehan na tyi'quitsjö nc'ihan'. 4.12 Nnda' vaa cha' min jndye jnda quindyehan, majo' xe'cüaa' n'onhan nin 'nan itsiquindyihan'. Ndo' min na jndye jnda cojnty'iahan 'nan na mats'a, majo' je'quitquenhan cüenta. Ndo' na ndö' vaa na nan'xuanhan, ndicachuhan'hin na ntcüie' n'onhan yo jnanhan ndo' na ntsit'man ts'on Tyo'ts'onhan."

Ndö vaa na itsiquindyihan' ntyja 'naan' ts'an na tëquitscyaa trigo

(Mt 13:18-23; Lc 8:11-15)

4.13 Ndo' taxee' Jesús ndëe nn'an ncho've'hin, tso jon: —Ndo' na tataa' n'onho' juu jñ'oonva' na tyi'quitsjö nc'ihan', yajo' ¿Nchu ya nt'aho' na ncüaa' ya n'onho' xe na aa ntsinën mañoon jñ'oon cha'na juuhan'? 4.14 Juu ts'an na itscyaa ntquen trigo'neen, conduihin nquii ts'an na incyaa jñ'oon' Tyo'ts'on ndëe nn'an. 4.15 Ndo' joo ntquen na tycyaa nato na tqüii quintsahan', jo' nn'an na condye jñ'oon'

Tyo'ts'on. Ndo' vi na jndë jndyehinhan', juu xjen'neen icüjee' yutyia na m'anhan, ndo' its'aa juu na quitsuu' n'onhinhan'. 4.16 Ndo' ntquen na tycyaa naijon na jen ntjõ' na ñjen m'aan ts'o, jo' nn'an na condye jñ'oon' Tyo'ts'on, joochan coy'onhan cüentahan' yo na nein jndyihan. 4.17 Majo' tyi'xoncüee' n'onhan na covantyja n'onhan juu jñ'oon'neen, ndo' ve' ng'e vi' coquenonhan na conan'vje nn'anhan, ndo' conan'cüejnaan' nn'anhan na nin'quitjihhan quityquii' na tsixuan juu tsonnangue, yajo' co'ndyehan juu jñ'oon' Tyo'ts'on, cotsacüentyjee'han na covantyja n'onhan juuhan'. 4.18 Ndo' joo ntquen na tycyaa naijon na minntyjee' n'oon neon, jo' nn'an na condye jñ'oon' Tyo'ts'on. 4.19 Majo' jnaan' na jndye jndyi m'aan' n'onhan yo 'nan na icanhan'hin nanein, yo na itsivi'nn'anhan'hin na nin'cüityahan, yo jndyechen nnon 'nan na nin'cuen ndueehan, ndo' ng'e na nnda' vaa m'aan' n'onhan, ta'nan cüii nnon na itsi'manhan' na conan'jonhan yo juu jñ'oon naya'neen. 4.20 Majo' m'an nn'an na itsijonhan'hin cha'na juu ntquen trigo na iscyaa tsan'neen naijon na m'aan ts'o ya. Condye nan'neen juu jñ'oon' Tyo'ts'on, ndo' cona'quii n'onhan juuhan'. Ndo' jo' itsijonhan'hin cha'na joo ntjon na ya cove'. Cha'xjen vendye ntjon'neen ya tue'han', tyincyaaahan' ncüii xu vantjo' yon istjõ, ve xu xoncüe ndo' ata ninque xu. Mantyi m'an nn'an na nnda' vaa na conan'jonhan yo jñ'oon' Tyo'ts'on, ndyii'han jndye ts'ian cont'ahan ntyja 'naan' nquii jon, ndo' ñ'enhan na chjo ro cont'ahin ntyja 'naan' jon, ndo' ñ'enhan na majndyentyichen na cont'ahan."

Jñ'oon na tyi'quitso nquii'han ntyja 'naan' lámpara

(Lc 8:16-18)

4.21 Mantyi sininntyichen Jesús ncüiichen jñ'oon ndëehan, na tyi'quitso nquii'han'. Tso jon: —Ta'nan ts'an na ntscü'a lámpara na ve' na ntco'to juuhan' na tocjee' jndu, oo min na ntscu' juuhan' yo stjõ. Chito nnda' nts'aa ts'an. Juu lámpara'neen ntsintyja ts'anhan' cha' quitsixueehan' chon ndëë tsoñ'en nn'an na m'an v'aa. 4.22 Min'cya ro jñ'oon na matsinën na ndicüaa' n'on nn'an na tyi'quitsjõ nc'ihan', majo' ngüentyja xjen na ncüaa' ya n'onhinhan'. Tsoñ'en jñ'oon na matsinën naneinhan na ndicüaa' ts'on ts'anhan', majo' ngüentyja xjen na ñ'en nn'an xi'jndio tsonnangue na ncüaa' n'onhinhan'. 4.23 Juu ts'an na nin'cüaa' ts'on joo jñ'oon na matsinën, quen ya juu cüentahan'." 4.24 Mantyi tso Jesús ndëehan: —Quitquen yaho' cüenta jñ'oon na condyeho' na matsinën, ng'e xe na aa ve' chjo rohan' na cotquenho' cüenta, mantyi tyi'jndyehan' na ncüaa' n'onho'. Ndo' xe na aa ntquen yaho' cüentahan', yajo' majndyentyichenhan' ncüaa' n'onho'. Ndo' nninncyaa Tyo'ts'on na mat'manntyichen na ncüaa' n'onho'han'. 4.25 Ng'e juu ts'an na ivaa' ts'on juu jñ'oon na mancya, mat'manntyichen nnda' tsan'neen na ncüaa' ts'on juuhan'. Ndo' xe na aa m'aan ts'an na tavi nin'quindyii juu jñ'oon na matsjõ, ngitsuu' ts'on juu chjo jñ'oon na jndë nchjii juu ntyja njan." Jñ'oon na sinin Jesús na tyi'quitso nquii'han' ntyja na vaque ntjon na jnon' ts'an 4.26 Sininntyichen Jesús, tso jon: —Juu na itye'ntjon Tyo'ts'on nn'an, ndõ vaahan'. Itsijonhan' juuhan' cha'vijon ts'an na jnon' ncüii nnon ntjon. 4.27 Ndo' juu tsan'neen tyi'ncüii tman vacuaa juu, itso juu, ndo' nnanquintyja juu tyi'ncüii nonnco. Ndo' joo 'nan tsjan'neen co'onhan', coquehan', covindyehan' min na tyi'quintjii tsan'neen nchu vaa na its'aahan' na nnda'. 4.28 Co'on ntjon its'aa tyuaa. Navejndyee condui' ntsquiihan', ndo' vi na jndë tindyehan', condui' xju'han', ndë jo' cotsaque' n'onhan', ndë jo' comanhan'. 4.29 Ndo' ya na jndë tcanhan', yajo' ntyjee ts'anhan'. Ndõ' vaa na itsijonhan' ntyja na ico'xen Tyo'ts'on nn'an nchu vaa na cotsam'anhan.

Jñ'oon na sinin Jesús na tyi'quitso nquii'han' ntyja 'naan' ntquen mostaza

(Mt 13:31-32; Lc 13:18-19)

4.30 Mantyi tso Jesús: —Ntsinën cüii jñ'oon ndëeho' na tyi'quitsjõ nc'ihan' cha' quitejndeihan' 'o' na ncüaa' n'onho' ntyja 'naan' na ico'xen Tyo'ts'on nn'an nchu vaa na cotsam'anhan. ¿Nin jñ'oon na ntsinën cha' na ncüaa' n'onho' ntyja 'naan'han'? Ndo' ¿Nin ncüii nnon jñ'oon na ntsijõn' ntyja na ico'xen jon? 4.31 Itsijonhan' juuhan' cha'na ncüii ntquen mostaza na jnon' ts'anhan'. Ndo' majuuhan' na quijndëntyichenhan' na tsoñ'en ntquen 'nan na conon nn'an. 4.32 Majo' vi na jndë t'onhan', majuuhan'

na coninndyentyichenhan' na tsoñ'en n'oon na ninncüii ngeesua' na coventyjee', ata conan'ya quintsahin' ntycyä o' xquenhan'.

Jñ'oon na totsì'man Jesús ndëë nn'an, ninnquii'chen tyi'quitso nquii' jonhan'

(Mt 13:34-35)

4.33 Jndye jndyi jñ'oon totsìnin Jesús ndëë nn'an na tyi'quitso nquii' jonhan' cha'na joo jñ'oonmin'. Tonincyäa jon jñ'oon'neen xi'ncüii cha'xjen na taa' ts'on jon na nndëë ncüaa' n'onhan. 4.34 Ndo' ninnquii'chen totsìnin jon ndëë nn'an yo jñ'oon na tyi'quitso nquii'han'. Majo' xjen na ntjo nquiihin yo nque nan'neen na tqueen' jon na quinan'jonhan yo jñ'oon na toninncyäa jon, yajo' totsì'man jon ndëëhan nchu vaa itsiquindyì ncüii cüii jñ'oon'neen.

Sichen Jesús jndye yo na iju ndaandue

(Mt 8:23-27; Lc 8:22-25)

4.35 Majuuntyi xee'neen na jndë macontsjë chjo min, itso jon ndëë nn'an na tqueen' jon na quitsay'onhan jñ'oon yohin: —Cja, nc'ö, ngüe'jndya ndaandue. 4.36 Yajo' jnty'ehan nn'an, jndui'han. Ndo' tyey'onhan Jesús yo majuuntyi v'aandaa na tijnt'ue jon xjen na tyincyäa jon jñ'oon ndëë nan'neen. Ndo' mantyi vendyechen nn'an na tom'an na tondyehan jñ'oon na toninncyäa jon, tentyjahan naxen' jon yo mañoon nt'aandaa. 4.37 Ndo' tyioo vi jndye jndyo tque nnon juu ndaandue'neen, ata totyionhan' ndaa quityquii' juu v'aandaa'neen, mavaa xjen na ngitoo'han' yo ndaa. 4.38 Ndo' Jesús xi' tëntycüii ts'aan juu v'aandaa'neen, jo' itso jon, ndyii' ndiaa quitya' jon. Ndo' jo' jnan'ntcüihanhin, jnduehan: —Nnda' ta, 'u' na matsì'man' ndë, ¿Aa min'chjo ta'nän its'aahan' 'u' na mavaa xjen na ncüjê na gava ndaa nquén? 4.39 Ndo' jnanquintya Jesús, sityia' jon juu jndye'neen, tso jon nnonhan': —Cüichen na jndei m'an' nnon ndaandue. Ndo' nnon nquii ndaandue'neen tso jon: —Cacüentyje'. Yajo' tèvichen jndye nnonhan'. Ndo' mantjo taquiñjonchenhan'. 4.40 Jo' tso Jesús ndëë nan'neen: —¿Ndu na coquityueho'? ¿Aa tyi'cantlya n'onho' na ntejndei Tyo'ts'onho'? 4.41 Ndo' tyue jndyihan s'aahan'. Ndo' jnduehan ndëë ntyjehan: —¿Nin condui tsanvahin? Cüa tanin tquen jon xjen juu jndye ndo' yo juu ndaandue, ndo' ta'nguee'han' jñ'oon na tso jon.

Ts'an Gerasa na nay'oon jndyetyiahin

(Mt 8:28-34; Lc 8:26-39)

5.1 Jesús yo nn'an na totsay'on yo jñ'oon na toninncyäa jon tet'iohan ndaandue'neen, squehan ndyuaa Gerasa. 5.2 Ndo' juu xjen na jndui'han v'aandaa'neen, jndyotsindyoo' ncüii ts'an ndëëhan, jnan juu ndi'nt'ua nt'oo. Ndo' tsan'neen, m'an jndyetyia quii' ts'on juu. 5.3 Ninnquii'chen ndi'nt'ua nt'oo tom'aan juu, ndo' min'ncüii ts'an ta'nän jndëë ntsixjen yo 'nan na tots'aa juu, min na yo carena. 5.4 Ee jndye jnda jndë tonan'tyen nn'an nt'ö juu, ng'ee juu yo carena, majo' ninñoon' toc'ioo' juu ncjo'neen na tyenhan' nt'ö juu, ndo' totsitiuu jndë juu carena na jnan'tyen nn'an ng'ee juu. Ndo' min ta'nän ts'an na ndëë ntscu' nnon juu 'nan na tsixuan juu. 5.5 Cüa'xuee ndo' cüa'tsjon totsixuaa juu na tonannon juu quii' nt'an ntyo' yo ndi'nt'ua nt'oo'neen. Ndo' totsquee' nquiihin yo ntjö'. 5.6 Ndo' Jesús je', ninvaa tycyachen ndyo jon, ndo' jndyiaa' tsan'neenhin, jnannon juu na nguee' juu na m'aan jon. Tëconxtye juu na tonnon jon. 5.7 Ndo' juu jndyetyia'neen, s'aa juu na jndei sixuaa tsan'neen, itso juu: —'U' Jesús na condui 'u' jnda Tyo'ts'on na m'aan nandyë quiñoon'ndue, ¿Nin ts'ian na jndyo' ntjoohin? Ndyii jon na matsixua ja xuee' jon na tyi'ntsa'vi' ja. 5.8 Ndö' vaa na tso tsan'neen ng'e jndë tso Jesús nnon juu: —'U' jndyetyia, quindui' quii' ts'on tsanvahin. 5.9 Ndo' tsontyichen Jesús nnon juu jndyetyia'neen: —¿Nchu jndyü'? T'a juu, tso juu: —Já jndyü' Legión, ng'e minchen já. 5.10 Ndo' juu jndyetyia'neen, tocan juu vi naya'neen nnon Jesús na tyi'jñon jon joohan na quindui'han juu ndyuaa'neen. 5.11 Ndo' ndyo jo' m'an ncüii tmaan' quintcu na cotqui o'. 5.12 Jo' tan jndyetyia'neen nnon Jesús na ncyäa jon jñ'oon na nc'oque'han quityquii' n'on joo quintcu'neen. 5.13 Ndo' jo' tyincyäa Jesús jñ'oon. Ndo' joo

jndyetyia'neen jndui'han quii' ts'on juu tsan'neen, saque'han quii' n'on joo quintcu'neen, joo cho'neen cha'na ve min o'. Ndo' joo o' jnan'non o', ty'e o' tontyja na ji vaa jndyi na congio juu tyo'neen, tycyaa o' quityquii' juu ndaandue'neen, ndo' tava ndaa nquen o', mana tjë o'. 5.14 Ndo' joo nn'an na tota'ntyjee' quintcu'neen, jnty'iahan na nnda' vaa 'nan na tui. Jo' tyii' yantiyhan na jnan'nonhan na sanan'quindyiihan joo nn'an na m'an juu tsjoon na ico'xenhan' juu tyuaa'neen, yo nin'nn'an na com'an jndëë na nnda' vaa 'nan na tui. Yajo' nn'an na nin'quijnty'ia nchu vaa 'nan na tui, ty'ehan najjon na m'aan Jesús. 5.15 Ndo' xjen na squehan najjon na m'aan jon, jnty'iahan juu tsan'neen na totsixuan juu jndyetyia, vequityen juu na cüe juu ndiaa, ndo' jndë tco' ya ntcüe'han'hin, tavitsitsan'han' xquen juu. Ndo' jo' sity'ue jndyihan' joo nan'neen na nnda' vaa 'nan na tui. 5.16 Ndo' nque nn'an na tota'ntyjee' joo quintcu'neen na jnty'iahan na nnda', jnan'neinhan ndëë nn'an na tancüi jo' nchu vaa na tco' yahan' juu tsan'neen yo nchu vaa na tjë joo quintcu'neen. 5.17 Ndo' joo nan'neen, vi na jndë jndyehan jñ'oon'neen, ta'han na tanhan nnon Jesús na quindui' ntcüe' jon ndyuaa 'naanhan. 5.18 Ndo' xjen na vacua nnda' Jesús v'aandaa'neen, juu tsan'neen na jndë tco' yahan'hin, tcan juu jñ'oon nnon jon na ncyaa jon na chi ncja juu yohin. 5.19 Majo' ty'ncyaa jon jñ'oon na tcan tsan'neen. Tso jon nnon juu: —Cja' ntcüe' va' na m'an nn'an 'nan'. Jo' quitsu' ndëëhan nchu vaa 'nan t'man jndyi na s'aa Tyo'ts'on yo 'u' na ty'oon jon na ndyia' ro' nchjii jon. 5.20 Ndo' juu tsan'neen, siquindë juu, tja juu. Ndo' tye' totsiniin juu ndëë nn'an na m'anhhan njoon ndyuaa Decápolis ntyja nchu vaa 'nan na s'aa Jesús yohin. Ndo' joo nan'neen, vi na jndë jndyehan na nnda' s'aa Jesús yohin, tèvee' jndyi ngiohan.

Yuscu chjo jnda Jairo yo tsanscu na t'uui ndiaa' Jesús

(Mt 9:18-26; Lc 8:40-56)

5.21 Juu Jesús tet'io nnda' jon ndaandue yo v'aandaa. Tuee' jon nciüichen ixndya yo nn'an na totsay'on yo jñ'oon yohin. Ndo' jndye jndyi nn'an squenon na m'aan jon 'ndyo ndaandue'neen. 5.22 Ndo' jo', nciüi ts'an na jndyu Jairo, tyjee' juu na m'aan jon. Juu tsan'neen conduihin ts'an Israel na conintquehin vats'on cüenta nn'an judíos tsjoon' juu. Xjen na jndyiaa' juu Jesús, tēconxtye juu na s'aa juu na njonhin. 5.23 Tcan juu na quitejndei jonhin, tso juu: —Mioon jndyi vii' juu yuscu chjo jnda, jndë manin'cue' juu. Quitsa' chjo vi naya'neen na chi ngaquityio' nt'ö' nacjoo' juu cha' n'man juu na tyi'ngue' juu. 5.24 Ndo' tja Jesús yo tsan'neen. Mantyi jndye nn'an tentyja na nquen'han, manin' conchjehan jon na co'ohan. 5.25 Ndo' quii' nt'an tmaan' nan'neen, jo' ñ'en nciüi tsanscu, jndë ncho've chu na vii' juu na coc'a neon' juu. 5.26 Ji vaa jndyi totjon juu na tont'a ndoto nasihin, ndo' min jo' taquits'aahan', majndeichen vavimioon' juu. Ndo' jndë ntycüi xoquitu' 'naan' juu na totsiquitsu juu na tondui nasihin. 5.27 Ndo' ng'e na jndyii juu jñ'oon na tonan'nein nn'an ntyja 'naan' Jesús, jo' na sindyoo'hin quii' nt'an nan'neen na tentyjahan toxen' jon, ndo' t'uui juu ndiaa' jon. 5.28 Nnda' vaa na s'aa juu ng'e jndë siti juu: “Xe na aa ve' nndëë nt'ui ndiaa' jon, yajo' chi n'man.” 5.29 Ndo' xjen na s'aa juu na nnda', manin'noon' taquitscu'han' 'nan na iquenon juu, ntyjiichen juu na tēco' yahan' quii' si'ts'o 'naan' juu na jndui' juu tycu'neen. 5.30 Ndo' taa' ts'on Jesús na jndë jn'man ts'an yo ntyja 'naan' juu najndei na condui jon. Jo' tēquen jon, taxee' jon ndëë nn'an na tentyja toxen' jon, tso jon ndëëhan: —¿Nin juu t'uui ndia? 5.31 Ndo' joo nn'an na totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa jon, t'ahan, jnduehan nnon jon: —Mandyia' na tyen ro m'an nn'an ata conchjehan 'u', ndo' aa mavaxe' ¿Nin ts'an t'uui ndia? 5.32 Ndo' Jesús, jndyiaa' jon xi'jndio, na ndyiaa' jon nin nquii ts'an t'uui ndiaa' jon. 5.33 Ndo' juu tsanscu'neen, tyioo na ncyaa' juu, sindyoo'cyahin nnon jon na coviquijnty'ehin. Tēconxtye juu na tonnon jon ng'e nchjii juu nchu vaa na s'aahan'hin. Ndo' tso jndyoyu juu nnon jon yo 'nan na s'aahan'hin. 5.34 Ndo' tso Jesús nnon juu: —'U' jnda, ng'e na vantyja tson' ja, jo' na jndë jn'man'. Naneihin cja' ntcüe' va', min'ncüi jñ'oontiu tavi nc'on'. Jndë jn'man' yo juu tycu na maquenoon'. 5.35 Ndo' viochen xjen na sinin Jesús nnon tsanscu'neen, jo' sque ro nn'an na jnan vaa' nquii tsan'neen na conintquehin ntyja 'naan' juu vats'on'neen, juu tye yuscu chjo yuvii'. Ndo' jnduehan nnon jon: —Jndë tue' juu yuscu chjo jnda'. Jo' juu tsan na itsi'man jñ'oon' Tyo'ts'on ndëë nn'an, tavintsinchju'nty'i'hin. 5.36 Ndo' nquii Jesús,

jndyii jon na jndue nan'neen na nnda', majo' itso jon nnon juu tsan'neen na conintquehin vats'on: — Tyi'nty'ue', 'u' xia'nty' cantyja tson' Tyo'ts'on. 5.37 Ndo' juu Pedro, Jacobo yo nin'Juan tyje juu Jacobo'neen, ty'ehan yo Jesús vaa' nquii Jairo'neen. Min tyí'ncyaa Jesús na ncja ncüiichen ts'an yohin. 5.38 Ndo' xjen na squehan vaa' Jairo'neen, jndyii jon na c'uaa jndyi jndyue nn'an na cotyueehan, ndo' conan'xuaahan na tue' yuscu chjo'neen. 5.39 Majo' vi jndë na taquee' jon quityquii' v'aa, min na ntyjii jon na jndë tue' juu yuscu chjo'neen, tso jon ndëë nn'an na m'an jo': —¿Ndu na c'uaa jndyi jndyueho' na cotyueeho'? Ee juu nian chjöhö', chito aa tue' juu, ve' itso juu. 5.40 Majo' nn'an na sque ya juu v'aa'neen, ve' toncohan Jesús ng'e ngio yahan na jndë tue' juu. Jo' tji' jon nan'neen ch'en, ndo' ndë jo' tÿ'oon jon nquii tye juu ts'oo chjo'neen yo ndyee juu. Teque'han juu cüarto najon na vaquityen juu. 5.41 Ndo' t'uii jon vi ntyjaa' nt'ö ts'oo chjo'neen, tso jon yo jñon'ndaa 'naan' jon: —Talita, cumi. Juu jñ'oonva'hin itsiquindyihan': "Yuscu chjo, matsjö nnon', quinanquintyja'." 5.42 Ndo' juu xjen na tso Jesús jñ'oonva', jnanquintyja yuscu chjo'neen, ndo' tye' na vaca nnda' juu, ng'e jndë jndë ncho've chuu' juu. Ndo' na tui na nnda', joo nn'an na m'an jo', tÿevee' jndyi ngiohan. 5.43 Majo' jaa' jñ'oon siquimaan' Jesús joohan na min'ncüii nnon ts'an tyi'nduehan na nnda' vaa 'nan na s'aa jon. Ndo' mantyi t'ua jon ts'ian ndëehan na ncyahan 'nan na ntcüa' juu yu'neen.

Tja nnda' Jesús Nazaret

(Mt 13:53-58; Lc 4:16-30)

6.1 Jndëcyä jndui' Jesús tsjoon Capernaum, tja nnda' jon tsjoon najon tÿequehin. Ndo' nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon, mantyi ty'ehan yohin. 6.2 Ndo' ya tuee' juu xuee na cota'jndyee nn'an judíos, yajo' taquee' jon vats'on juu tsjoon'neen, tyincyya jon jñ'oon. Ndo' jndye nn'an na m'an jo', tÿevee' ngiohan juu jñ'oon'neen. Jnduehan ndëë ntyjehan: —¿Yuu va chu tsanvahin joo jñ'oonmin' na itsinin juu ndëehë? ¿Nin ts'an si'man nnon juu? ¿Nin conduihin na condëë its'aa juu ts'ianmin', na joohan' ve' min'cyato ts'an je'quindëë nts'aahan'. 6.3 Juu jon ve' ts'an tocyu ntcaa'hin, ndo' ve' jnda Maríahin, ndo' mantyi ntjoo m'an ntyje juu Jacobo, José, Judas yo nin'Simón, ndo' mantyi nanntcu ntyje juu mantjoo ro com'an joo. Nnda' vaa na tyí'quint'a nan'neen na njon Jesús. 6.4 Ndo' ng'e na nnda' jndue nan'neen, yajo' tso jon ndëehan: —Nn'an na mañoonchen, tsoñ'engan cont'ahan na njon juu ts'an na ncyaa jñ'oon' Tyo'ts'on. Majo' nque nn'an tsjoon' tsan'neen, tyi'quinjonhin ngiohan, min nn'an chuu'hin min nn'an vaa' juu. 6.5 Ve' ng'e na nnda' vaa na tonan'tiu nan'neen yo ntyja 'naan' Jesús, tsojnaan' na tyi'cantyja' n'onhan, jo' na iscu'han' na ntsin'man jon nn'an tsjoon' jon. Xia'nty' ninvendye ts'an na tyio jon nt'ö jon cjohin jn'manhan. 6.6 Majo' si'ndaa'han' nchjii jon na tyí'nin'cantyja n'onhan jon. Ndë jo' jndui' jon, toca jon njoon quijndë, jo' toninncyaa jon jñ'oon' Tyo'ts'on ndëë nn'an.

I'ua Jesús ts'ian ndëë nn'an na cotsay'on jñ'oon yohin na quitsancyahan juu jñ'oon' Tyo'ts'on

(Mt 10:5-15; Lc 9:1-6)

6.7 Ndëcyä tqueen' jon joo ncho've nn'an na i'ua jon ts'ian ndëehan na ve vehan na c'ohan ts'ian 'naan' jon, ndo' tyincyya jon na nan'xuanhan juu najndei na conduihin cha' ndëë ntji'han jndyetyia quii' n'on nn'an. 6.8 Ndo' tqen jon jñ'oon ndëehan na xia'nty' tsonjnt'ei quitsay'onhan, majo' tyí'ntsay'onhan chetsja', min 'nan na ntcüa'han, min xoquitu'. 6.9 Ndo' quityionhan ntconhan ng'ehan, ndo' min tyí'ntsay'onhan ncüiichen ntjo ndiaahin. 6.10 Ndo' tso jon ndëehan: —Tsjoon najon na ntsqueho', ndo' xe ngitso ts'an ndëeho' na ngüenonho' quii' vaa' jon na ntixee' jon 'o', jo' quintjoho' vaa' jon ata xjen na nndui' ntcüe'ho' juu tsjoon'neen. 6.11 Ndo' xjen na ntsqueho' ncüii tsjoon, majo' nque nn'an juu tsjoon'neen, xe na aa tyi'nin'cy'onhan cüentaho', ndo' min tyi'nin'quindyehan jñ'oon na concyaho', ndö vaa quint'aho'. Xjen na nndui' ntcüe'ho' 'ndyo juu tsjoon'neen, quinan'cyaa'ho' ts'o na chuu' ng'eho', yajo' ntsi'manhan' ndëë nan'neen na tyi'ya jnt'ahan. Joo nn'an tsjoon Sodoma yo Gomorra, tyia jndyi 'nan na tont'ahan. Juu xuee na nt'uii Tyo'ts'on nn'an ntyja 'naan' na tonan'tjahan nnon jon, vi' jndyi

ngenon joo nn'an njoon'neen. Majo' nque nn'an m'an njoon na tyi'nin'cy'onhan cüentaho', vi'ntyichen ngenonhan, chichen nn'an joo njoon'neen. 6.12 Vi jndë sinin Jesús ndëëhan, yajo' jndui'han, tyencyahan jñ'oon na quintcüe' n'on nn'an yo jnan na nan'xuanhan. 6.13 Mantyi jndye jndyi jndyetyia tji'han quii' n'on nn'an, ndo' jndye nn'an v'i na tyeehan aceite, jnan'n'man nan'neen.

Jnan'cuee' sondaro Juan tsan na totsiquindëë' nn'an

(Mt 14:1-12; Lc 9:7-9)

6.14 Jndye nn'an tonan'neinhan ntyja 'naan' juu ts'ian t'man na tots'aa Jesús, ndo' jndyii Herodes joo jñ'oon'neen. Juu jon conduihin na ico'xen jon nn'an juu ndyuaa'neen. Tso jon: —Ja tquën jñ'oon na jnan'cuee' sondaro njan juu Juan, tsan na totsiquindëë' nn'an. Nts'aahan' jndë vando' xco jon, mang'e jo' covityincyoo' ts'ianmin' na its'aa tsanvahan na je'quinduihan' na ve' yo najndei nquii ts'an. 6.15 Ndo' ñ'en nn'an jnduehan ntyja 'naan' Jesús na conduihin Elías, nquii ts'an na toninncyaa jñ'oon' Tyo'ts'on ndyu na toxen'chen nchu vaa 'nan na nguaa. Majo' vendyechenhan jnduehan: —Juu Jesús conduihin ncüiichen ts'an na toninncyaa jñ'oon' Tyo'ts'on tiviontyichen nchu vaa 'nan na nguaa. 6.16 Ng'e na tonan'nein nn'an joo jñ'oonmin', ndo' Herodes, vi na jndë jndyii jon ntyja 'naan' 'nan na its'aa Jesús, tso jon: —Tsanvahan majuu Juanhin, tsan na tquën jñ'oon ndëë sondaro njan na quityjehan xquen juu, majuu jon jndë vando' xco. 6.17 6.18 6.19 Nquii Herodes'neen jndë toco jon yo juu Herodías, scuu' tyje jon Felipe. Majo' juu Juan'neen jndë tso jon nnon juu Herodes: “Tyi'quichuhan' na manayon' scuu' ty'iu' na ndiscu'hin.” Ng'e na nnda' vaa na tso Juan, jo' si'v'ii matyen Herodías'neen jon. Nt'ue jndyi ts'on juu na cue' tsan'neen, majo' ta'nan jndëë s'aa juu. 6.20 Majo' juu Herodes, tots'aa jon na njon juu Juan'neen. Ee taa' ts'on jon na ya ts'anhin, ndo' na tsixuan juu ñuan nquii' ntyja 'naan' nquii Tyo'ts'on. Mang'e jo' ty'ncyaa jon na ngenon juu natë'. Ndo' min na ndicüaa' ya ts'on jon jñ'oon na toninncyaa Juan'neen, majo' tēvee' nchjii jonhan'. 6.21 Majo' juu Herodías, tuee' xjen na jndëë s'aa juu yo 'nan na nt'ue ts'on juu na cue' Juan'neen. Ee juu xjen ya na tuee' xeechuu' nquii Herodes, s'aa jon ncüii nguee na ntcüa' jon yo nque nn'an na condui nanm'ann'ian na cotsantyja naxen' jon juu ndyuaa Galilea, yo nn'an na conintque ndëë sondaro 'naan' jon ndo' yo nin'nantya. 6.22 Ndo' jo', juu yuscundyua jnda Herodías'neen, tēquee' juu najjon na m'an nan'neen, sijnon juu. Ndo' Herodes taxjen vaa tēvee' jndyi ts'on jon na nnda' vaa s'aa juu, nquii jon ndo' mantyi joo nan'neen na conan'jonhan yohin juu nguee'neen. Ndo' itso jon nnon juu yuscundyua'neen: —¿Nin 'nan nt'ue tson' na nts'a naya 'u'? Quitsu' nnön ndo' ja nninncyahan' nnon'. 6.23 Nquii Tyo'ts'on, ndyichen jon jñ'oon na mayuu' matsjö nnon', ata xoncüe ndyuaa na macoxën nninncyahan' nnon'. 6.24 Ndo' juu yuscundyua'neen, vi na jndë jndyii juu na nnda', jndui' juu, taquitso juu nnon ndyee juu: —'Ndyo', ¿Nin 'nan ntc'an? Ndo' t'a ndyee juu, itso jon: —Can' nnon jon na quitscüenon jon xquen Juan nt'ö', juu tsan na totsiquindëë' nn'an. 6.25 Ndo' juu yuscundyua'neen, maquityjachen tja ntcüe' juu na m'aan Herodes'neen, tso juu nnon jon: —Nt'ue ts'ön na nin'ñoon' nein quitscüenon' xio na ñjon xquen juu Juan nt'ö', juu tsan na totsiquindëë' nn'an. 6.26 Ndo' nquii Herodes, xjen na jndyii jon na nnda', tyioo na tyia jndyi nchjii jon. Majo' ng'e jndë tso jon na ntyjii Tyo'ts'on na ntsiquindë jon juu jñ'oon na tso jon nnon juu, ndo' mantyi joo nan'neen na sanan'jon na cocüa'han yohin jndë jndyehan juu jñ'oon'neen, jo' xe na aa ngitso jon je'quindëë na ntsiquindë jon juu jñ'oon'neen, yajo' ngüejnaan' jon tondëëhan. 6.27 Ng'e na nnda', nin'ñoon' jñon jon ncüii sondaro na caquityjee juu xquen Juan na ndyii' jon vancjo. 6.28 Ndo' juu tsan'neen, tja juu, taquityjee juu xquen juu Juan'neen yo xjo, ndo' jndë jo' jndyoy'oon juuhan' na ñjonhan' quityquii' xio. Tyincyaa juuhan' nnon yuscundyua'neen, ndo' juu juu tyincyaa juuhan' nnon ndyee juu. 6.29 Ndo' joo nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa Juan, vi na jndë jndyehan na nnda' vaa na tjon jon, tyecy'onhan si'ts'o 'naan' jon, saquity'iuhan juuhan'.

Tyincyaa Jesús 'nan na tcüa' 'on min nannon

(Mt 14:13-21; Lc 9:10-17; Jn 6:1-14)

6.30 Vi jndë tui na nnda', joo nn'an ncho've na jñon Jesús ts'ian 'naan' jon, tēncüi nnda'han na m'aan jon. Chen jndyi jnduehan nnon jon ntyja 'naan' juu ts'ian na jndë tont'ahan yo ntyja 'naan' jñ'oon na tonan'manhan ndëë nn'an. 6.31 Jo' itso jon ndëëhan: —Cja nc'ö ncüii joo najon na ninnquë, cha' ya nta'jndyëë chjo. Nnda' vaa na tso jon ng'e jndye jndyi nn'an cotsque najon na m'aan jon, min ndincyaahan' xjen na ntcüa'han. 6.32 Yajo' jndui'hin yo v'aandaa, te't'iohan ndaandue na ninnquehan. Ndo' squehan ncüii joo najon tavi 'nan nn'an c'on. 6.33 Majo' jndye nn'an tquenchenhan cüenta najon ty'ehan. Ndo' jndui' nan'neen cha'tso njoon na m'aan xi'jndio juu ndyuaa'neen, jnan'nonhan, ndo' macjentyichen squehan najon vja Jesús yo nn'an na totsay'onhan jñ'oon yohin. 6.34 Ndo' juu xjen na jndui' Jesús v'aandaa'neen, jndyiaa' jon na jndye jndyi nn'an jndë sque. Ndo' tyioo na nty'ia rohan nchjii jon, ng'e itsijonhan'hin cha'vijon quinman na tats'an vantyjee'. Yajo' jndye jñ'oon tye' na tots'i'man jon ndëëhin. 6.35 Ndo' vi na jndë vaman, yajo' nque nn'an na totsay'on yo juu jñ'oon na toninncyaa jon, jnan'ndyoo'han, jnduehan nnon jon: —Jndë vaman ndo' ntjoohin ta'n nan ncüii joo na nninjnda' 'nan na ntcüa' nn'an. 6.36 Mang'e jo' quitsu' ndëë nanmin na chi nc'ohan jndëë yo njoon quijndë na m'an xi'jndio na chi nnan'jndahan 'nan na ntcüa'han, ng'e ta'n nan quichohan na ntcüa'han. 6.37 Majo' t'a Jesús, tso jon: —Nqueho' ninncyaho' 'nan na ntcüa'han. Ndo' joo nan'neen, t'ahan, jnduehan nnon jon: —Min xe na aa nnan'quitsu ve ciento s'on denarios na ntsanan'jndá tyoo', majo' tyi'je'cüinonhan' na nninncyá na ntcüa' joo nanmin. 6.38 Ndo' t'a Jesús, taxee' jon: —¿Tsa'nnda' tyoo' na y'onho'? Cüa, quitaquijnty'iaho'. Ndo' vi na jndë jnty'iahan na tsa'nnda'han', yajo' jnduehan nnon jon: —Nin 'on tan' tyoo' na y'ön yo ve quitscaa na jndë jnein. 6.39 Ndo' t'ua Jesús ts'ian na xen' ntmaan' na quitaqüendyuaa nn'an cjoo' jndë quijndë. 6.40 Yajo' sacüendyuaa nan'neen na xen' ntmaan'han. Ñ'en ntmaan' na jnt'ahan na venn'an venn'an ncho'nqui ts'an, ndo' ñ'en ntmaan' na ncüii ciento ts'an na jnt'ahan. 6.41 Jndë jo' ty'oon Jesús joo 'on tan' tyoo'neen yo ve quitscaa'neen, ndo' jndondë jon toquiñoon'ndue, tyincyaa jon na ncyaa ya Tyo'ts'on ntyja 'naan'han'. Ndë jo' tji' jon xen' ntan'han'. Ndo' vi jndë jo' tyincyaa jonhan' ndëë nque nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon na quit'onhinhan' ndëë nn'an joo ntmaan'neen. Ndo' majo'ntyi s'aa jon yo ve quintcaa'neen, tji' jon xen' ntan'han' na ntquii tsoñ'en nan'neen. 6.42 Ndo' tsoñ'en nan'neen tcüa' tacjohan, 6.43 Ndo' ndë jo', nque nn'an na totsay'on jñ'oon yo Jesús, jnan'quitoo'han ncho've tsque yo tyoo' ntan' na jnty'iihan' na tcüa' nan'neen yo nin'quintcaa'neen. 6.44 Ndo' joo nn'an na tcüa' juu xjen'neen, tuee' cha' na 'on min na xia'ntyi nannon.

Vaca Jesús nnon ndaandue

(Mt 14:22-27; Jn 6:16-21)

6.45 Ndë jo' tso Jesús ndëë nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon na cua nnda'han v'aandaa na chi ngüet'io nnda'han juu ndaandue'neen na ntsquehan tsjoon Betsaida, viochen xjen na njñon jon nan'neen na c'o ntcüe'han nt'aahan. 6.46 Ndo' vi na jndë jñon jon joo nan'neen, tava jon ncüii tyo' na ntsinin jon nnon nquii Tyo'ts'on. 6.47 Ndo' vi na jndë tijaan, joo nan'neen na totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa jon, jndë m'anhon xoncüe ndaandue yo juu v'aandaa'neen, majo' juu jon ninm'aan jon tyuaa tcan. 6.48 Ndo' jndyiaa' jon na vi' jndyi coquenonhan, na tandiquindëë nt'ahan ndaa ve' ng'e na totsintcüe' jndye juu v'aandaa na ñjonhan. Ndo' xjen na vanco, yajo' tēca Jesús nnon ndaandue. Sindyoo'hin nnon v'aandaa'neen najon na ñjonhan, ndo' s'aa jon na cha'vijon ngüenoon' jon joohan. 6.49 Ndo' xjen na jnty'iahan na vaca jon nnon ndaandue'neen, jnan'tiuhan ve' ncüaan' ts'oo na cojnty'iahan. Ng'e na nnda' ta'han na jnan'xuaahan na coquityuehan. 6.50 Ndo' tsoñ'enhan jnty'iahan jon, ndo' mioon jndyi tyuehan. Majo' t'man jon joohan, tso jon: —Quinan'xuanho' ñuaanho', mancöntyë na mamanho', c'onho' na tavi ncyaa'ho'. 6.51 Ndo' tua jon v'aandaa na ñjonhan jo', yajo' tichen na m'aan juu jndye'neen. Majo' min ndicüaa' n'onhan nchu vaa na nnan'tiuhan na nnda' vaa 'nan na tui. 6.52 Ng'e tyi'covaa' ya n'onhan na tsoñ'en ndëë nts'aa Jesús min na jnty'iahan na s'aa jon na tinon juu tyoo'neen na tcüa' tsoñ'en nan'neen. Joohan tsojnaan' na tsan ñuan 'naanhan, jo' iscu'han' na ncüaa'

n'onhinhan'.

Sin'man Jesús nn'an v'i ndyuaa Genesaret

(Mt 14:34-36)

6.53 Xjen na jndë tet'io nnda'han juu ndaandue'neen, squehan ndyuaa Genesaret najjon jnan'tyenhan juu v'aandaa'neen. 6.54 Ndo' xjen na jndui'hinhan', joo nn'an ndyuaa'neen ta'jn'aanhan Jesús. 6.55 Ndo' cje ro jnan'quindyihan ntyjehan na m'an xi'jndio. Jo' ta'han na totsachohan nn'an v'i na ntyjohan cjo ndue min'cya ro najjon tic'uaa jñ'oon na ngüenon nquii Jesús. 6.56 Ndo' min'cya ro najjon na tuee' jon, aa njoon t'man ndo' aa yuu na m'aan ninve ndye nt'aa, totquen nn'an ntyjehan nn'an na v'i jndyue nata, na ngitanhan na nt'uehan ndiaa' Jesús cha' n'manhan. Ndo' tsoñ'en nn'an na t'ue ndiaa' jon jn'manhan.

'Nan na its'aahan' na tyi'ji'ua tsixuan ts'an tonnon Tyo'ts'on

(Mt 15:1-20)

7.1 Nque nn'an fariseos, jnan'ndyoo'han na m'aan Jesús yo nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindy juu jñ'oon na tqwen nquii Moisés. Joo nan'neen jnanhan Jerusalén. 7.2 Totquenhan cüenta na nque nn'an na conan'jon yo Jesús, tocüa'han min na tyi'quitmanhan ndueehan cha'xjen juu costumbre na cont'a ntyjehan nn'an judíos. Jndue fariseos'neen na joo nn'an na totsay'onhan jñ'oon yo Jesús, tyi'ya na nnda' cont'ahan. 7.3 Ee joo fariseos'neen yo tsoñ'en ntyjehan nn'an judíos, xe'cüa'han xe na aa tyi'nan'quindë jndyeehan juu jñ'oon na jnan'jnda' ndochihan na tom'an ndyu na toxen'chen ntyja 'naan' na cotmanhan ndueehan. 7.4 Ee nque nn'an fariseos'neen yo tsoñ'en ntyjehan nn'an judíos, vi na jndë jnanhan ts'ua, tyi'je'cüa'han xe na aa tyi'quitquen ntju' jndyeehan na cotman ndueehan cha'xjen co'xen costumbre. Ndo' jndyechen 'nan min na cont'ahan cha'xjen na jnan'jnda' nque ndochihan na tom'an ndyu na toxen'chen, cha' na majnda' na cotmanhan vaso na nc'u ts'an ndaa, yo nguua jaro, yo nguua nejo yo nin'jndu 'naanhin. 7.5 Yajo' joo fariseos'neen yo nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindy jñ'oon na tqwen nquii Moisés, taxee'han nnon Jesús, jnduehan: —Joo nn'an na cotsay'on yo jñ'oon na mancy'a, ¿Ndu na tyi'quita'nguee'hin jñ'oon na jnty'e ndochihi na tom'an ndyu na toxen'chen? Majo' joo nn'an 'nan', cocüa'han min na tyi'quint'a jndyeehan juu 'nan na ntsiji'uahan' ndueehan cha'xjen na co'xen juu costumbre. 7.6 Ndo' t'a Jesús jndyuehan, tso jon: —Juu jñ'oon na tji Isaías, jndyoyu na tsi'manhan' na conduiho' nn'an na ve vaa na cont'a. Ee itso jñ'oon'neen: Nanmin' ve' yo nnon jndyuehan na conan't'maan'han ja, majo' 'nan na covitincyoo' na vja na m'anhin, tsi'manhan' na tycya m'anhin yo ntyja njan. 7.7 Ve' jn'aan na conan't'maan'han ja, ee jñ'oon na jnan'jnda' nn'an na ico'xenhan', joohan' conan'manhin ndëë nn'an, ee cont'ahan na njon joo jñ'oon'neen cha'vijon conduihan' jñ'oon na sinin nquii Tyo'ts'on. Ndö' jñ'oon na sinin Isaías. 7.8 Ndo' itsontyichen Jesús ndëë nan'neen: —Tquen Tyo'ts'on jñ'oon na coxehhan' 'o', majo' 'o' co'ndyeho' joohan' cha' ninncyaaan' na nnan'quindëho' costumbre na tqwen nn'an, cha' ntyja 'naan' na cotmanho' vaso yo nguua jaro yo nguua nejo yo vendyechen nnon 'nan na itsijonhan' joohan'. 7.9 Mantyi tsontyichen jon ndëëhan: —Conan'tiuho' na njon jndyi cont'aho' na conan'quindëho' joo jñ'oon na tqwen ndochiho' na tom'an ndyu na toxen'chen. Majo' tanin min na tyi'quita'nguee'ho' juu jñ'oon na iqwen nquii Tyo'ts'on. 7.10 Cha'na juu jñ'oon na sinin Moisés, na itsohan': "Quitsa' na njon tye' yo 'ndyo'." Ndo' mantyi tso jon: "Min'cya ro ts'an na itsinin jñ'oon tsan' nnon tye, ndyee juu, quinan'cuee' nn'anhin." 7.11 Majo' 'o' condueho' tanin min xe na aa ngitso ts'an nnon tye juu yo ndyee juu: "Ndiquindëë na ntejndei 'u' yo 'nan na icanhan' 'u', ng'e 'nan na manachö tsixuanhan' Corbán." Juu jñ'oon Corbán itsiquindyihan' 'nan na jndë tyincyaa ts'an cüentaa' juu ts'ian 'naan' Tyo'ts'on. 7.12 Majo' 'o' na conduiho' tmaan' fariseos, min xe na aa itsitjahan' 'nan nquii tye ts'an oo ndyee juu, 'o' tanin'ncyaho' na ntejndei tsan'neen tye juu oo ndyee juu. 7.13 Ndo' na cont'aho' na nnda', its'aahan' na juu jñ'oon na tqwen nquii Tyo'ts'on, ve' jn'aanhan' ng'e vandya' tsiquindy juu costumbre na conan'veho'. Ndo' jndyechen nnon 'nan min na cont'aho' na

itsijonhan' joochan' cha'na jñ'oonmin'. 7.14 Ndo' t'man nnda' Jesús nn'an, tso jon ndëëhan: —Tsoñ'enho' quindyeho' jñ'oon na matsjö, ndo' cüaa' n'onho' joochan'. 7.15 'Nan na icüa' ts'an, tyi'xe'quitsiji'uhan'hin na tonnon Tyo'ts'on. Majo' joo jñ'oon na itsitiu juu quii' ts'on juu, joochan' cont'a na tyi'ji'uahin na tonnon jon. 7.16 Juu ts'an na nin'cüaa' ts'on jñ'oon na matsjö, quen ya juu cüentahan'. 7.17 Jndë na jnty'ii Jesús joo nan'neen, tja ntcüe' jon v'aa. Ndo' xjen na m'aan jon quii' v'aa, yajo' nque nn'an na totsay'on yo jñ'oon na toninncyaa jon, taxee'han nnon jon nin 'nan itsiquindyi juu jñ'oon'neen na tyi'quitso nquii' jonhan'. 7.18 Ndo' t'a jon, tso jon ndëëhan: —¿Aa mantyi itsijonhan' 'o' cha'na joo nan'neen? ¿Aa tyi'cüaa' n'onho' juu jñ'oon'neen? Tachi 'nan na icüa' ts'an na iquenhan'hin na tyi'ji'uahin na tonnon Tyo'ts'on, 7.19 Ng'e chito quityquii' ñuaan' juu co'ohan', quityquii' tsiaa' juu covahan', ndo' ndë jo' vja juu 'ndyo jndëë. Ndo' yo juu jñ'oonvahn tsi'man Jesús na tajnan tsixuan ts'an na ve' ncüii nnon 'nan icüa' juu. 7.20 Ndo' tsontyichen jon: —Joo jñ'oon na itsitiu ts'an quii' ts'on juu, joochan' cont'a na tyi'ji'uahin na tonnon Tyo'ts'on. 7.21 Ee quii' ts'on ts'an conan natyia na itsitiu juu, cha'na ve' nin'c'oon ya juu yo ncüiichen tsanscu, oo na nin'c'oon juu yo tsanscutjaa', ndo' aa na ntscuee' juu ts'an, 7.22 Ndo' aa na ich'uee juu 'naan' ts'an, ndo' aa nin'cy'oon juu 'naan' ncüiichen ts'an na nndi'naan' juuhan', ndo' na its'aa vi' juu nn'an, ndo' na itsivi'nn'an juu ntyje juu, ndo' joo jñ'oon na ico'xenhan', min tyi'quits'aa juu na njonhan', ndo' na itsitëë' ts'on juu ntyje juu, ndo' tyia jñ'oon itsinin juu nacjoo' ncüiichen ts'an, ndo' na itsitiu nquii' juu na t'manchen conduihin, ndo' na ve' tsitsan'to juu xquen juu yo 'nan na its'aa juu. 7.23 Tsoñ'en natyiamin', quii' ts'on ts'an conanhan', ndo' ntyja 'naan' joochan' na coninjnda' na vaa jnaan' juu na tonnon Tyo'ts'on.

Tsanscu na mañoon ndyuaa na vantyja ts'on jon Jesús

(Mt 15:21-28)

7.24 Jndui' ntcüe' Jesús juu tsjoon'neen najon na toninncyaa jon jñ'oon. Tja jon, tuee' jon ndyuaa Tiro yo Sidón. Ndo' tuee' jon vaa' ncüii ts'an juu tsjoon'neen, min tyi'quint'ue ts'on jon na ncüaa' n'on nn'an na tyjee' jon jo'. Majo' min na nnda', tic'uaa jñ'oon na jo' jndë m'aan jon. 7.25 Juu tsjoon'neen tom'aan ncüii tsanscu na m'aan jnda juu, yu'neen yuscuhin na nay'oon jndyetyiahin. Ndo' juu ndyee yuscu chjo'neen, vi na jndë jndyii juu ntyja 'naan' Jesús, sityuaa' juu na tja juu najon na tuee' jon. Ndo' xjen na tuee' juu na m'aan jon, tēco'xtye juu tonnon jon. 7.26 Majo' tachi ts'an judíohin, jñon'ndaa griego itsinin tsanscu'neen, tuihin tsjan nn'an ndyuaa Sirofenicia. Ndo' vi na jndë tyjee' juu na m'aan Jesús, tcan juu na cüji' jon juu jndyetyia'neen. 7.27 Majo' t'a Jesús, juu jñ'oon na sinin jon nnon tsanscu'neen, tyi'quitso nquii'han'. Itso jon: —Chuhan' na quitejndei jndyëë nn'an na ninncüii tsjan conduihan yo ja, chito nn'an na mañoon ndyuaa. Ng'e tyi'quichuhan' na ntyjee ts'an 'nan na cocüa' ntsinda juu ndo' na ncju' juuhan' ndëë quindyue'. 7.28 Ndo' juu tsanscu'neen, mantyi sintcüe' juu jñ'oon nnon Jesús na tyi'quitso nquii'han', tso juu: —Mayuu' ta yo juu jñ'oon na tsu', majo' joo quindë'hin' ve' 'nan quijndë na cocyaa tyuaa na cocüa' yotsca, juuhan' cojñen' o'. 7.29 Ndo' jo' t'a Jesús, itso jon: —Ya jndyi jñ'oon na sintcüe'. Nanein, cja' ntcüe' va'. Juu yuscu chjo jnda', jndë jndui' jndyetyia quii' ts'on juu. 7.30 Ndo' xjen na tuee' ntcüe' juu tsanscu'neen vaa' juu, ntjii juu yuscu chjo'neen na vaa juu cjoo' jndu, jndë jn'man juu. Sin'man Jesús ts'an quita' na nchee'hin 7.31 Jndui' ntcüe' Jesús ndyuaa Tiro, tenon jon ndyuaa Sidón, tancyaa jon ntyee' juu ndyuaa njoon Decápolis. Tuee' nnda' jon juu ndaandue Galilea. 7.32 Ndo' jo' jndyoy'on nn'an ncüii ts'an quita' ndo' nchee'hin na m'aan Jesús. Nn'an na m'an jo', tanhan na quityio jon nt'ö jon cjoo' tsan'neen cha' n'man juu. 7.33 Ndo' tēy'oon Jesús juu tsan'neen vi ntyja najon na ninnquii' jon yohin. Tuii jon ndëë nt'ö jon ndë'nqui juu, vi jndë jo' tji' jon ndaa 'ndyo jon, ndo' tyu jonhan' nnon tsa juu. 7.34 Ndë jo' jndondë jon toquiñoon'ndue, tcan jon vi naya nnon nquii' Tyo'ts'on. Sinin jon yo jñon'ndaa 'naan' jon, tso jon: —“Efata.” Juu jñ'oonvahn itsiquindyihan' na ncyaa nnda'han' na ya ndyii juu yo na ya ntsinin juu. 7.35 Ndo' majuu'ntyi xjen'neen jnaan ndë'nqui tsan'neen, mantyi ntjo ya ntcüe' na itsinin juu. 7.36 Xjen na tja nnda' Jesús yo tsan'neen najon na m'an nn'an, yajo' siqui'maan' jon joochan na min'ncüii nnon ts'an tyi'nan'manhan ntyja 'nan na s'aa jon. Majo'

tajnt'ahan na njon juu jñ'oon'neen na tso jon, ee ndo'vanjan tonan'neinhan ntyja 'naan' juu ts'ian t'man'neen na s'aa Jesús. 7.37 T'man jndyi vaa na tëvee' ngiohan, jnduehan ndëe ntyjehan: —Va ya jndyi its'aa jon. Nque nn'an quita, itsin'man jonhan na ya condye nnda'han, ndo' joo nn'an nchee', mantyi itsin'man jonhin na ya conan'nein nnda'han.”

Tyincyaa Jesús na tcüa' ninnque min nn'an

(Mt 15:32-39)

8.1 Xjen'neen jndye jndyi nn'an jndë tëncüi naijon na m'aan Jesús. Ndo' juu xjen'neen, sitjahan' 'nan na ntcüa'han. Mang'e jo' t'man jon joo nn'an na totsay'on yo juu jñ'oon na toninncyaa jon, tso jon ndëehan: 8.2 —Nty'ia ro nanmin' nchji ng'e naneihin jndë ndye xuee na conan'jonhan na condyehan juu jñ'oon na mancya, ndo' 'nan na jndyochohan na ntcüa'han, jndë jndyuehan'. 8.3 Ndo' xe na aa njñöghan na c'o ntcüe'han nt'aahan na ninvaa nin'jndo'han, nndëe nts'aahan' na ntsi'ndaa'han' nquenhan ndo' ntycyaaahan nato ng'e ñ'enhan na tycya chjo na jnanhan. 8.4 Ndo' joo nn'an na totsay'on jñ'oon yo jon, t'ahan, jnduehan: —¿Nchu nt'á na ninnncyá 'nan ntcüa' nanmin' ntjoohin? Ee ntjoo ta'nann nn'an c'oon na nndëehan 'nan. 8.5 Taxee' Jesús ndëehan: —¿Tsa'nnda' tyoo' y'onho'? T'ahan, jnduehan: —Ninntyque' tan' tyoo' y'ön. 8.6 Ndo' tso jon ndëe nn'an na jndye jndyi'hin: —C'uho' tyuaa. Ndë jo' ty'oon jon joo ntyque' tan' tyoo'neen, ndo' vi jndë jo', tyincyaa jon na ncyaa ya Tyo'ts'on ntyja 'naan'han', ndë jo' tji' jon xjen ntan'han'. Ndë tyincyaa jonhan' ndëe nque nn'an na totsay'on jñ'oon yohin, ndo' joohan t'onhinhan' ndëe joo nan'neen. 8.7 Ndo' mantyi y'onhan vendye quintcaa quijndë. Mantyi tyincyaa jon na ncyaa ya Tyo'ts'on ntyja 'naanhan'. Ndë jo' mantyi tyincyaa jon quintcaa'neen ndëe nan'neen na quit'onhan joohan' ndëe nn'an na jndye jndyi'hin. 8.8 Ndo' tsoñ'en nan'neen tcüa' təcjohan, ndo' ndë jo' nque nan'neen na totsay'onhan jñ'oon yo Jesús, jnan'quitoo'han cha' vi ntyque' tsque yo tyoo' ntan' na jnty'iihan'. 8.9 Ndo' joo nn'an na tcüa' jo', tuee' cha'na ninque minhan. 8.10 Ndo' vi jndë jo' tso jon ndëe nan'neen, ya xe na nc'o ntcüe'han ng'e jndë mavja jon. Ndo' tua nnda' jon v'aandaa yo nn'an na totsay'on yo jñ'oon na toninncyaa jon. Ty'ehan, squehan ndyuaa na jndyu Dalmanuta.

Nn'an tmaan' fariseos, tanhan nnon Jesús na quits'aa jon cüii jn'aan

(Mt 16:1-4; Lc 12:54-56)

8.11 Ndo' vendye nn'an tmaan' fariseos squehan na m'aan Jesús. Ta'han tonan'jndyehan jndyuehan yo jon na quits'aa jon ncüii nnon ts'ian na ntsi'manhan' na nquii Tyo'ts'on t'ua ts'ian nnon jon. Ee cojnt'uehan na quityii'han' ng'eehan'hin ntyja 'naan' jñ'oon na itsinin jon. 8.12 Yajo' jndyo ncüii na ton ts'on jon na sichjoo'han' ts'on jon ntyja 'naanhan. Itso jon: —Nque nn'an na m'an naneihin, ¿Ndu na nt'ue n'onhan na quits'a ncüii nnon ts'ian na njnty'iahan na ntsi'man jndyoyuhan' na nquii Tyo'ts'on i'ua jon ts'ian nnön na jndyö? Jñ'oon na mayuu' matsjö ndëeho', tyi'je'quits'a ncüii na ntsi'manhan' na nquii jon ncyaa na t'man condui ja. 8.13 Yajo' jnty'ii jon joo nan'neen. Ndo' tua nnda' jon v'aandaa, tet'io nnda' jon ndaandue'neen. Tuee'cya jon ncüiichen ixndyaa'han'.

Tsquentë na nan'xuan nn'an fariseos

(Mt 16:5-12)

8.14 Ndo' nque nn'an na totsay'on yo jñ'oon na toninncyaa Jesús, juu xjen na tuahan v'aandaa, tsuu' tycya n'onhan na ntsay'onhan tyoo' na ntcüa'han, cha' ve' ninncüiito tyoo' na say'onhan. 8.15 Yajo' siqui'maan' jon joohan na tyi'nan'jonhan yo 'nantyia na nan'xuan nn'an tmaan' fariseos. Tso jon: —Nn'an fariseos yo nn'an tmaan' cüentaa' Herodes, vaa ncüii nnon ntyja 'naanhan na itsijonhan' juuhan' cha'vijon tsquentë. Quitquenho' cüenta na juu 'natyia nan'xuanhan tyi'ncü'aahan' 'o' na ntsi'ndaa'han' 'o'. 8.16 Ndo' na tso jon na nnda', joo nan'neen na totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa jon, tye' na jnduehan ndëe ntyjehan: —Ndó' vaa na itso jon ndëe tsojnaan' na tsuu' tycya nn'ön na ndyoy'ön tyoo'.

8.17 Majo' taa' ts'on Jesús na nnda' vaa na conan'tiuhan na itsinin jon ntyja 'naan' tyoo'. Majo' chito jo', itsiquindyi jonhan ntyja 'naan' 'nantyia na nan'xuan nn'an tmaan' fariseos yo nn'an tmaan' cüentaa' Herodes. Yajo' tsontyichen jon ndëehan: —¿Ndu na conan'neinho' na tatyoo' jndyoy'onho'? ¿Aa tyi'covaa' n'onho', ndo' aa min tyi'quitquenho' cüenta? 'O', ¿Aa ninvaa m'anho' na conan'tsanho' ñuan 'naanho'? 8.18 'O' na min tëndëëho', ¿Aa tyi'cojnty'iaho'? 'O' na min ndë'nquihho', ¿Aa tyi'condyehho'? ¿Ndo' aa tyi'cañjoon' n'onho' nin 'nan s'a xjen na sitjahan' 'nan na ntcüa' nn'an? 8.19 Juu xjen na s'a xjen ntan' joo 'on tan' tyoo' na t'onho'han' ndëë 'on min nn'an, ¿Tsa'nnda' tsque na jnan'quitoo'ho' yo ntan' quiyndë na jnty'iihan'? T'ahan, jnduehan nnon jon: —Jnan'quit'õ ncho've tsquehan'. 8.20 —Ndo' juu xjen'neen na s'a xjen ntan' joo ntyque' tyoo' na t'onho' na tcüa' ninque min nn'an, ¿Tsa'nnda' tsque na jnan'quitoo'ho' yo ntan' quiyndë na jnty'iihan'? T'a nan'neen, jnduehan: —Jnan'quit'õ ntyque' tsquehan'. 8.21 Ndo' tso jon ndëehan: —Ndo' na nnda' vaa, joo ts'ian t'man na mats'a, ¿Ndu na ndicüaa' n'onho' nin ts'an condui ja? Sin'man Jesús cüii tsannchjaan' tsjoon Betsaida 8.22 Ndë jo' nquii Jesús yo nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon toninncyaa jon, squehan tsjoon Betsaida. Ndo' joo nn'an tsjoon'neen tyey'onhan ncüii tsannchjaan' na m'aan jon. Tanhan na quityio jon chjo nt'õ jon cjoo' tsan'neen cha' n'man juu. 8.23 Ndo' t'uui Jesús nt'õ tsan'neen, tÿ'oon jonhin 'ndyo tsjoon najon na ninnquii jon yohin. Tyu jon ndaa'ndyo jon ndö'nnon juu. Ndë jo' tyio jon nt'õ jon ndö'nnon juu, ndo' taxee' jon nnon juu: —¿Aa jndë ya chjo mandyia'? 8.24 Ndo' ya na jndondë tsannchjaan'neen, itso juu: —Manty'ia nn'an, ve' itsijonhan' na manty'ia joochan cha'vijon na contsjë n'oon. 8.25 Yajo' tyio nnda' Jesús nt'õ jon ndö'nnon juu tsan'neen. Ndo' jndë na s'aa jon na nnda', tyincyaaahan' na xuee jndy jndyiaa' juu, tco' ya ntcüe'han'hin. Min 'nan na tycya, majo' ya jndyiaa' juu. 8.26 Jndë jo' jñon ntcüe' Jesús juu na cja juu. Itso jon nnon juu: —Cja' vi tova', min tyi'ngaque' quii' tsjoon, min tyi'ntsinin' ndëë nn'an ntyja 'naan' juu naya na s'a 'u'.

Tji' jndyoyu Pedro na juu Jesús conduihin Cristo

(Mt 16:13-20; Lc 9:18-21)

8.27 Jndë jo' juu Jesús yo nn'an na totsay'on jñ'oon yohin, ty'ehan, squehan ndyuaa Cesarea Filipino. Ndo' xoncüe na ñjonhan nato, taxee' jon ndëehan, itso jon: —Ntyja njan ja, ¿Nin ts'an na condue nn'an na condui ja? 8.28 T'a nan'neen, jnduehan: —Ñ'en nn'an na conduehan na 'u' condui Juan, tsan na totsiquindëë' nn'an, na vando' xco juu. Ndo' vendyechen nn'an conduehan na 'u' condui nquii Elías, tsan na toninncyaa jñ'oon' Tyo'ts'on ndyu na toxen'chen. Ndo' mantyi m'an nn'an na conduehan na condui 'u' ncüii nque nn'an na toninncyaa jñ'oon' Tyo'ts'on nchu vaa 'nan na nguua. 8.29 Jo' taxee' jon ndëehan, itso jon: —Ndo' 'o' je', ¿Nin condueho' na condui ja? T'a Pedro, itso jon: —'U' condui nquii Cristo na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnon' na ntsin'man' ñuaan nn'an. 8.30 Ndo' jaa' jñ'oon na tso jon ndëehan na min'ncüii nnon ts'an tyi'nan'neihan na nnda' vaa na conduihin.

Itsiquindyi Jesús na nnan'cuee' nn'anhin

(Mt 16:21-28; Lc 9:22-27)

8.31 Jndë jo' ta' Jesús na itsi'man jon ndëë nque nn'an na totsay'on yo jñ'oon na toninncyaa jon, na juu jon na conduihin tsans'a na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnon jon na co'xen jon tsoñ'en nn'an, chuhan' na jndye navi' ngenon jon. Nque nn'an na conintque ndëë nn'an judíos nt'ahan na tyi'cuee' n'onhan jon, ndo' majo'ntyti nt'a joo nn'an na conintque ndëë ntyee 'naanhan, ndo' manin' yo nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindyi juu jñ'oon na tquen Moisés. Itso Jesús na nnan'cuee' nan'neenhin, majo' xee na jndë ndye na jnan'cuee'han jon, ngüando' xco jon. 8.32 Sinin jndyoyu jon jñ'oon'neen ndëë nn'an na totsay'on yo jñ'oon na toninncyaa jon. Majo' vi na jndë jndyii Pedro na nnda', s'aa juu vi ntyja yohin. Siqui'maan' jon Jesús. Itso juu nnon jon: —Tyi'quichuhan' na ngenoon' na nnda'. 8.33 Majo' nquii Jesús, vi na jndë jndyii jon na tso Pedro na nnda', jo' tequen jon, jndyiaa' jon tontyja na ntjo joo nn'an na totsay'on yo juu jñ'oon na toninncyaa jon, jaa' jñ'oon na sinin jon nnon Pedro na siqui'maan' jonhin,

itso jon: —'U' Satanás, quenán' 'u' nnön. 'U' Pedro, tachi cha'xjen ndyii' ts'on nquii Tyo'ts'on na ndyii' tson', 'u' cha'xjen na conan'tiu nn'an, jo' matsijon 'u'. 8.34 Yajo' t'man Jesús nn'an na totsaj'on jñ'oon yohin yo tsoñ'en nn'an na m'an jo'. Itso jon ndëehan: —Minninchen ts'an na nin'quitsijonhin ntyja na matsixuan, icanhan' na cüji nquihin nchu vaa na nt'ue ts'on juu, ndo' c'oon juu na quintjo ya nchjii juu yo navi' na ngenon juu ng'e na m'aan juu ntyja njan, min xe na aa ntyja 'naan' jo' nnan'cuee' nn'anhin. 8.35 Ndo' minninchen ts'an na itsichon nquii juu na ngüando' ñuaan' juu ntyja 'naan' juu, conduihin ts'an na jndë tsuhin. Majo' minninchen ts'an na cotji' nn'an cüenta na cotsu naya 'naan' juu ng'e na incyaa juu jñ'oon naya njan ndëe' nn'an, juu tsan'neen vaa naya 'naan' juu na tyi'xe'quintycüii na ngüando' ñuaan' juu. 8.36 Tanin min xe na aa ninvaa tsonnangue cuaahan' na 'naan' ts'an, majo' min na nnda' ¿Yuu vaa naya 'naan' juu xe na aa ngitsu ñuan 'naan' juu? 8.37 Ee ta'nan cüii nnon 'nan na nndëe' nninncyaa ts'an nnon Tyo'ts'on na juuhan' ngüañoon'han'hin na tyi'ngitsu ñuan 'naan' juu. 8.38 M'an nn'an na tyi'njon Tyo'ts'on ngiohan ndo' na nan'xuanhan jnan. Minninchen ts'an na jnaan' juu tondëe' nan'neen ng'e na m'aan juu ntyja njan yo ntyja 'naan' juu jñ'oon naya njan, mantyi ja na condui tsans'a na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnön na co'xën tsoñ'en nn'an, nc'ön na jn'an yo tsan'neen xjen na ndyö nnt'a yo juu najndei na condui nquii Tyëhö' ndo' yo nque ángeles na cotyentjon nnon jon. 9.1 Ndo' tsontyichen Jesús ndëehan: —Jñ'oon na mayuu' matsjö ndëeho', quii' nt'anho' m'an ntyjeho' na tyi'je'cüjehan ata vi na jndë jnty'ia ndëehan na jndë tyjee' Tyo'ts'on na ntye'ntjon jon nn'an 'naan' jon yo juu najndei na conduihin.

Na siñoonhan' Jesús

(Mt 17:1-13; Lc 9:28-36)

9.2 Taca yon xuee na jndë tso Jesús na nnda', ndo' tÿ'oon jon Pedro, Jacobo yo nin'Juan. Tyevahan ncüii tyo' ndye najjon na ninnquehan. Xjen'neen jnty'iahan na siñoonhan'hin. 9.3 Ndo' juu ndiaa' jon, manin' condui ndui'han', ndo' quichi'tyenhan' cha'vijon tein. Min'ncüii ts'an tsonnangue je'quindëe' ntsiquichi' ndiaa cha'xjen quichi' ndiaa' jon juu xjen'neen. 9.4 Ndo' jo' joo ndye nan'neen jnty'iahan na tyjee' nquii Elías yo nin'Moisés, na jnanhan quiñoon'ndue, na jnan'nein nan'neen yo nquii Jesús. 9.5 Ndo' jo' tso Pedro nnon Jesús: —Nnda' ta, 'u' na matsi'man' jñ'oon' Tyo'ts'on ndë, vaa ya jndyi vaa na m'án ntjoohin. Nnan'yá ndye xque' ncüan', ncüiihan' cüenta', cüiiichenhan' cüentaa' nquii Moisés, ndo' ncüiiichenhan' nin'cüentaa' juu Elías. 9.6 Ndö' vaa jñ'oon na tso jon ng'e ndicüaa' ts'on jon nin jñ'oon ngitso jon ee mioon jndyi tyuehan. 9.7 Ndo' juu xjen'neen tyioo ncüii chincyu nacjohan, ndo' quityquii'han', jo' tic'uaa jndyee' nquii Tyo'ts'on, tso jon: —Juu tsanvahin conduihin jnda na vi'nchji jndyihin. Quitquenho' cüenta jñ'oon na ngitso jon. 9.8 Ndo' xjen na jnty'ia nan'neen xi'jndio, min'ncüii ts'an tavi c'oon, ninnquintyi Jesús na vi m'aan. 9.9 Ndo' viochen xjen na tyecuehan juu tyo'neen, tso jon ndëehan: —Min'ncüii nnon ts'an tyi'nan'neinho' 'nan na jnty'ia ndëeho' quichen. Ja na condui tsans'a na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnön na coxën tsoñ'en nn'an, vi na jndë jnan'cuee' nn'an ja, ndo' ya na jndë vant'ö xcö, juu xjen'neen vanaan na nnan'neinho' ntyja 'naan' juu 'nan na jnty'ia ndëeho'. 9.10 Ndo' nan'neen, jnan'vehan juu jñ'oon'neen. Ndo' majuntu' xjen'neen, ta'xee'han ndëe' ntyjehan nin 'nan nin'quitsiquindyihan' na tso jon na ngüando' xco jon vi na jndë jnan'cuee' nn'anhin. 9.11 Ya jo' taxee'han nnon jon, jnduehan: —Nque nn'an na conan'man nchu vaa na itsiquindy' juu jñ'oon na tqen Moisés, conduehan na juu Elías ncüjee' jndyee, ndo' ndë jo' ncüjee' nquii Cristo. ¿Nchu vaa na conduehan na nquii Elías'neen ncüjee' jndyee jon? 9.12 Jo' t'a Jesús jndyuehan, tso jon: —Juu jñ'oon' Tyo'ts'on mayuu' itsiquindyihan' na ncüjee' ncüii ts'an na ntsixuan juu cha'xjen totsixuan nquii Elías'neen, ndo' nts'aa tsan'neen na nt'a xco nn'an na njon Tyo'ts'on. Ndo' mantyi juu jñ'oon' 'naan' jon itsiquindyihan' na ja na condui tsans'a na i'ua jon ts'ian nnön na co'xën tsoñ'en nn'an, jndye navi' ngenön. Ndo' mantyi nnt'ahan na tyi'cuee' n'onhan ja. 9.13 Majo' matsjö ndëeho' na mayuu' jndë jndyo ncüii ts'an na totsixuan jon cha'xjen juu Elías'neen, ndo' nque nn'an jndë jnt'a vi'han jon ntyjantyi na nt'ue n'onhan cha'xjen tsiquindy' juu jñ'oon' Tyo'ts'on na mancüiixjen nt'ahan jon.

Sin'man Jesús ncüii yus'a na nay'oon jndyetyiahin

(Mt 17:14-21; Lc 9:37-43)

9.14 Ndo' tja ntcüe' Jesús yo ndye nan'neen najon m'an ntyjehan, nque nn'an na totsay'onhan jñ'oon yo jon. Ndo' vi na jndë squehan jo', jnty'iahan na jndye jndyi nn'an na jndë tēncüi najon na m'an nan'neen. Quui' nt'anhan n'en cüannty' nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindy' juu jñ'oon na tquen Moisés, conan'jndyehan jndyuehan yo nan'neen. 9.15 Ndo' nque nn'an na jndye jndyi'hin, xjen na jnty'iahan na ndyo Jesús, tēvee' jndyi ngiohan, jnan'nonhan na tyequitjonhan jon na tyencyahan ts'onhin. 9.16 Yajo' taxee' Jesús ndēehan, tso jon: —¿Nin jñ'oon na conan'jndyeho' jndyueho' yo joo ntyjē na cotsay'onhan jñ'oon yo ja? 9.17 Ncüii ts'an na m'aan quui' nt'an nn'an juu tmaan'neen, t'a juu, tso juu: —Nnda' ta, ndö m'aan yus'a jnda na jndyoy'önhin na nay'oon jndyetyiahin na itscu'han' na ntsinin juu. 9.18 Ndo' minyuuchen na m'aan juu xjen na covee' xjen na itsijaa'han', itsquioohan'hin, ndo' condui' chon' 'ndyo juu, manin' tsiqui'oon' juu ndi'n'on juu, ndo' 'ndyihan'hin vi na jndë sits'oonhan'hin. Ndo' jndë tc'an vi naya'neen ndēē nque nn'an na cotsay'onhan yo jñ'oon na mancy'a' na quitji'han juu jndyetyia'neen, majo' tana jndēē jnt'ahan. 9.19 Jo' t'a Jesús jndyue nque nan'neen na totsay'on jñ'oon yo jon, tso jon: —'O' nn'an na tyi'cantlya n'onho' ja. Majndye xuee na m'an quui' nt'anho' na matsi'man ndēēho'. Jndye vaa na m'an na t'man ts'on 'o', majo' min na nnda', ninjo' tyi'cantlya n'onho' ja. ¿Tsa'nnda' chu na icanhan' na nc'on yo 'o' cha' ngantlya n'onho' ja? Quindyoy'onho' yus'aha' ndöhin. 9.20 Ndo' xjen na say'onhanhin na m'aan Jesús, ndo' vi na jndë jndyiaa' juu jndyetyia'neen jon, yajo' s'aa juu na si'ndaa'han' xquen juu lu'neen, tyioohin tyuaa, totsiquityee'n'enhin, ndo' tondui' chon' 'ndyo juu. 9.21 Ndo' jo' taxee' Jesús nnon tye juu: —Juu jndyetyiavahin, ¿Tsa'nnda' xuee na jndë vja na nay'oonhan'hin? Ndo' juu tye yus'achjo'neen, t'a jon, tso jon: —Tye'han' xjen na chjohin. 9.22 Ndo' tijndye jnda na itsquioohan'hin quui' chon ndo' quui' ndaa cha' na ntscuee'han'hin, majo' xe na aa vaa na nndēē ntsa' na ntejndei' já, c'on' na nty'ia' rō nchji' na quitsin'man'hin. 9.23 Jo' t'a Jesús 'ndyo tye juu yuchjo'neen, tso jon: —Tyi'ya tsu' xe na aa vaa na nndēē nts'a, ee min'cya ro ts'an na vantlya ts'on nquii Tyo'ts'on, tsoñ'en 'nan na ican juu nnon jon, nndēē nts'aa jonhan'. 9.24 Yajo' juu tye yuchjo'neen, jndei tic'uaa 'ndyo jon, tso juu: —Vantlya ts'on Tyo'ts'on, majo' quitejndei' ja ntyja na ndicantlya ts'on cha'xjen na icanhan'. 9.25 Ndo' Jesús, xjen na tquen jon cüenta na jndye nn'an vancüi jo', ninñoon' sityia' jon juu jndyetyia'neen. Tso jon nnon juu: —'U' yutyia na tyi'nin'ncya' na ndyii yuvahin, min na ntsinin juu, quindui' quui' ts'on juu, matavi xuee na ngaque' nnda'. 9.26 Yajo' s'aa jndyetyia'neen na jndei sixuaa juu, ji vaa jndyi na si'ndaa'han' xquen juu yus'a'neen, ndë jo' jndui'han'. Majo' jnty'iihan'hin cha'vijon ts'oohin, ata jndye nn'an na m'an jo' jnduehan: —Jndë tue' juu. 9.27 Majo' nquii Jesús t'uui jon vi ntyjaa' nt'ö juu lu chjo'neen, tejndei jonhin na tacüentyjee' juu, ndo' jnanquintya juu. 9.28 Ndo' vi na jndë tēquee' Jesús cüii v'aa yo nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon yo jon, ta'xee'han nnon jon, jnduehan: —¿Ndu na tyf'quindēē ntj' juu jndyetyia'neen quui' ts'on yus'a'neen? 9.29 Ndo' t'a Jesús jndyuehan, tso jon: —Cha' nndēē ntji'ho' jndyetyiamin', icanhan' na quinan'neinho' nnon Tyo'ts'on.

Itsiquindy' nnda' Jesús na nnan'cuee' nn'anhin

(Mt 17:22-23; Lc 9:43-45)

9.30 Ndo' jndui' Jesús jo' yo nque nan'neen na totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa jon. Sacüenonhan juu ndyuua Galilea. Ndo' tyi'quint'ue ts'on Jesús na ncüaa' n'on nn'an yu vaato ntyja vja jon. 9.31 Ng'e itsi'man jon ndēē nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon. Tso jon: —Ja na condui tsans'a na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnön na coxēn tsoñ'en nn'an, nninncyaa ts'an cüenta ja nduee nn'an, ndo' joo nan'neen nnan'cuee'han ja, majo' xee na jndë ndye na t'iö, ngüant'ö xcö. 9.32 Majo' joo nan'neen na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon, ta'nan taa' n'onhan juu jñ'oon'neen, ndo' ncyaaahan na nta'xee'han nnon jon nin tsiquindyihan'.

¿Nin ts'an na njonntyichen condui?

(Mt 18:1-5; Lc 9:46-48)

9.33 Jesús yo nn'an na totsay'onhan jñ'oon yo jon sque nnda'han Capernaum. Ndo' vi na jndë na teque'han ncüii v'aa, taxee' jon ndëëhan: —Nato na tincyö, ¿Nin jñ'oon jnan'jndyeho' jndyueho' yo ntyjeho'? 9.34 Ndo' jo' chen tui jndyuehan, ee nato na ñjonhan, jnan'jndyehan jndyuehan yo ntyjehan nin ncüii nquehan na nndui' juu na njonchen conduihin quii' nt'anhan. 9.35 Yajo' təcjo Jesús. T'man jonhan na quinan'ndyoo'han na ndyehan jñ'oon. Tso jon: —Min'cya ro ts'an na nt'ue ts'on na njonchen na nnduihin, quitsindyia' ts'on juu ndo' quitejndei juu tsoñ'en nn'an. 9.36 Ndë jo' ty'oon jon ncüii yuchjo, tco' jonhin xoncüe quii' nt'anhan, chu jonhin. Tso jon ndëëhan: 9.37 —Minninchen ts'an na yo na ya ntyjii juu na ncy'oon juu cüenta ncüii yuchjo, mantyi iy'oon juu cüenta ja yo na ya ntyjii juu. Ndo' min'cya ro ts'an na iy'oon juu cüenta ja, mantyi iy'oon juu cüenta nquii jon na jñon jon ja quii' nt'an nn'an tsonnangue.

Juu ts'an na tyi'tsuehin nacjö, m'aan juu ntyja njanhan

(Mt 10:42; Lc 9:49-50)

9.38 Ndo' tso Juan nnon Jesús: —Nnda' ta, jnty'ia' ncüii ts'an na icüji' juu xue' cha' quindui' jndyetyia quii' n'on nn'an. Ndo' jnduë nnon juu na tavi nts'aa juu na nnda' ng'e tyi'cay'oon juu jñ'oon yo jaa. 9.39 Majo' t'a Jesús jndyuehan, tso jon: —Tyi'ndueho' na tants'aa juuhan', ng'e ts'an na jndë s'aa ncüii ts'ian t'man yo xuë, tyi'je'quits'aahan' na quintyjachen ntsinin juu jñ'oon tyia nacjö. 9.40 Ng'e juu ts'an na tyi'itsuehin nacjö, juu tsan'neen m'aan jon ntyja njan. 9.41 Ndo' min'cya ro ts'an na nninncyaa juu ncüii vaso ndaa na ncüeho' ng'e na conduiho' cüenta ja, nquii Tyo'ts'on ndyion juu tsan'neen naya na s'aa juu 'o'.

Ta'ndyicje jaa nnon ncüii 'nan na ityii'han' ng'eehan' jaa na quinan'tja jaa

(Mt 18:6-9; Lc 17:1-12)

9.42 “Min'cya ro ts'an na ntsi'man juu nnon ncüiichen ts'an na chjo na vantyja ts'on juu ja na ntsitjahn nnon Tyo'ts'on, yantyi xe na quinan'tyen nn'an ncüii tosu xtyo' tsan'neen, ndo' ntjue'hanhin quityquii' ndaandue. 9.43 Ndo' xe na aa matsitja 'u' nnon Tyo'ts'on ve' ng'e yo 'nan na matsa' yo nt'ö', tyi'ntsa'han', c'on' cha'vijon na quitycüan' nt'ö'. Ng'e yantychen na tyi'quindë 'u' na ncja' naijon na tyi'quintycüii na cota'ndo' nn'an, chito na quindë 'u' ndo' na ncja' v'io, naijon na tavi xuee nduu' chon, 9.44 Naijon tyi'cüje quintyi min tajon quinduu' chon. 9.45 Ndo' mantyi xe na aa matsitja 'u' nnon Tyo'ts'on ve' tsojnaa' ng'e', yantyi tavi ncja' jo', c'on' na cha'vijon na quitycüan' ng'e', ee yantyi ngame' naijon na cotando' nn'an na quitycüan' ng'e', chito na quindë ng'e' na ncja' v'io naijon na tavixuee nduu' chon. 9.46 Ee quii' v'io, tajon ncüje quintyi min tajon quinduu' chon. 9.47 Ndo' mantyi xe na ve' nin'quindyiaa' 'nan na ntyja 'naan' jo' nts'aahan' na ntsitja 'u' nnon Tyo'ts'on, yantyi c'on' cha'vijon na jndë tji' ténnon', ng'e yantyi ngame' naijon na ico'xen jon na ninncüii ténnon', chito yo ve joohan' ncja' v'io. 9.48 Naijon na tyi'jon cüje quintyi min tyi'jon quinduu' chon. 9.49 “Joo quioo' na tonan'cüje nn'an na tijnt'uehan na tonan't'maan'han Tyo'ts'on, totyiohan tsjaan' nacjo o' xjen na tonan'cohan o'. 9.50 Juu tsjaan' ya jndyihan'. Coninjnt'uehan' cha' tyi'nin'ndaa' 'nan, majo' xe na aa jndë jndui' na chjen'han', ¿Nchu ya nts'aa ts'an na nninchjen' nnda'han'? Matavi nchu ya na ntjo yahan'. Ng'e na nnda', quinduiho' na cha'vijon tsjaan' na ya chjen'han', ndo' c'onho' na ya ntyjii' ñuan 'naanho' yo ntyjeeho'.

Tyi'nan'tyuii' nn'an tson na toncohan

(Mt 19:1-12; Lc 16:18)

10.1 Jndui' Jesús Capernaum. Tja jon ndyuaa Judea tontyja na quindui' ndo'cüjioon' na toxndyaa'

jndaa Jordán, ndo' jo' tovancüi nnda' nn'an naijon na tyjee' jon. Ndo' jo' ta' jon na itsi'man jon ndëehan cha' mancüii xjen its'aa jon. 10.2 Ndo' vendye nn'an fariseos squenonhan naijon na m'aan jon. Cojnt'uehan nchu vaa nt'ahan cha' ntyja 'naan' jñ'oon na ntsintcüe' jon ndëehan, quit'uiivi'han' jon. Taxee'han nnon jon: —¿Aa vanaan na ntsityüii' ts'an tson toco juu yo scuu' juu? 10.3 Ndo' jo' t'a Jesús jndyuehan, tso jon: —Jñ'oon na tqen juu Moisés na iquenhan' xjen 'o', ¿Nchu vaa itsiquindyihan'?

10.4 T'a nan'neen, jnduehan: —Nquii Moisés, tyincyaa jon na vanaan ngave ncüii tson na ngitsohan' na jndë jnty'ehan ntyjehan. 10.5 Yajo' t'a Jesús jndyuehan, tso jon: —Ng'e na que' n'onho', jo' na tqen Moisés juu jñ'oon'neen. 10.6 Majo' xjen na tye' na tqen Tyo'ts'on tsoñ'en 'nan na min, vaa jñ'oon na itsiquindyihan' na sia jon tsans'a yo tsanscu. 10.7 Mang'e na itsohan' na nnda', xuee na ngoco tsans'a, n'ndyii juu tye juu yo ndyee juu cha' ntjotyehin yo scuu' juu. 10.8 Ng'e na nnda', ve joo nan'neen its'aahan' na ninncüii ts'an conduihin. Ndo' na nnda', tachito ve ts'an conan'xuanhan, ninncüii ts'an conduihan. 10.9 Ndo' ng'e jo', ya na jndë toco cüii tsans'a yo tsanscu, itsi'manhan' na nquii Tyo'ts'on sijnda' jon na nnda' vaa, mang'e jo' tyi'ndyehan ntyjehan. 10.10 Ndo' vi na jndë tyjee' ntcüe' Jesús v'aa yo nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon, taxee' nan'neen nin nin'quitsiquindy juu jñ'oon'neen. 10.11 Ndo' t'a Jesús, itso jon ndëehan: —Juu ts'an na n'ndyii scuu' ndo' ngoco nnda' juu yo ncüiiichen tsanscu, jndë vaa jnaan' juu nnon scuu' nquii juu, ee conduihin ts'an na ve' ndö' ro m'aan juu yo ncüiiichen tsan'neen. 10.12 Ndo' mantyi xe na aa n'ndyii tsanscu saa' juu ndo' ngoco nnda' juu yo ncüiiichen tsans'a, jndë vaa jnaan' juu nnon saa' nquii juu, ee conduihin ts'an na ve' ndö' ro m'aan juu yo ncüiiichen tsans'a'neen.

Tyio Jesús jn'aan yotsca

(Mt 19:13-15; Lc 18:15-17)

10.13 Ndo' tyey'on nn'an yotsca na m'aan Jesús, na nt'ue n'onhan na quityio jon nt'ö jon cjo yotsca'neen cha' ndyio jon jn'aan joo. Majo' nque nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon, ta'han na jnan'tyia'han joo nan'neen na jndyochohan yotsca'neen. 10.14 Majo' nquii Jesús, xjen na jndyiaa' jon na nnda' vaa na cont'a nan'neen, siv'ii jon. Tso jon ndëehan: —Ncyaho' na vanaan na ntsque yotsca na m'an ja. Tyi'nan'ntcüe'ho' joo ng'e ntyjantyi nn'an na covantyja n'on ja cha'xjen na covantyja n'on yotsca ja, joo nan'neen conduihan nn'an na itye'ntjon Tyo'ts'onhan. 10.15 Xe na aa m'aan ts'an na nin'quitsijonhin yo juu na itye'ntjon Tyo'ts'on nn'an, icanhan' na nninncyaa tsan'neen na ntco'xen jonhin cha'xjen ncüii yuchjo vangee' juu 'nan na tso tye juu ndyee juu. Majo' juu ts'an na tyi'nin'ncyaa juu na nquii Tyo'ts'on ntye'ntjon jonhin, tyi'je'quindëe na nduihin ts'an na m'aan ntyja 'naan' jon. 10.16 Yajo' nquii Jesús, ncüii ro cüii yotsca'neen, chu jonhin, ndo' tyio jon nt'ö jon nquen joo. Tso jon ndëe joo: —Nquii ta Tyo'ts'on quityio jon jn'aan ncüii ro ncüiiho'.

Itsinin ncüii tsantya yo Jesús

(Mt 19:16-30; Lc 18:18-30)

10.17 Xjen na vandui' Jesús na chi ncja jon, jnannon ncüii ts'an, tja juu na m'aan jon, tëco'xtye tsan'neen nnon jon. Tso juu: —Nnda' ta, 'u' na ya ts'an 'u', ¿Nin ncüii nnon na chuhan' na quits'a cha' ntsixuan na tyi'quintycüii na vando' ñuan njan na tonnon nquii Tyo'ts'on? 10.18 Ndo' t'a Jesús, tso jon nnon juu: —¿Ndu na tsu' na ya ts'an ja? Min'ncüii ts'an tac'oon na ya ts'anhin, xia'ntyi nquii Tyo'ts'on conduihin na nnda'. 10.19 'U' nchji' jñ'oon na ico'xehhan' na tqen Moisés, cha'na “Tyi'nc'on' yo tsanscu na ve' ndö' ro, tyi'ntscue' ts'an, tyi'nch'ue', tyi'ntsinin' quintu nacjoo' ncüiiichen ts'an, tyi'ntsivi'nn'an' ts'an, ndo' mantyi quitsa' na njon tye' yo 'ndyo'”. 10.20 Ndo' juu tsan'neen je', sintcüe' juu jñ'oon, tso juu: —Nnda' ta, xjen chjo ja tye' na mavanc'ue' tsoñ'en jñ'oonmin'. 10.21 Jndyiaa' Jesús nnon juu, tyioo na v'inchjii jonhin. Itso jon nnon juu: —Vaa ncüii nnon na icanchenhan' na quitsa'. Cja', quijndë' tsoñ'en 'nan' na min. Ndo' xoquitu' na ngyon' cüenta, quitsa' nayahan' nannin'neen', yajo' ntsixuan' na tya 'u' na tonnon nquii Tyo'ts'on. Ndo' ndë jo' quindyotsijon 'u' ntyja njan. 10.22 Majo' juu

tsan'neen, vi na jndë jndyii juu na nnda', si'ndaa'han' nchjii juu, tja ntcüe' juu. Ee juu jñ'oon'neen sichjoo' jndyihan' ts'on juu ng'e jndye jndyi 'naan' juu min, ndo' min tyi'nin'quijndëe juu jooan'. 10.23 Ndo' na tui na nnda', jndyiaa' Jesús xi'jndio ndëe nn'an. Ndo' tso jon ndëe nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon: —Ncüii tsantya je', vaa jndyaa' jndyi na ntsijonhin yo jñ'oon na ico'xen Tyo'ts'on nn'an nchu vaa na cotsam'anhan. 10.24 Ndo' nan'neen, si'ndaa'han' ngiohan na nnda' vaa na tso Jesús. Majo' tsontyichen jon ndëehan: —Nnda' 'o' ntsinda, joo nn'an na t'man quii n'on yo 'nan na tyahin, jndyaa' jndyi na nta'nguee'hin na nquii Tyo'ts'on ntco'xen jonhan. 10.25 Ncüii tsantya, jndyaa'ntyichen na ntsijonhin juu na ico'xen Tyo'ts'on nn'an ntyja na cotsam'anhan, chintyichen na ngüequindyi' camello tsue' x'ee tsi'ncyaa. 10.26 Ndo' nque nan'neen na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa Jesús, t'man vaa na ndincyaaahan' na ncüiaa' n'onhan na nnda' vaa itso jon, jo' taxee'han ndëe ntyjehan: —Ng'e na nnda' vaa, ¿Aa chi tsi'manhan' na tanin juu na nndëe n'man ñuaan'? 10.27 Jndyiaa' Jesús ndëehan, tso jon: —Juu na cotji' nn'an cüenta yo ntyja 'naan' jñ'oonva', tanchu ya, majo' ntyja 'naan' nquii Tyo'ts'on, tsoñ'en condëe its'aa jon. 10.28 Na jndyii Pedro na nnda', tso jon nnon Jesús: —Já tsoñ'en 'nan na nan'xuán, jndë jnty'ë'han' cha' condëe na conan'jõn ntyja 'naan' juu ts'ian na matsa'. 10.29 Jo' t'a Jesús jndyuehan, itso jon: —Jñ'oon mayuu' na matsjö ndëeho', minnichen ts'an na 'ndyii juu vaa' juu na ngancyaa juu jñ'oon naya ntyja njan, 'ndyii juu ntyje juu nannon, yo nanntcu, tye juu, ndyee juu, scuu' juu, ntsinda juu, tyuaa 'naan' juu, ng'e na conduihin ts'an na m'aan juu ntyja njan, cha' ndëe ngancyaa juu jñ'oon naya, 10.30 Ndyuminhin jndyechen nn'an na ndixee'han juu cha'vijon na vaa' juuhan', ndo' nn'an na ngichu juu cüenta, ndui nan'neen ntyje juu nannon, yo nanntcu, nn'an na ndui cha'vijon tye juu, ndyee juu, nn'an ndui cha'vijon ntsinda juu, yo nin'ndyuaa 'naan' juu. Ndo' mantyi nnon tsonnanguevahin ngenon juu navi', majo' ya na nguee' juu quiñoon'ndue, ntsixuan juu na tyi'quintycüii na vando' ñuaan' juu tonnon nquii Tyo'ts'on. 10.31 Jndye nn'an na m'an neinhin conan'tiuhan na jooan njon conduihan, joo nan'neen ncju'cje Tyo'ts'onhan. Majo' juu ts'an na condue nn'an na tyi'quinjonhin, ncju' jon tsan'neen na tonnon.

Itsinin nnda' Jesús na nnan'cuee' nn'an jon

(Mt 20:17-19; Lc 18:31-34)

10.32 Tava Jesús nato na vjahan' Jerusalén yo nque nan'neen na totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa jon. Majo' joo nan'neen ti'ndaa' tycya ngiohan na vja jon juu tsjoon'neen, ndo' mañoon nn'an na santya na nquen' nan'neen, mantyi ve' ncyaa ncyaaahan. Yajo' t'man nnda' jon joo ncho've nan'neen na totsay'onhan yo jñ'oon toninncyaa jon, jndui'han' ndyo nato'neen. Ta' jon sinin jon ndëehan nchu vaa na mavaa xjen na ngenon jon navi' t'man. 10.33 Tso jon ndëehan: —Quitquenho' cüenta na cotsava na ntsquë Jerusalén. Ndo' ja na condui tsans'a na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnön na coxën nn'an, jo' nninncyaa ts'an cüenta ja nduee ntyee na conintque ndëe jaa nn'an judíos, ndo' mantyi yo nduee nn'an na conan'man nchu itsiquindyi juu jñ'oon na tqen nquii Moisés. Ndo' joo nan'neen nnan'jnda'han na cü'iö, ndo' mantyi nninncyahan cüenta ja nduee joo nn'an na tachi nn'an judíos conduihan. 10.34 Ndo' joo nan'neen nnan'cüejnaan'han ja, ndyiohan 'nan ja, ndo' ntjue'han ndaa jndyuehan cjö, ndë jo' nnan'cuee'han ja. Majo' xuee na jndë ndye na tui na nnda', ngüant'ö xcö."

Santiago yo Juan cotanhan vi naya nnon Jesús

(Mt 20:20-28)

10.35 Juu Santiago yo nin'Juan, ntsinda Zebedeo, squenonhan na m'aan Jesús. Jnduehan nnon jon: —Ta, nt'ue nn'õn na ntsa' vi naya'neen na cotán nnon'. 10.36 Yajo' taxee' jon ndëehan: —¿Nin naya nt'ue n'onho' na quits'a yo 'o'? 10.37 Jo' t'ahan, jnduehan: —Ya na ngacüetyen' najjon na ndit'maan' 'u' na ntcoxen' tsonnangue, nninncyaa' na ngüendyuá ncüii cüii ntyja ngia' na nnan'jõn yo 'u' ntyja 'naan' na maco'xen'. 10.38 Majo' sintcüe' Jesús jñ'oon ndëehan, tso jon: —'O' min tyi'covaa' n'onho' nin 'nan na cotanho' nnön. Ja contjo ya nchji yo navi' na ngenön na nnt'a nn'an ja, ndo' na nnan'cuee'han ja. Ndo'

'o' je', ¿Aa ntjo ya ngioho' navi' na nnt'a nn'anho' min xe na aa na nnan'cüjehan 'o'? 10.39 T'ahan, jnduehan: —Nndëë nnt'á. Ndo' itsochen Jesús ndëëhan: —Ng'e na cotsay'onho' jñ'oon yo ja, jo' juu navi' na ngenön, mantyi ngenonho'han', ndo' ng'e na nan'xuanho' ntyja njan, jo' na nnan'cüje nn'anho'. 10.40 Majo' chito ja tsixuan na nninncyaa na ngüendyuuaaho' ncüii cüii ntyja nc'ia, nquii Tyo'ts'on nninncyaa jon juu naya'ñeen ndëë nque nn'an na nan'xuanhan na ncy'onhan cüentahan'. 10.41 Ndo' joo nqui nan'ñeen na mantyi totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa Jesús, ta'han, jnan'v'jehan Santiago yo nin'Juan'ñeen. 10.42 Ng'e jo' t'man Jesús na ninvaa ncho'vehan, tso jon ndëëhan: —Nque nn'an na conintque ndëë nn'an ncüii cüii tsonnangue, mangioho' na conan's'ahan ndëë joo nn'an na cotoxenhan. Ndo' nque nn'an na condui nanm'ann'ian t'man, cotquenhan xjen nn'an na m'an nacje 'naanhan. 10.43 Majo' 'o' minchjo tyi'quichuhan' na nnda' nc'onho' ndëë ntyjeho'. Min'cya ro na cüiiho' na ntyja ts'on juu na mnintquehin quii' nt'an ntyjeho', tsixuan juu na quityentjon juu ndëëho'. 10.44 Ndo' min'cya ro cüiiho' na ntyja ts'on juu na nc'oon juu na tonnon quii' nt'anho', quinduihin ts'an na ityentjon juu ndëëho'. 10.45 Ee ja na condui tsans'a na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnön na coxën tsoñ'en nn'an, chito jndyö na mant'uë nn'an na quitye'ntjonhan nnön. Ja jndyö na ntye'ntjön ndëë nn'an, ndo' n'ndyii nquii ja na cüi'ö na ndyion jnan nn'an, cha' ndyaahan ntyja 'naan'han'.

Sin'man Jesús Bartimeo

(Mt 20:29-34; Lc 18:35-43)

10.46 Squehan tsjoon Jericó, ndo' xjen na vandui' Jesús juu tsjoon'ñeen yo nin'nn'an na totsay'onhan jñ'oon yohin, yo cüii tmaan' nn'an jndye jndyi, jo' 'ndyo nato'ñeen vaquityen ncüii tsannchjaan', ican juu xoquitu' ndëë nn'an. Jndyu juu Bartimeo, jnda tsan na jndyu Timeo. 10.47 Xjen na jndyii juu na nquii Jesús, tsan na jnan Nazaret, ivenon jon jo', ta' juu na sixuaa juu. Tso juu: —Nnda' Jesús na condui 'u' tsjan David na jndyocahan', cyon' na nty'ia rö nchji'. 10.48 Ndo' jndye nan'ñeen jnan'tyia'hanhin na cüichen 'ndyo juu, majo' juu juu majndeintyichen tic'uaa 'ndyo juu. Tso nnda' juu: —'U' na condui 'u' tsjan David na jndyocahan', cyon' na nty'ia rö nchji'. 10.49 Ndo' jo' t'ecüentyjee' Jesús. Tso jon ndëë nn'an na totsay'on jñ'oon yohin: —Qui'manho'hin. Ndo' t'manhan juu tsannchjaan'ñeen, jnduehan nnon juu: —C'on' na ya ntyji', quinanquintyja', nquii jon i'man jon 'u'. 10.50 Yajo' tju'to juu ndiaa na vanjooon'hin, ninñoon' jnanquintyja juu, tja juu na m'aan Jesús. 10.51 Ndo' taxee' Jesús nnon juu, tso jon: —¿Nin 'nan nt'ue tson' na quits'a ja 'u'? Ndo' jo' t'a juu tsannchjaan'ñeen, tso juu: —Ta, nt'ue jndyi ts'ön na nnty'ia nnt'a. 10.52 Ndo' sintcüe' Jesús jñ'oon nnon juu: —Jndë ya ncja', ng'e na vantyja tson' ja, jo' na jndë jn'man'. Ndo' majuu'ntyi xjen'ñeen ntjo naxuee jndyiaa' tsan'ñeen. Tja juu yo Jesús nato na vja jon.

Taquee' Jesús Jerusalén

(Mt 21:1-11; Lc 19:28-40; Jn 12:12-19)

11.1 Vi na jndë tindyo na ntsquehan Jerusalén, na ndyo m'aan juu tsjoon Betfagé yo Betania na tonnon tyo' na minntyjee' n'oon Olivos, t'ua Jesús ts'ian ndëë ve joo nn'an na totsay'on yo juu jñ'oon na toninncyaa jon na c'ohan ncüii nt'aa. 11.2 Majo' vitjachen na jndui'han, tso jon ndëëhan: — Quitsaque'ho' tsjoon chjo na m'aan tondëëho'. Ndo' vi na jndë squeho' jo', yajo' njnty'iaho' ncüii snonndyua na min'jon tacontjo ts'an. Quinan'quinan'ho' juu o', ndo' quindyoy'onho' juu cho'ñeen ntjoohin. 11.3 Ndo' xe na aa ngüaxee' ts'an ndëëho' ndu na cont'aho' na nnda', quinan'ntcüe'ho' jñ'oon nnon tsan'ñeen xe ng'e nquii jon na conintque nninjnt'ue chjohin o', ndo' ya ndë jo', ngaquintjo ntcüe' o'. 11.4 Ndo' jndui' nan'ñeen, ty'ehan ndo' mayuu' jndiohan juu snon'ñeen na tyen o' 'ndyo v'aa na m'aan 'ndyo nato, jo' jnan'quinan'han juu o'. 11.5 Ndo' nque nn'an na m'an ndyo jo', taxee' nan'ñeen ndëëhan, jnduehan: —¿Ndu na conan'quinan'ho' juu snonva'? 11.6 Yajo' t'ahan cha'xjen juu jñ'oon na jndë tso Jesús na quinduehan. Ndo' nn'an njnuen' juu cho'ñeen, tyincyahan na tye'yon nan'ñeen juu o'. 11.7 Ndo' xjen na sque ntcüe'han naijon m'aan jon na y'onhan juu snon'ñeen, tyiohan ndiaahan naxen'

o', jo' tantjo jon juu o'. 11.8 Ndo' jndye nn'an na m'an jo', totquenhan ndiaa tonco 'naanhan nato, ndo' vendyehan tyjeehan nduee n'oon, tquenhan jooohan' nato'neen na jnan't'maan'han jon. 11.9 Ndo' nn'an na ve'jndyee na tonnon jon yo nin'nn'an na ntyja toxen' jon, ninnquii'chen tonan'xuaahan: —Nën jndyi jaa ngiö nquii tsan na icüjee'. Quityio Tyo'ts'on jn'aan nquii juu na icüjee'non ndëë yo xuee' nquii jon na conduihin na itye'ntjon jon nn'an. 11.10 Conan't'maan' jaa nquii jon na mavaa xjen na ntco'xen jon, cha'xjen nquii David ndyu na toxen'chen toco'xen jon nn'an tsjan jaa na jndyocahan'. Quindit'maan' nquii Tyo'ts'on na m'aan quiñoon'ndue. 11.11 Ndo' xjen na taquee' Jesús Jerusalén, tja jon vats'on t'man. Ndo' nn'an na m'an jo', vi na jndë tquen jon cüenta nchu vaa 'nan na cont'ahan, ndo' ng'e na vaman, jo' jndui' ntcüie' jon. Tja jon Betania yo nque nn'an ncho've'neen.

Tju' Jesús jñ'oonvi' cjoo' ts'oon higuera na tatë quichuu'han'

(Mt 21:18-19)

11.12 Ndo' tonco cüiichen xuee, jndë na jndui' nnda'han Betania, tyjee' na nin'jndo' Jesús. 11.13 Jo' jndyiaa' tycya jon ncüii ts'oon higuera na min tscoo'han'. Ndo' jo' sindyoo'hin nnon juu ts'oon'neen, na tëquindyiaa' jon aa chuu' tëhan' na ntquii jon. Majo' xjen na tuee'cya jon nnonhan', ve' xia'nty' tsoo minhan', ng'e tyi'covee' xjen na nguen tëhan'. 11.14 Ndo' tso jon nnonhan': —Tavi xuee na ntsa' të na ntquii ts'an. Ndo' nn'an na totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa jon, mantyi jndyehan juu jñ'oon'neen.

Tji' Jesús nn'an quityquii' vats'on t'man,

(Mt 21:12-17; Lc 19:45-48; Jn 2:13-22)

11.15 Ndë jo' sque nnda'han Jerusalén. Ndo' Jesús, tëquee' nnda' jon vats'on t'man. Jo' ijon jndye 'nan min na condëë nn'an, yo quioo' na conan'cüje nn'an na conan't'maan'han nquii Tyo'ts'on. Ndo' ng'e na itsi'ndaa'han' nchjii jon na coninjnt'ua 'nan jo', ta' jon, tji' jon nan'neen ch'en. Mantyi nn'an na conan'jndyo s'on 'naan nn'an na cotsque ya, scüequityee' jon joo mesa 'naanhin. Ndo' manin' cüajon s'aa jon yo joo silla 'naan nn'an na condëë quintu'. 11.16 Min tatyincyaa jon jñ'oon na vanaan na ngüenon ts'an ch'een' juu vats'on'neen na chu juu xu. 11.17 Tye' na itsi'man jon ndëë nan'neen, tso jon: —Quityquii' jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui itsohan': Juu v'a tsixuanhan' v'aa naijon nque nn'an na ninvaa tsonnangue na conan'neinhan nnön. Ndo' tsontyichen jon: Majo' 'o' cont'aho' na itsijonhan' juuhan' ncüii tsë'tsjö' na cotoo' nan'nty'uee, ee 'o' conty'ueeho' xoquitu' 'naan nn'an na cotsque ntjoohin na nnan'neinhan nnon jon. 11.18 Ndo' nque nn'an na conintque ndëë ntyee 'naan nque nn'an judíos yo nin'nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindy' juu jñ'oon na tquen nquii Moisés, jndyehan na nnda' vaa na s'aa Jesús. Tsojnaan' jo' tojnt'uehan nchu vaa nt'ahan na nnan'cuee'han jon. Majo' ve' ncyaaahan na nt'ahan na nnda' ng'e tsoñ'en nn'an, t'man vaa na tëvee' ngiohan jñ'oon na tots'i'man jon ndëëhan. 11.19 Ndo' xjen na taman, yajo' jndui' nnda' Jesús Jerusalén yo nn'an 'naan' jon. Ty'ehan.

Ts'oon higuera jndë tcanhan'

(Mt 21:20-22)

11.20 Tonco ncüiichen xuee, tenon nnda'han naijon minntyjee' juu ts'oon higuera'neen. Jo' cojnty'iahan na jndë tcanhan' xjen nch'ioo'chenhan'. 11.21 Ndo' tañjoon' ts'on Pedro 'nan na tui. Tso jon nnon Jesús: —Nnda' ta, 'u' na matsi'man' jñ'oon' Tyo'ts'on ndëë nn'an, quindyia', juu ts'oon higuera na tju' jñ'oonvi' cjoo', jndë tcanchenhan'. 11.22 Ndo' jo' t'a Jesús jndyuehan, tso jon: —Cantyja n'onho' nquii Tyo'ts'on. 11.23 Jñ'oon na mayuu' na matsjö ndëëho', xe na aa ican ts'an nnon jon na quenaan' jon tyo'vahin ndo' cju' jonhan' quityquii' ndaandue, xe na aa tyi'nts'aa juu na ve vaa na ndyii' ts'on juu, ndui cha'xjen jndë vantyja ts'on juu. 11.24 Mang'e jo' matsjö ndëëho', tsoñ'en na cotanho' nnon Tyo'ts'on, cantyja n'onho' na jndë tyincyaa jonhan' ndëëho', ndo' nndui cha'xjen na cotanho'. 11.25 Ndo' juu xjen na matsinin' nnon Tyo'ts'on, xe na aa m'an' na v'i' ncüii ty'iu', quitsit'man tson' juu cha' min tyi'ntscu'han' na nquii

Tyëehë na m'aan quiñoon'ndue ndëë ntsit'man ts'on jon 'u' na matsitja 'u' nnon jon. 11.26 Majo' xe na aa tyi'nin'quitsit'man tson' juu tyi'iu' na sitjahin nnon', min nquii Tyëehë na m'aan quiñoon'ndue, xe'quitsit'man ts'on jon 'u' na matsitja 'u' nnon jon.

¿Nin juu incyaa najndei na condui Jesús?

(Mt 21:23-27; Lc 20:1-8)

11.27 Ndo' ncüiichen jon sque nnda'han Jerusalén. Ndo' viochen xjen tyincyaa jon ntyee' ch'een' juu vats'on t'man, vendye ntyee na conintque ntyja 'naan nn'an judíos squenonhan na m'aan jon, yo ntyjehin nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindy juu jñ'oon na tquen Moisés, ndo' yo nn'an na conintque ndëë tsoñ'ehhan na conduihan nn'an judíos. 11.28 Joo nan'neen taxee'han nnon jon, jnduehan: —¿Nin najndei condui 'u' na tji' nn'an quityquii' vats'on t'man? Ndo' ¿Nin juu tyincyaa najndu' na sa'han'? 11.29 Jo' t'a jon jndyuehan, tso jon: —Mantyi ja vaa jñ'oon na ngüax'ë ndëëho', xe na aa nnan'ntcüe'ho' juuhan', yajo' mantyi ntsjö ndëëho' nin nquii na t'ua ts'ian nnön na tji' nan'neen quityquii' vats'on t'man. 11.30 Nquii Juan, tsan na totsiquindëë' nn'an, ¿Nin nquii juu t'ua ts'ian nnon jon na quits'aa jon juu ts'ian'neen? ¿Aa nquii Tyo'ts'on, ndo' aa ve' nn'an jndue na quits'aa jonhan'? Cüa, quit'aho'. 11.31 Yajo' tye' na jnan'nein nquehin yo ntyjehin, jnduehan: —Xe na aa nnduë na nquii Tyo'ts'on t'ua jon ts'ian nnon juu tsan'neen na quitsiquindëë' juu nn'an, yajo' juu tsanvahn ngitso juu ndëë: “¿Ndu na tatentyja nn'ön juu jñ'oon na toninncyaa Juan'neen?” 11.32 Ndo' mantyi xe na aa nnduë na ve' nn'an t'ua juu ts'ian'neen nnon juu. Mannda' jñ'oon na tom'aan' n'onhan. Majo' tyi'je'quinduehan na nnda' ng'e ncyaa jndyihan na nnan'vje nn'anhin, ee tsoñ'en nn'an tovantyatyen n'onhan na nquii Tyo'ts'on t'ua jon juu ts'ian'neen nnon Juan. 11.33 Mang'e na nnda', jnduehan nnon Jesús: —Aa já mancüixjen tyi'quindiö. Ndo' jo' t'a jon, itso jon ndëëhan: —Min ja xe'quitsjö ndëëho' nin nquii jon na t'ua ts'ianmin' nnön na s'ahan'.

Nn'an na cotquen cüenta nt'ööntjon

(Mt 21:33-46; Lc 20:9-19)

12.1 Ndo' ta' Jesús na sinin jon jñ'oon na tyi'quitso nquii'han' ndëë nn'an. Ndö vaa na itso ncüii jñ'oon'neen: —Tom'aan ncüii ts'an. Jnon' jon nt'öö tëndöndyoo' tsjan. Ndë jo' tyii' jon teon xi'jndio juu ntjon'neen. Ndo' mantyi tquen tsan'neen ncüii tsjö' na su nnon na ndëë nchje jon tëndöndyoo' tsjan'neen cha' ncüji' jon ndaa'han'. Ndë jo' sia jon ncüii jndu ndye cha' ndëë ntquen ts'an cüenta juu ntjon'neen, jndë jo' jnt'ue jon nn'an na quint'ahan ts'ianhan'. Jndë jo' jndui' jon, tja jon ncüiichen tsonnangue. 12.2 Ndo' xjen na nchjii jon na jndë tue' t'ë joo nt'öö'neen, jo' jñon jon ncüii ts'an na tye'ntjon jon na m'an nan'neen na nnon juu tsan'neen nninncyahan t'ë na tsixuanhan' cüentaa' nquii jon. 12.3 Majo' joo nan'neen, ty'onhan juu, totja'hanhin, ndë jñon ntcüe'han juu na tatë tyincyahan na ngachu juu. 12.4 Ndo' na nnda', juu ts'an na 'naan' juu ntjon'neen, jñon nnda' jon ncüiichen ts'an na itye'ntjon jon najjon na m'aan nan'neen. Juu tsan'neen totuen'han ntjö'hin, jnan'quee'han xquen juu. Ji vaa jndyi jnt'ahanhin. 12.5 Jndë jo' juu ts'an na 'naan' ntjon'neen, jñon nnda' jon ncüiichen ts'an na ityentjon jon. Juu tsan'neen, jnan'cuee'hanhin. Ndo' joo nan'neen, ninnquii' nnda' vaa tont'ahan tsoñ'en nn'an na tojñon nquii ts'an na 'naan' juu ntjon'neen, ñ'en nn'an na totja'han, ndo' vendye nan'neen jnan'cüjehin. 12.6 “Majo' taquintjo ninncüii ts'an na vi m'aan na itsitiu jon na ijñon jon na m'an nan'neen. Jo' jnda nquii jon, ninncüii ts'onhin na tuihin ndo' t'man vaa na vi'nchjii jonhin. Na mats'iañ'en jñon jonhin ndëë joo nan'neen. Ee sitiü jon: Nque nanmin' na totyentjonhan nnön, tajnt'a nan'neen na njonhan, majo' jnda ja nt'ahan na njonhin”. Nnda' va na toquindyii' ts'on jon. 12.7 Majo' juu xjen na tyjee' jnda nquii jon na m'an nan'neen, jnduehan ndëë ntyjehin: Ts'ian ya yuu', vi na jndë tue' tye tsanvahn, juu ntjonvahn ntjohan' cüentaa' juu. Cüa, quinan'cuëë'hin cha' ntjotyenhan' nduëë. 12.8 Ndo' na nnda', ty'on nan'neen jon, jnan'cuee'han jon, ndë jo' tyque'han si'ts'o 'naan' jon na toxen' juu teon'neen. 12.9 Ndo' taxee' Jesús: —Nquii ts'an na 'naan' juu ntjon'neen, ¿Nin 'nan nts'aa jon? Nquii

jon nndyo ntcüie' jon ndo' ntscüje jon joo nn'an na jnty'ii jon juu teon'neen ndueehan, ndo' ntsijnda' jon mañoon nn'an na nt'ahan ts'ian juuhan'. 12.10 "Tyi'xe'quits'aahan' na taconan'jn'aanho' juu jñ'oon' Tyo'ts'on na minhan' ndueeho' na itsohan': Nque nn'an na conan'ya v'aa, jnan'neinhan, jnduehan: Juu tsjö' na jndue nn'an na conan'ya v'aa na tayuu jnt'uehan', tqenhan' juuhan' na conduihan' tsjö' na ngüentyjee'tyen nqui v'aa. 12.11 Nquii jon na itye'ntjon jon jaa, nnda' vaa na sijnda' jon. Cavee' jndyi ngiö na cotquën cüenta na nnda' vaa na its'aa jon. Nquii jon na itye'ntjon jon jaa, nnda' vaa na sijnda' jon. Cavee' jndyi ngiö na cotquën cüenta na nnda' vaa na its'aa jon. 12.12 Ndo' joo nan'neen na jndohin Jesús, vi na jndë jndyehan jñ'oonva' na sinin jon, nt'ue jndyi n'onhan na cy'on comisión jon, na chi ncja jon navi', ng'e joohan sijoön' jon yo nque nan'neen na tont'ahan 'nan natyia. Ee taa' n'onhan nacjo nquehin sinin jon juu jñ'oon'neen. Majo' jnty'ehan na nin'quit'uehan jon ng'e ncyaaahan na joo nn'an na jndye jndyi'hin nt'a vi' nan'neenhan. Ty'ehan.

Cotaxee' nn'an nin ts'an nnon na ndyionhan s'on

(Mt 22:15-22; Lc 20:20-26)

12.13 Ndëcyä nque nn'an tmaan' fariseos jñonhan vendye ntyjehan yo nn'an 'naan' Herodes na m'aan Jesús. T'uahan ts'ian ndëë nan'neen na quitquenhan cüenta jñ'oon na itsinin Jesús cha' ntyja 'naan'han' quit'uihan'hin. 12.14 Xjen na squehan na m'aan jon, jnduehan: —Nnda' ta, 'u' na matsi'man' jñ'oon' Tyo'ts'on ndëë nn'an, mangiö na matsinin' jñ'oon na mayuu', min tacüenta matyi' joo jñ'oon na conan'nein nn'an nacjo'. 'U' ninncüii xjen ntyji' yo tsoñ'en nn'an. 'U' jñ'oon na mayuu' matsi'man' nchu vaa nt'ue ts'on Tyo'ts'on na quint'a nn'an. Majo' nin'quindyë jñ'oon 'ndyo', juu s'on na ique tsanm'aants'ian, ¿Aa chuhan' na cotyionhan', ndo' aa tyi'quichuhan'? 12.15 Majo' taa' ts'on Jesús na ve' condue nquehan jñ'oon'neen. Jo' tso jon ndëëhan: —O' nt'ue n'onho' na quit'uiivi'han' ja, jo' na nnda' vaa na condueho' nnön. Quindyoy'onho' ncüii xoquitu' denario na nty'ia. 12.16 Tyey'onhan cüiihan'. Ndo' taxee' jon ndëëhan: —¿Nin ts'an tsö'xquen chuu'han', ndo' nin nquii ts'an xuee' na chuu'han'? T'ahan, jnduehan nnon jon: —Nquii tsanm'aants'ian t'man César. 12.17 Ndo' tso Jesús ndëëhan: —Mayuu' jñ'oon na t'aho'. Jo' quinan'quindëho' jñ'oon na iquen jon ndëëho', ndo' juu jñ'oon na iquen Tyo'ts'on ndëëho', mantyi quita'nguee'ho'han'. Ndo' na nnda' t'a jon jndyuehan, ntjohin na vacue m'aan' n'onhan ntyja 'naan' jon.

Taxee' nn'an ntyja 'naan' na nta'ndo' xco nn'an

(Mt 22:23-33; Lc 20:27-40)

12.18 Ndë jo' vendye nn'an juu tmaan' saduceos squenonhan na m'aan Jesús. Nan'neen conduehan ncüii ts'an na jndë tue', tyi'je'cüando' nnda' juu. Ndö juu jñ'oon na jnan'neinhan nnon Jesús, jnduehan: 12.19 —Nnda' ta na matsi'man' jñ'oon' Tyo'ts'on ndëë nn'an, nquii Moisés, vaa jñ'oon na jnty'ii jon ndëë jaa na co'xenhan', xe na aa ngue' ts'an ndo' ntjo scuu' juu na min ta'nan ndahan tui, ico'xenhan' na ngoco tyje nquii ts'oo'neen yo scuu' jon na ntjo, na nc'on ndahan na ntsive juu xuee' nquii ts'oo'neen. 12.20 Jñ'oon na ngiö, tom'an ntyque' nannon na ninncüii ts'an ntsindahan. Nquii tsan na vejndyee, toco jon, majo' ya na tue' jon ta'nan jnda jon yo scuu' jon. 12.21 Ndo' tyje jon, tsan vja ve, toco juu yo tsanscu'neen, ndo' majo'ntyti xjen na tue' juu, min ta'nan jnda juu t'oon yo juu tsanscu'neen. Ndo' majo'ntyti tjon tyje jon tsan vja ndye. 12.22 Ndo' tsoñ'en na ninvaa na ntyque' joo nan'neen, toncohan yo juu tsanscu'neen, ndo' min'ncüii ndahan tat'oon yohin, ndo' vi na mats'iañ'en, mantyi nquii tsan'neen tue' juu. 12.23 Jñ'oon na nin'quita'x'ë nnon', nn'an na jndë tjë, xe na aa nta'ndo' nnda'han, cha'xjen juu jñ'oon na matsi'man', ¿Nin ncüii joo na ntyque' nan'neen na ndisaa' juu tsanscu'neen, ng'e ninvaa na ntyque'han tondisaa' juu? 12.24 Ndo' t'a Jesús jndyuehan, tso jon: —Juu jñ'oonva' na condueho' ndö', tsi'manhan' na cochue n'onho', min ndicüaa' n'onho' juu jñ'oon' Tyo'ts'on na conan'jn'aanho', ntyja 'naan' juu najnde na condui nquii jon. 12.25 Ee joo nn'an na jndë tjë, juu xjen na ntando' nnda'han, taje'quiconco nnda'han, min taje'ncyahan ndahan na nnonco joo. Ee nndui

nan'neen cha'na nque ángeles na m'an quiñoon'ndue. 12.26 Majo' ntyja 'naan' juu jñ'oon na cota'ndo' nda' nn'an na jndë tjë, 'o' jndë jnan'jn'aanho' nacjoo' tson na tji Moisés, juu jñ'oon na sinin Tyo'ts'on nnon jon xjen na tëquindiyaa' jon ts'oon chjo na cov'a. Itso jon nnon Moisés'neen: "Ja condui Tyo'ts'on cüentaa' Abraham yo Isaac yo nin'Jacob na vantyja n'onhan ja. Nnda' vaa jñ'oon na tso jon min na tivio jndë tjë nan'neen." 12.27 Jo' min na jndë tjë nn'an na tui tsjan nquii Moisés, sinin Tyo'ts'on ntyja 'naanhan na ninvaa vando'han. Ndo' ng'e na nnda', condui jon Tyo'ts'on cüenta nque nn'an na cotando', chito cüenta nt'oo. Jo' tsi'manhan' na 'o' cochue n'onho' yo 'nan na conan'tiuho' na tyi'je'quitando' nnda' nn'an na jndë tjë.

Jñ'oon na njonntyichen na ico'xenhan'

(Mt 22:34-40)

12.28 Xjen na sinin Jesús ndëë nn'an saduceos'neen, tyjee' cüii ts'an na itsi'man nchu vaa itsiquindyi juu jñ'oon na tquen Moisés. Jo' jndyii juu jñ'oon'neen na sintcüe' Jesús ndëë nan'neen. Ndo' taa' ts'on tsan'neen na juu jñ'oon na sintcüe' Jesús, jndyoyuhan'. Jo' taxee' juu nnon jon: —Quii' nt'an tsoñ'en jñ'oon na tquen Tyo'ts'on na ico'xenhan', ¿Nin nquii jñ'oon na njonntyichen tsixuanhan'? 12.29 T'a Jesús, itso jon nnon tsan'neen: —Nquii jñ'oon na njonntyichen tsixuanhan', ndö vaa na ico'xenhan': "O' nn'an Israel, quindyehö', xia'ntyii nquii ta Tyo'ts'on na conan't'maan' jaa, taquintyja nquii jon na conduihin Tyo'ts'on, ta'nan ncüiichen. 12.30 Jo' cüive'nchji' jon yo na xoncüee' tson'. Tsoñ'en na ndëë ntsa', quitsa'han' ng'e na ve'nchji' jon, mantyi tsoñ'en 'nan na matsitiu', quitsitiu' ya'han' ng'e na venchji' jon. Quityentjon' nnon jon yo na ninvaañ'en najndu' ng'e na venchji' jon. Jñ'oonvahn tsixuanhan' na njonntyichen na ico'xenhan'." 12.31 Ndo' juu jñ'oon na vja ve na ico'xenhan', itsijonhan' juuhan' cha'na juu jñ'oon na vejndyee: "Cüivenchji' tsoñ'en nn'an cha'xjen na venchjii nquii 'u'." Ta'nan ncüiichen jñ'oon na njonntyichen conduihan' yo jñ'oonmin'. 12.32 Yajo' juu tsan'neen na tsi'man nchu vaa itsiquindyi juu jñ'oon na tquen nquii Moisés, sintcüe' juu jñ'oon nnon Jesús, tso juu: —Nnda' ta, 'u' na matsi'man' ntyja 'naan' Tyo'ts'on ndë, juu jñ'oonva' na tsu', jndyoyuhan'. Mayuu' jñ'oon na matsu' na nquii jon ninncüiihin. Ninncüii jon co'xen, ta'nan ncüiichen. 12.33 Ndo' na nc'oon ts'an na cüivechjii juu jon yo na xoncüee' ts'on juu, ndo' yo tsoñ'en na ndëë nts'aa juu na quits'aa juuhan' ng'e na venchjii juu jon, ndo' tsoñ'en na itsitiu juu na ntsiquindë juuhan' ng'e na venchjii juu jon, ndo' na ntyentjon jon juu na ninvaa najndei juu, ndo' mantyi na cüivenchjii juu nn'an cha'xjen na venchjii nquiihin, joo nan'min' njonntyichen conduihan', chichen quioo' na ntscuee' ts'an na ntscö juu o' na itsi't'maan' juu Tyo'ts'on, yo mañoonchen nnon na ninncyaa ts'an na ndit'maan' jon. 12.34 Ndo' tquen Jesús cüenta na ya jñ'oon sintcüe' tsan'neen. Jo' tso jon nnon juu: —'U' tavi jndye vitja na ntsijon 'u' yo na itye'ntjon Tyo'ts'on nn'an nchu vaa na cotsam'adhan. Ndë jo' matavi 'nan ncüiichen ts'an na sisaa' ts'on na ngüaxee'chen jñ'oon nnon jon.

Cristo conduihin nquii jnda Tyo'ts'on

(Mt 22:41-46; Lc 20:41-44)

12.35 Viochen xjen na itsi'man Jesús ndëë nn'an quityquii' juu vats'on t'man, tso jon: —Joo nn'an na conan'manhin ndëë ntyjehin nn'an judíos, conduehin na nquii Cristo na jñon Tyo'ts'on jon quii' nt'an nn'an, conduihin jnda nquii David. ¿Ndu na conduehan na nnda'? 12.36 Ee juu David ntyja 'naan' nquii Espíritu Santo tso jon: Nquii ta Tyo'ts'on itso jon nnon nquii jon na itye'ntjon jon ja: Quijman' nc'ia na tontyjaya, viochen xjen na joo nn'an na jndohan 'u' nts'a ntmaan'han nacje 'nan' na ntco'xen'han. Tsontyichen Jesús ndëëhan: 12.37 Ja matsjö ndëëho', juu David tso jon na nquii Cristo conduihin nquii jon na itye'ntjon jonhin. Ndo' na nnda', ¿Nchu vaa na tso juu na conduihin jnda juu? Ndo' na sinin Jesús jñ'oonmin', joo nn'an jndye jndy'ihin, tavee' jndyi ngiohan na tondyehan joohan'.

Nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindyi jñ'oon na tquen Moisés, 'nan tyi'quichuhan'

cont'ahan

(Mt 23:1-36; Lc 11:37-54; 20:45-47)

12.38 Viochen xjen na itsi'man Jesús, tso jon: —Quint'aho' cüenta na tyi'nt'aho' cha' na cont'a nque nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindyi juu jñ'oon na tquen nquii Moisés. Ee cavee' ngiohan na cocüehan ndiaa tonco cha' quindue nn'an na t'man conduihan. Ndo' mantyi cavee' jndyi ngiohan na ninncyaa ts'an ts'onhan nata. 12.39 Ndo' xjen na covatjon nn'an vats'on, joochan na nin'cüendyuuaahan najon itsiquinjonhan'hin. Ndo' xjen na covee' ngeue, joochan nt'ue n'onhan na ntcüa' jndyeehan. 12.40 Majo' joo 'nan 'naan nanntcu ninnque, cotji' nan'ñeehan' na nin'cüi'naanhinhan', ndo' ndë jo' jndye jñ'oon na conan'neihan nnon Tyo'ts'on cha' quinan'tiu nn'an na vaa njon jndyi jon ngiohan. Matsjö jaa'ntyichen nt'uiivi' Tyo'ts'on joochan ng'e na nnda' vaa cont'ahan.

Juu tsanscu ninnqui, njonntyichen 'nan tyincyaa juu

(Lc 21:1-4)

12.41 Ncüii jon m'aan Jesús vats'on t'man. Jo' vequityen jon na tonnon najon min quiton na cotyion nn'an s'on cüentaa' juu vats'on'neen. Ndo' jndyiaa' jon jndye nn'an tjue'han s'on jo'. Ndo' jndye nantya, t'man s'on tyionhan tyquii' joochan'. 12.42 Majuu xjen'neen, cüii tsanscu na jndë ntjohin ndo' jñen' jndyihin, tyjee'non juu, tacju' juu ve xoquitu' s'on ve ncüii joo iston'neen. Joo xoquitu'neen njonhan' cha'na ninncüii xoquitu'. 12.43 Ndo' na tui na nnda', tso Jesús ndëë joo nn'an na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon: —Jñ'oon na mayuu' matsjö ndëëho', tsanscuvahin na jndë tue' saa' juu, njonntyichen 'nan na tju' juu quityquii' iston'neen, tachito joo s'on jnda na tjue' nantya. 12.44 Ee tsoñ'en nan'neen ve' s'on na vantjo'chen na tjue'han quityquii' quiton'neen, majo' juu tsanscuvahin na jndë ntjohin na jñen' jndyihin, tju'ñ'en jon xjoquitu' y'oon jon, min tajnty'iihan' na ninjnda 'nan na ntcüa' jon.

Itsiquindyi Jesús na ndyuii' vats'on t'man

(Mt 24:1-2; Lc 21:5-6)

13.1 Xjen na vandui' Jesús na m'aan jon vats'on t'man yo nn'an na totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa jon, ncüii joochan tso juu nnon jon: —Nnda' ta na matsi'man' jñ'oon' Tyo'ts'on ndë, quindyia' nancoo' jndyi ntjö'min na tijnt'ue na jndë juu vats'onvahin yo nt'aa cüentaa'han'. 13.2 Ndo' jo' t'a Jesús, tso jon: —Mayuu' nancoo' jndyi nt'aamin na mandyia' na jndëhan' yo ntjö' t'man. Majo' min'ncüii tsjö' je'quintjohan' nacjoo' ntyjehan'. Tsoñ'ehan' nnan'tyuii' nn'anhan'.

Jn'aan na ntsi'manhan' na ntycüii tsonnangue

(Mt 24:3-28; Lc 21:7-24; 17:22-24)

13.3 Yajo' ty'ehan tyo' na m'an n'oon olivos na tonnon vats'on t'man. Jo' tacjo Jesús, ndë jo' nquii Pedro, Jacobo, Juan yo nin'Andrés, ty'e' taxee'han nnon jon, jnduehan: 13.4 —Quitsu' ndë 'Yuu xjen na ngüentyja yo 'nan na tsu' quichen? Ndo' 'Nin 'nan nndui jndyee na ntsi'manhan' na mandyo ngüentyja na nndui nan'min'? 13.5 Jo' t'a Jesús jndyuehan, tso jon: —Quitquen ya yaho' cüenta na tyi'ntsivi'nn'an ts'anho' ntyja 'naan joo jñ'oonmin'. 13.6 Ee jndye joo nndityincyoo' nn'an yo xuë na nnan'vi'nn'anhan nn'an, na nnduehan: Ja condui Cristo, Tyo'ts'on jñon jon ja na jndyö. 13.7 “Ndo' juu xjen na nndyeho' na jndye joo jndë tye' ndyia', tyi'ndyueho' ng'e mancüiixjen nnda' vaa na nguaa. Ndo' min na nnda' vaa, majo' tyi'coventyja xjen na ntycüii tsonnangue, jndyentyichen 'nan na nndui. 13.8 Ee nn'an ncüii tsonnangue nt'ahan tyia' yo nn'an ncüiiichen tsonnangue, ndo' ncüii tsanm'aants'ian t'man ntsiquinan jon tyia' yo ncüiiichen tsanm'aants'ian t'man. Ndo' jndye joo ngots'ii. Ndo' mantyi nc'oon jndo' t'man, ndo' nn'an ncüii tsjoon nnan'ntja' nquehin yo ntyjehin. Joo navi'min' 'nan na nndui na vejndyee. Ndo' mañoon navi' na majantyichen ngüentyja na ngenon nn'an. 13.9 “C'on cjeho', ee ngoy'on nn'an judíos 'o' tondëë nn'an na conintque nt'aan'on 'naanhan, ndo' majo' ijon na conan't'maan'han Tyo'ts'on, jo' ntja'hanho'. Yo navi' ngüentyjee' 'o' na tondëë nanm'ann'ian t'man na ntji' jndyoyuho' ndëëhan ntyja

'naan' na covantyja n'onho' ja. 13.10 Majo' vitjachen na ngitsu tsonnangue, chuhan' na juu jñ'oon naya ntyja nchu vaa na itsin'man Tyo'ts'on ñuaan nn'an, nninncyaa nn'anhan' ndëë ntyjehan na ninvaa tsonnangue. 13.11 Majo' juu xjen na nninncyaa nn'an cüenta 'o' nduee nanm'ann'ian, min tyi'nc'onho' jñ'oontiu na nin jñ'oon na nnan'ntcüe'ho' ndëëhan. Juu xjen'neen, joo jñ'oon na nninncyaa Tyo'ts'on quii' n'onho', joohan' quinan'ntcüe'ho' ndëë nan'neen, ee nquii Espíritu Santo ntsijnda' jon nquenho' nin jñ'oon na nnan'ntcüe'ho' ndëëhan. 13.12 Juu xjen'neen xio ts'an, nninncyaa jon cüenta juu na nnan'cuee' nn'anhin. Majo'ntyi nquii tye ts'an nninncyaa jon cüenta joo ntsinda jon na nnan'cüje nn'an joo. Ndo' mantyi ntsinda ts'an nninncyaa joo cüenta tye joo yo ndyee joo cha' nnan'cüje nn'anhan. 13.13 Ndo' tsoñ'en nn'an nc'onhan na jndohanho' ng'e na conduiho' nn'an na m'an ntyja njan, majo' juu ts'an na vantyja ts'on ja, xe na aa tyi'ncüjihin ntyja njan ata xjen na nnan'cuee' nn'an juu, ntsin'man Tyo'ts'on ñuaan' tsan'neen. Quii' vats'on t'man Jerusalén, ji vaa 'nan nc'oon jo' 13.14 "Ndyu na toxen'chen, tom'aan ncüii ts'an na toquijndyu Daniel. Vaa jñ'oon' Tyo'ts'on na sinin jon ndëë nn'an, quitquen yaho' cüenta juu jñ'oon'neen cha' ncüaa' ya n'onho'han'. Itsiquindyihan' na ngita' nn'an ncüii 'nan na ji vaa quityquii' juu vats'on t'man na quinan't'maan' nn'an juuhan' cha'xjen nquii Tyo'ts'on. Juu xjen na njnty'iaho' na nnda' vaa, 'o' na m'anho' ndyuua Judea, quinan'n'onho' na nc'oho' na m'an ntyo' na ntanty'iuho' ng'e t'man jndyi na toncuu' m'aan. 13.15 Ndo' juu xjen'neen, minnichen ts'an na vajndyee juu ch'een' juu, tyi'ntsitiu juu na ngaquee' nnda' juu quityquii' vaa' juu na ncüji' juu 'naan' juu na ngachu juuhan'. 13.16 Ndo' mantyi juu xjen'neen, ts'an na m'aan jndëë na its'aa juu ts'ian, min tyi'ndyo ntcüe' juu na ncüji' juu ndiaasoo' juu. 13.17 Ndo' joo nanntcu na ñjon ndahin juu xjen'neen, vi' jndyi ngotjonhin, ndo' mantyi ntyjencuhin na m'an ndahin yo'ndaa. 13.18 Quitanho' nnon Tyo'ts'on na min chito ngueetein na ngenonho' juu navi'neen. 13.19 Ng'e joo nguee'neen, ngenon nn'an ncüii nnon navi' na min'jon tacoquenonhan xjen navejndyee na tquen Tyo'ts'on juu tsonnangue ata xjen neinin, min tajon jnda ngenon nnda'han cüii navi' cha'na juuhan'. 13.20 Ndo' juu navi'neen, xe na aa jndye xuee na ngenon nn'anhan', yajo' matavi jndyehan na n'ndyihan'. Majo' ng'e na vi'nchjii Tyo'ts'on joo nn'an na icüji jon na nincüentaa' nquii jon, nts'aa jon na cje ro ntycüiihan'. 13.21 "Ng'e na nnda', juu xjen'neen xe na aa ngitso ncüii ts'an ndëëho': Quijnty'iaho', ntjoo m'aan nquii Cristo, oo xe na aa ngitso tsan'neen: Quijnty'iaho', ndö m'aan jon, min tyi'ngantyja n'onho' juu jñ'oon'neen. 13.22 Ee ntsquenon nn'an quii' nt'anho' na nnduehin nquehin conduihan Cristo. Nnduehan juu jñ'oon' Tyo'ts'on coninncyahan, min na ve' jñ'oon quintu juu jñ'oon na conan'manhan. Ata nnt'ahan na nndityincyoo' jndye nnon jn'aan t'man yo ts'ian na tyi'je'quinduihan' na ve' ntyja najnde nquii ts'an. Ndo' joo ts'ian'neen mandyo na nndëë nnan'vi'nn'anhan' nque nn'an na icüji Tyo'ts'on cüentaa' jon. 13.23 Tyuaa'chen matsiquindy ja 'o' na nan'min' nguaa, ng'e jo' quitquen ya yaho' cüenta.

Ndö vaa na nguaa xjen na nndyo nnda' Jesús

(Mt 24:29-35, 42, 44; Lc 21:25-36)

13.24 "Joo nguee'neen vi na jndë tenon juu navi' t'man'neen, juu ndo'cüjioon' nndijaanhan', min chi' taxe'cüixueehan'. 13.25 Ndo' ncjuu ntycyaa o' ndo' juu ntjö'ndue t'man ngots'iihan', yajo' nque na cotoxen na m'anhan' ntjö'ndue, ndyui' joohan'. 13.26 Ndo' juu xjen'neen ja na condui tsans'a na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnön na coxën tsoñ'en nn'an, njnty'ia nn'an na nndyö nnt'a quityquii' chincyu. Juu xjen'neen nndyö yo na t'man vaa na condui ja na matyë'ntjön yo manin' conduindui' na condit'maan' ja. 13.27 Yajo' tsoñ'en nn'an na ninvaa tsonnangue na macüji ja na conduihan cüenta, joo ángeles na cotyentjon nnön, nc'ua ts'ian ndëëhan na quinan'ncüiihan joo nan'neen najjon na m'an ja. Jñ'oon na tyi'quitso nquii'han' ntyja 'naan' ts'oon higuera 13.28 "Ts'oon higuera vaa jñ'oon na itsi'manhan' ntyja 'naan' jo'. Cüaa' ya n'onho' ntyja 'naan' juu jñ'oon'neen. Juu xjen na cojnty'iaho' na condei' nt'öhan' ndo' na condui' tsoo' ndaahan', covaa' n'onho' na jndë tindyö nguesua'. 13.29 Mantyi xjen na cojnty'iaho' na jndë condui nan'min' na jndë tsjö ndëëho', yajo' cüaa' ya n'onho' na mavaa mavaa xjen na nnan quiñoon'ndue na nndyö nnt'a. 13.30 Jñ'oon mayuu' na matsjö ndëëho', nn'an na m'an

naneihin, tyi'xe'cüjeñ'engan ata na jndë siquindë ñ'engan' tsoñ'en jñ'oonmin'. 13.31 Juu tsjö'ndue yo tsonnangue ntycüiiñ'engan', majo' juu jñ'oon na mancyä tyi'je'quintycüii juu najndei na itsixuanhan'. 13.32 "Majo' ta'nan ts'an quintjii nin xuee min yuu xjen na ndyö nnt'a, min nque ángeles tyi'quindiohan yuu xjenhan', min ja na condui jnda nquii Tyo'ts'on, xia'ntyi nquii Tyëhö' nchjii. 13.33 "Mang'e na nnda' vaa, jo' quitquen ya yaho' cüenta, ndo' quinan'neinho' nnon Tyo'ts'on ng'e tyi'ndioho' nin xuee ndo' yuu xjen na ndyö nnt'a. 13.34 Majo' ntyja na nndui na nnda', vaa jñ'oon na itsi'manhan' ntyja 'naan'han'. Tom'aan ncüii ts'an, jndui' jon na chi ncja jon ncüiichen tsonnangue na tycya. Xjen na jndui' jon, t'ua jon ts'ian ndëe nn'an na itye'ntjon jon. Ndo' nnon juu ts'an na iquen cüenta 'ndyo vaa' jon, tso jon: Cüantyje' ya' v'a viochen xjen na ja tac'ön. 13.35 Ndo' tsontyichen Jesús: Mancha' juu jñ'oon'neen na tso tsan'neen, mannda' vaa matsjö ndëëho': Quitquen ya yaho' cüenta ng'e itsijonhan' ntyja njan cha'na juu tsan'neen na jndui' juu vaa' juu. Ndo' 'o', itsijonhan' 'o' cha'na joo nan'neen na totyentjonhan nnon jon. Ee min tyi'quindioho' yuu xjen na ndyö nnt'a, aa nts'aahan' na vaman, ndo' aa tsantsjon navejndyee xjen na ntsixuaa quil'ö, ndo' aa xoncüe tsjon, ndo' aa vi vanco. Tyi'quindioho' yuu xjen na ndyö nty'ë. 13.36 Ee xe na aa ninjonto na ndyö nty'ë ndo' 'o' tyi'c'on cjeho', yajo' ntsijonhan' ntyja 'naanho' cha'vijon ts'an itso. 13.37 Juu jñ'oonva' na matsjö ndëëho', mantyi matsjöhan' ndëe tsoñ'en nn'an na c'on cjehan."

Cojnt'ue nn'an nchu ya cha' quit'uiivi'han' Jesús

(Mt 26:1-5; Lc 22:1-2; Jn 11:45-53)

14.1 Nn'an judíos m'aan nguee xjen na vañjooñ' n'onhan na siquindyaa Tyo'ts'on ndochihan navi' na toquenon nan'neen ndyuaa Egipto. Juu nguee'neen jndyuhän' pascua, xjen na cocüa'han tyoo' na ta'nan tsquentë taquee'. Vechen xuee na vitja na nguee' juu nguee'neen, yajo' joo nn'an na conintque ndëe ntyee yo nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindyä juu jñ'oon na tqen Moisés, ta'han na ve' nty'iu tojnt'uehan nchu vaa nquii nt'ahan cha' cue' Jesús. 14.2 Jnduehan ndëe ntyjehan: —Tyi'nt'a na nt'ue' vi jon juu xjen na xoncüe na m'aan ngueeva, cha' tyi'nan'vjee nn'an jaa.

Scongio María nchen' quichi cjoo' Jesús

(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

14.3 Tsjoon Betania tom'aan Jesús vaa' ts'an na jndyü Simón. Juu tsan'neen tondivii' juu yo tycu ndö' cotö'. Viochen xjen na minndyuaahan mesa, tyjee'non ncüii tsanscu. Y'oon juu ncüii 'nan na jndëhan' yo tsjö' quichi' na jndyü alabastro. Tyquii'han' jo' ñjon nchen' quichi na jndyü nardo, jnda jndyi njon juu nchen'neen. Manin' ts'iaan'han' na covijnt'ue nn'anhan' na cotyehinhan' nt'oo. Tan' tsanscu'neen 'ndyo juu tsioo'neen cha' ya nndui' nchen'neen, ndë jo' scongio juuhan' xquen Jesús. 14.4 Majo' vendye nn'an na m'an jo', jnan'vjenhan juu tsanscu'neen, jnan'nein nquehin yo ntyjehin, jnduehan: —¿Ndu na ve' jn'aan scongio juu nchen'va' xquen jon? 14.5 Yantychen xe na aa jndëe juuhan', ngüenon ndye ciento s'on denario na ncy'oon juu, ndo' na nnda', ndëe nninjnt'uehinhan' na ntejdei juu nanninñen' 'nan na icanhan'hin. Nnda' vaa na jnan'manhan na tyi'cavee' ngiohan 'nan na s'aa juu tsanscu'neen. 14.6 Majo' tso Jesús ndëëhan: —Qui'ndyeho'hin na nnda' its'aa juu. ¿Ndu na conan'cüejnaan'ho'hin? Ya jndyi 'nan na jndë s'aa juu ja. 14.7 Ee joo nanninñen' ninnquii'chen m'anhan quii' nt'anho', ndo' min'cya ro xjen na nt'ue n'onho' ndëe ntejdeiho' joohan. Majo' ja je', chito mancha'xjen na nc'ön yoho'. 14.8 Tsanscuvahin jndë s'aa juu yuu vantyi na jndë s'aa juu. Ee vitjachen na ncü'io ndo' jndë tyio juu nchen' quichi cjö cha'xjen cont'a nn'an xjen na conan'jnda'han na nty'iuhan ts'oo. 14.9 Jñ'oon na mayuu' na matsjö ndëëho', min'cya ro joo na ninvaa tsonnangue na nninncya nn'an jñ'oon naya 'naan' Tyo'ts'on, quinan'neinhan ntyja 'naan' juu nayava' na s'aa juu ja, cha' quiñjon n'on nn'anhin.

Jndëe Judas Jesús ndëe ntyee

(Mt 26:14-16; Lc 22:3-6)

14.10 Jndë na tui na nnda', ndo' cüii nque nn'an na ncho've na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa Jesús, tsan na jndyu Judas Iscariote, tja juu na m'an nque ntyee na conintque ndëë nn'an judíos. Tatsijnda' juu jñ'oon yo joohan na ninncyaa juu cüenta Jesús ndueehan. 14.11 Ndo' joo nan'neen, tyioo na nein jndyihan na jndyehan na nnda' situu juu. Jnduehan na nnincyahan s'on na ngüantjon juu. Jo' ta' juu na tont'ue juu nchu ya nts'aa juu na nnincyaa juu cüenta Jesús ndueehan.

Itsi'man Jesús ntyja 'naan' tyoo' yo vinon

(Mt 26:17-29; Lc 22:7-23; Jn 13:21-30; 1 Co 11:23-26)

14.12 Xee na vejndyee na m'aan ngeee pascua, xjen na nque nn'an judíos cocüa'han tyoo' na tatsquentë taquee', maninjuu xuee na conan'cüjehan quinman quijndë, nque nn'an na totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa Jesús, taxee'han nnon jon, jnduehan: —¿Yuu jon nt'ue tson' na nnan'jnt'á na ntcüa' quitsman chjo ntyja 'naan' juu ngeee pascua? 14.13 Yajo' t'ua jon ts'ian ndëë ve nan'neen na c'ohan cüii nt'aa. Tso jon ndëëhan: —Quitsaque'ho' quii' tsjoon, jo' ntjonho' ncüii tsans'a na y'oon juu tsjö ndaa. Quitsantjaho' naxen' tsan'neen. 14.14 Ndo' v'aa na ngaquee' juu, quindueho' nnon ts'an na vaa' juu v'aa'neen: “Nquii ta na itsi'man jñ'oon' Tyo'ts'on ndëë nn'an, tso jon ndë na quindue' nnon': ¿Yuu jon vaa cuarto na ninjnt'uehin na ntcü'a quitsman chjo yohin tman nein?” 14.15 Ndo' juu tsan'neen ntsi'man jon ndëëho' ncüii cuarto t'man v'aa vja vequito' na tsoñ'en 'nan jndë min na ninjnt'ue na nt'a ngeeva. Jo' quinanjnda'ho' na ntcü'a. 14.16 Ndo' ve nan'neen je', jndui'han, tyeque'han quii' tsjoon. Ndo' tui tsoñ'en cha'xjen na jndë tso Jesús ndëëhan. Jo' jnan'jnda'han na ntcüa'han quitsman chjo ntyja 'naan' juu ngeee pascua'neen. Itsiquindyi Jesús na ncüii nquehan nnincyaa juu cüenta jon 14.17 Ndo' vi na jndë contsjë chjo min, tuee' Jesús yo nque nn'an ncho've'hin jo'. 14.18 Ndo' viochen xjen na vendyuaahan na cocüa'han, tso jon ndëëhan: —Jñ'oon na mayuu' matsjö ndëëho', cüii nqueho' na icüa' juu yo ja, nein nninncyaa juu cüenta ja. 14.19 Juu jñ'oon'neen sichjoo' jndyihan' n'onhan, tye' totaxee'han nnon jon, jnduehan: —¿Aa nndëë nts'aahan' na ja nts'aa na nnda'? 14.20 Ndo' jo' t'a Jesús jndyuehan, tso jon: —Mancüii nqueho' na ncho'veho' na vendyuaaho' mesavahin na ninvixjen ijooon juu quii' xio yo ja, juu nninncyaa cüenta ja nduee nn'an. 14.21 Ee ja na condui tsans'a na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnön na coxën tsoñ'en nn'an, ncüi'io cha'xjen juu jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui jndë itsiquindyihan' na ngenön, majo' vaa vi' jndyi ngenon juu ts'an na nninncyaa cüenta ja. Yantyi xe na tatuihin. 14.22 Ndo' viochen xjen na cocüa'han, ty'oon Jesús tyoo', tyincyaa jon na ya Tyo'ts'on ntyja 'naan'han', ndo' ndë jo' tyje jon ntan'han', ndë t'on jonhan' ndëëhan. Tso jon: —Cy'onho' tyoo'min na conduihan' si'ts'o njan. 14.23 Ndë jo' majo'ntyti ty'oon jon cüii vaso na ñjon vinon. Ndo' vi na jndë tyincyaa jon na ya Tyo'ts'on ntyja 'naan'han', ndë jo' tyincyaa jonhan' ndëëhan, ndo' tsoñ'enhan tēhan juu nan'neen. 14.24 Ndo' tso jon ndëëhan: —Nan'vahin tsixuanhan' n'eön. Mancya na ntcüe'han' ntyja 'naan' jndye nn'an. Na yo juuhan' contjotyen juu jñ'oon xco na itsijnda' Tyo'ts'on yo nn'an. 14.25 Jñ'oon na mayuu' matsjö ndëëho', taxe'c'ua nnt'a vinon ata ngeee' xjen na itye'ntjon Tyo'ts'on tsoñ'en, juu xjen'neen nc'ua vinon xco.

Itsiquindyi Jesús na ncüji Pedro

(Mt 26:30-35; Lc 22:31-34; Jn 13:36-38)

14.26 Ndo' vi na jndë tahan joo Salmos na mancüiixjen cota nn'an judíos jndë na tcüa'han juu ngeee'neen, jo' jndui'han juu v'aa'neen, ty'ehan tyo' najon mintyjee' n'oon olivos. 14.27 Ndo' tso Jesús ndëëhan: —Quii' jñ'oon' Tyo'ts'on itsiquindyihan' ntscuee' jon nquii ts'an na vantyjee' quinman, ndo' joo cho'neen ntycya o'. Nnda' vaa na ngenonho', nnan'cuee' nn'an ja ndo' 'o' n'ndyeho' ja. 14.28 Ndo' tsontyichen Jesús: —Majo' xjen na jndë vant'ö xcö, ncjö jndyëë Galilea, jo' c'oho' na m'an. 14.29 Ndo' jo' tso Pedro nnon Jesús: —Tsoñ'en nanmin, min xe na aa quitjihan ntyja 'nan', majo' ja tyi'je'cüji ja. 14.30 Ndo' sintcüe' Jesús jñ'oon nnon juu, tso jon: —Matsjö nnon', majuuntyi tsjonvahin, vitjachen na ntsixuaa quil'ö na ve jnda, majo' 'u' jndë ndye jnda macüji 'u' na m'an' ntyja njan. 14.31 Majo' ninvito

na tso Pedro: —Min na quitscüee'han' ja ntyja 'nan', majo' tyi'xe'cüji ja. Ndo' tsoñ'engan maninnquii' nnda' na jnduehan.

Itsinin Jesús nnon Tyo'ts'on quii' Getsemaní

(Mt 26:36-46; Lc 22:39-46)

14.32 Vi jndë jo' squehan cüii joo na conan'quijndyu nn'anhan' Getsemaní. Jo' tso Jesús ndëehan: —C'uhó' ndöhin, jö ndö' na ntsinën nnon Tyo'ts'on. 14.33 Ndo' jo' tjantyichen jon, tay'oon jon Pedro, Jacobo yo nin'Juan. Ndo' tye' tyioo na itsi'ndaa'han' nchjii jon yo na itsichjoo'han' ts'on jon. 14.34 Tso jon ndëe ndye nan'neen: —Itsichjoo' jndyihan' ts'on 'nan na ngenön, ata ntscuee'han' ja. Jo' quintjoho' chjo ndöhin, quitquen yaho' cüenta, chito ndaho'. 14.35 Ndo' jo' tjantyichen jon, tēcüangio jon nnon tyuua. Tcan jon nnon Tyo'ts'on xe na aa ndëe ninncyaa jon na tyi'ngenon juu navi' na ndyontyja nacjoo' juu. 14.36 Tso Jesús: —Nnda' Tye', tsoñ'en na condëe matsa'. Mac'an na quitsiquindya' ja yo juu navi'vahn, majo' tanin, quindui ntyja na nt'ue tson', tachi cha'xjen na nt'ue ts'ön." 14.37 Ndë jo' jndyo ntcüe' jon najon jnty'ii jon ndye nan'neen. Ndo' ntjii jonhan na condahan. Jo' sintcüi jonhan. Ndo' tso jon nnon Pedro: —'U' Simón, ¿Aa vatsu'? ¿Aa ndiquinan' tsantsjon min na ve' ninncüii hora? 14.38 Ninnquii'chen c'oncjeho', ndo' quinan'neinho' nnon Tyo'ts'on cha' juu xjen na itsichon yutyia na quityii'han' ng'eehan' 'o', je'quindëe ngüantjon juu yoho'. Ntyji na nin'quint'aho' na nnda', majo' ng'e juu si'ts'o 'naanho' cjehan', jo' na ndiquindëe nnan'quindëho'han'. 14.39 Jndë jo' tja nnda' jon najon sinin jndyee jon nnon Tyo'ts'on, maninjuuntyi jñ'oon'neen sinin nnda' jon. 14.40 Ndë jo' tyjee' ntcüe' jon na m'an nan'neen, cüiichen jon ntjii jonhan na condahan ng'e ta jndyi na jndë ty'oon tsantsjonhan. Min ty'quindiohan nin jñ'oon na nt'ahan 'ndyo jon. 14.41 Ndo' mantyi tja nnda' jon na vja ndye, ndë jo' tja ntcüe' jon na m'anhan. Tso jon ndëehan: —¿Aa jndë tacjoho' na condaho' na cotajndyeeho'? Cuaanquii ndö' ro, ng'e jndë tuee' xjen na nninncyaa ts'an cüenta ja nduee nn'an na nan'xuan jnan. 14.42 Cüa, quinanquintyjaho', nc'ö. Ndövi' jndë ndyo juu ts'an na nninncyaa cüenta ja nduee nn'an.

Ty'on nn'an Jesús

(Mt 26:47-56; Lc 22:47-53; Jn 18:2-11)

14.43 Ninvaa na itsinin Jesús jñ'oonva' ndo' tyjee'non juu Judas, juu ncüii nque na ncho've nn'an na totsay'onhan jñ'oon yo jon. Jndye nn'an sque yohin, chohan ncjo espadas yo nonnch'io. Joo nan'neen nn'an cüenta ntyee na conintque ntyja 'naan nn'an judíos yo nin'nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindy juu jñ'oon na tqen Moisés yo nn'an na conintque nnon tsjoon. 14.44 Ndo' juu Judas'neen, tsan na tyincyaa cüenta Jesús nduee nan'neen, jndë si'man juu ndëehan nchu vaa 'nan nts'aa juu. Itso juu: "Nquii juu tsan na cojnty'iaho' na ma'ua ja ntsmaan' na mancyaa ts'onhin, majon jo', quit'uetyenho'hin ndo' quint'aho' cüenta xjen na ntsay'onho' jon." 14.45 Ndo' ya na tyjee'non juu na m'aan Jesús, jndyoyu nnon jon na tuee' juu. Tso juu nnon jon: —¿Aa m'an' ta? Ndë jo' tyincyaa juu ts'on Jesús na t'u juu ntsmaan' jon. 14.46 Yajo' joo nan'neen na tēchu juu, t'uehan Jesús, tyey'onhan jon na quit'uiivi'han'hin. 14.47 Majo' ncüii ts'an na tovey'oon juu jñ'oon yo Jesús na minntyjee' juu jo', tji' juu xjoo' juu, ndo' tyjee' juu tsö'nqui juu tsan na itye'ntjon nnon nquii tyee na conintque ndëe ntyee. 14.48 Ndo' taxee' Jesús ndëe nan'neen na squehan najon m'aan jon: —¿Aa yo ncjo espadas ndo' yo nonnch'io jndyoquit'ueho' ja cha'vijon cont'a nn'an na nt'uehan tsanch'uee? 14.49 Ja 'io 'io na tots'i'man ndëeho' quii' vats'on t'man, ndo' taty'onho' ja. Majo' tanin min na nnda' cont'aho' ja cha' quitsiquindëhan' joo jñ'oon na jndui ntyja njan. 14.50 Ndo' nque nn'an na totsay'onhan jñ'oon yo Jesús, jnan'nonhan, jnty'ehan jon. Ncüii tsans'andyua na jnannon 14.51 Majo' tanyja cüii tsans'andyua na tonquen' nan'neen na ve' xia'ntyti sávana vetyjohin, ndo' t'ue nan'neen juu sávana na vetyjohin. 14.52 Jo' jnty'ii juu ndiaa'neen, tja juu na ninquisihin.

Minntyjee' Jesús tondëe nanm'ann'ian cüenta nn'an judíos

(Mt 26:57-68; Lc 22:54-55, 63-71; Jn 18:12-14, 19-24)

14.53 Ndo' joo nan'neen, tye'yonhan Jesús vaa' nquii tyee na conintque ndëe ntyee. Ndo' tsoñ'en nn'an na conintque ndëe joo ntyee'neen, tetjonhan jo', yo nque nn'an na conintque nnon tsjoon ndo' yo nin'nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindi juu jñ'oon na tquen nquii Moisés. 14.54 Majo' Pedro je', tycya tycya tanyja juu. Tuee' juu vaa' juu tyee na conintque'neen, jo' ntjohin ch'en, tēcüetyen juu quii' nt'an nannt'ei cüentaa' vats'on, itoon' juu chon yohin. 14.55 Ndo' nque nn'an na conintque ndëe ntyee'neen, yo tsoñ'en nanm'ann'ian 'naan nn'an judíos, tojnt'uehan nn'an na ninncyaa jnaan' Jesús. Ee cha' ndëe na quit'uiytenhan'hin na vaa jnaan' jon, icanhan' ve ts'an na nincüajon juu jñ'oon na nninncyahan ntyja 'naan' jon cha' quitsijnda'han' na quinan'cuee' nanm'ann'ian tsjoon Roma jon. Majo' tatijnda' ve ts'an na nincüajon jñ'oon tyincyaa. 14.56 Majo' jndye nn'an jnan'nein jñ'oon quintu nacjoo' jon, majo' joo jñ'oon'neen min tyi'cüajonhan'. 14.57 Yajo' jnan'quintyja vendyechen nn'an na tyincyaa jnaan' jon. Majo' ve' quintu jnan'neinhan, jnduehan: 14.58 —Já jndyë na tso tsanva' na ntsityuii' jon vats'on t'man njanhan na jnan'ya nn'an, ndo' ninndye xuee na ntsia jon ncüiichenhan' na tachito nn'an na nnan'yahan'. 14.59 Majo' min na nnda' jndue nan'neen, tatijon juu jñ'oon na jnan'neinhan. 14.60 Yajo' nquii ts'an na conintque ndëe ntyee, tacüentyjee' jon quii' nt'an joo nan'neen, taxee' jon nnon Jesús: —¿Ndu na tyi'cü'a' joo jñ'oon na condue nanmin' nacjo'? 14.61 Majo' Jesús, tajñ'oon sintcüe' jon, min'ncüii jñ'oon ta'ta' jon. Ndo' na nnda', juu tyee na conintque'neen, taxee' nnda' juu nnon jon: —'U' je', ¿Aa condui 'u' Cristo, jnda nquii Tyo'ts'on na conan't'mán'? 14.62 Ndo' jo' t'a Jesús, tso jon: —Mayuu' jo' condui ja, ndo' ja na condui tsans'a na i'ua Tyo'ts'on ts'ian nnön na co'xën tsoñ'en nn'an, njnty'iaho' na mavaquityën ngiaa' jon tontyjaya. Ndo' mantyi njnty'iaho' na nndyö nnt'a quityquii' chincyua na nnan ja quiñoon'ndue. 14.63 Ndo' juu tyee na conintque'neen, vi na jndë jndyii jon na nnda', tye jon ndiaa' jon na quindyaa' jndy' ntyjii jon, ee ntyja na tji' jon cüenta na t'man jnan tsixuan Jesús ng'e na nnda' jñ'oon sintcüe' jon. Ndo' juu tyee'neen tso jon ndëe nn'an na totsay'onhan jñ'oon yo jon: —¿Aa icanntyichenhan' ncüiichen ts'an na ninncyaa jnaan' juu? 14.64 Nqueho' jndë macondyeho' juu jñ'oon tsan' na itsinin juu nacjoo' nquii Tyo'ts'on. Itso juu na conduihin jnda nquii jon. ¿Nin condueho' na tsixuan juu na quitjon juu? Ndo' tsoñ'en nan'neen t'ahan, jnduehan: —Tsixuan juu jnan. Chuhan' na cuee' juu. 14.65 Ndo' vendye nan'neen ta'han totjue'han ndaa jndyuehan jon, t'e'han nnon jon, ndo' totuein'han nda'hin. Conduehan: —Cüa, quitsu' nin ts'an icüja' 'u'. Ndo' mantyi joo nannt'ei'neen totuin'hin nda' chcyaa'hin.

Itso Pedro na tyi'cüajnaan' juu Jesús

(Mt 26:69-75; Lc 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-29)

14.66 Ndo' viochen xjen na m'aa Pedro toch'en juu v'aa'neen na tocje, tyjee' cüii tsanscu na itye'ntjon juu nnon nquii tyee na conintque'neen. 14.67 Na jndyiaa' juu na itoon' Pedro chon, mavio chjo xjen jndyiaa' juu nnon jon. Tso juu: —Mantyi 'u' toquiñ'en 'u' yo juu Jesús, tsan na jnan Nazaret. 14.68 Majo' Pedro tjihin, tso jon: —Min'chjo tyi'cüajnan' tsan'neen, min tyi'quintji ntyja 'naan' juu jñ'oon na tsu' ndö'. Yajo' s'aa jon vi ntyja, tja jon najjon m'aa' ndyö teon. Ndo' juu xjen'neen sixuaa quil'ö. 14.69 Ndo' majuu'ntyi tsanscu'neen jndyiaa' nnda' juuhin. Ta' juu itso juu ndëe nn'an na m'an jo': —Tsanvahn, juu ncüii nque nn'an na itsijonhin yo juu Jesús. 14.70 Majo' tji nnda' Pedro. Ndo' min tyi'covivioto xjen, nque nn'an na m'an jo', jnduehan nnon jon: —Mayuu' jñ'oon na condui 'u' ncüii joohan, ng'e juu jñ'oon na matsinin', cüajonhan' yo juu jñ'oon na conan'nein nn'an ndyuaa Galilea. 14.71 Ndo' ta' Pedro, itsinin jon jñ'oon tsan cjo' Tyo'ts'on, itso jon: —Ja min'chjo tyi'cüajnan' juu ts'an na condueho' ndö'. 14.72 Ndo' maninñoon' sixuaa nnda' quil'ö na vja ve. Jo' tañjoo' ts'on Pedro juu jñ'oon na jndë tso Jesús nnon jon: “Vitjachen na ntsixuaa quil'ö na vja ve, majo' 'u' jndë ndye jnda na macüji 'u' ntyja njan.” Ndo' ya na tēñjoo' ts'on jon juu jñ'oonva', t'ioo vichen ts'on jon.

Coy'onhan Jesús nnon Pilato

(Mt 27:1-2, 11-14; Lc 23:1-5; Jn 18:28-38)

15.1 Ya na tonco nciüichen xuee, yajo' joo ntyee na conintque'neen, jnan'tjonhan nn'an na conintque nnon tsjoon, yo nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindi juu jñ'oon na tqwen Moisés yo nin'tsoñ'en nanm'ann'ian 'naan ntyjehan nn'an judíos. Ndo' jnan'tyengan Jesús, tyencyahan cüenta jon nt'ö nquii Pilato. 15.2 Ndo' juu Pilato, taxee' jon nnon Jesús, tso jon: —Joo nty'iu' nn'an judíos, ¿Aa condui 'u' nquii ts'an na co'xen joohan? Ndo' jo' t'a Jesús, tso jon: —Mayuu' jo' cha'xjen na mats'u'. 15.3 Ndo' nque ntyee na conintque'neen, jndye jnaan' jon tyincyahan nnon Pilato. 15.4 Ndo' taxee' nnda' jon nnon Jesús, tso jon: —¿Ndu na tyi'cü'a? Quen' cüenta jndye jnan' na concya nanmin'. 15.5 Majo' tajñ'oon sintcüe' Jesús, taxjen ndicüaa' ts'on Pilato ndu na nnda' vaa na s'aa jon.

Tijnda' tyen na cue' Jesús

(Mt 27:15-31; Lc 23:13-25; Jn 18:38-19:16)

15.6 Ndo' chu ro chu ro, xjen na covée' juu ngeue pascua, nciüi ts'an judío na m'aan juu navi' nt'ö Pilato na ngitan nn'an ntyje judíos juu na quitsiquindyaa jonhin ndueehan, tots'aa jon na nnda'. 15.7 Ndo' juu xjen'neen, jndye nn'an m'an vancjo jnaan' na jnan'vehan nacjo nanm'ann'ian ndo' na jnan'cüjehan nn'an. Nciüi joohan na m'aan navi', tsan na jndyu Barrabás. 15.8 Nciüi tmaan' nn'an judíos'neen, jnan'ndyoo'han na m'aan Pilato. Ta'han na tanhan na quitsiquindyaa jon nciüi ts'an na m'aan navi' ndueehan cha'xjen na manciüixjen its'aa jon. 15.9 Ndo' jo' taxee' jon ndëe nan'neen: —'O' nn'an judíos, juu ts'an na conduihin na co'xen jon 'o', ¿Aa nt'ue n'onho' na ndueeho' nninncyahin? 15.10 Ndö' jñ'oon itso Pilato ng'e jndë ivaa' ts'on jon na nque ntyee na conintque, tyincyahan Jesús nt'ö jon ng'e na jndohanhin. 15.11 Majo' nque ntyee na conintque'neen, jnan'jmiin'han joo nan'neen na quitanhan nnon Pilato na quitsiquindyaa jon juu Barrabás'neen, chito nquii Jesús. 15.12 Ng'e jo' taxee' nnda' Pilato ndëe nn'an judíos'neen: —Ndo' na nnda', 'o' nn'an judíos, ¿Nin 'nan nt'ue n'onho' na quits'a yo juu ts'an na conduiho' na conduihin na co'xen jon 'o'? 15.13 Jnan'xuaahan, jnduehan: —Cüa, quit'ion'hin tsonjn'aan. 15.14 T'a Pilato jndyuehan, tso jon: —¿Ndu? ¿Nin jnaan' juu vaa na ngioho'? Majo' jnan'xuaa nnda'han, jnduehan: —Cüa, maninjon ro quit'ion'hin tsonjn'aan. 15.15 Ndo' ng'e juu Pilato nt'ue ts'on jon na quitji' nan'neen cüenta na ya ts'anhin yohan, yajo' t'ua jon ts'ian na quindyaa juu Barrabás'neen cha'xjen na nt'ue n'onhan. Ndë jo' t'ua jon 15.16 Ndo' sondaro'neen, tyey'onhan Jesús quityquii' vats'ian 'naan' nquii gobernado. Ndë tqueen'han tsoñ'en ntyje sondarohan. 15.17 Ndë jo' jnan'cüehan nciüi ndiaa colo venton Jesús cha'na ndiaa cocüe nque nn'an na cotoxen, ndo' jnan'yahin nciüi tsei yo nt'öoneon, tyionhan juuhan' xquen jon. 15.18 Ndë jo' ta'han concyahan ts'onhin cha'vijon na mayuu' na cont'ahan na njonhin. Jnduehan: —Vaa t'man jndyi condui 'u', ninncu' na condui na matye'ntjon' nty'iu' nn'an judíos. 15.19 Ndo' totuein'han tsonjnein xquen jon, mantyi totjue'han ndaa jndyuehan jon, ndo' totonquityehan na ve' cont'a nquehan na conan't'maan'han jon. 15.20 Nnda' vaa na tonan'cüejnaan'han jon. Ndë jo' tji' ntcüe'han juu ndiaa colo venton'neen, jnan'cüe ntcüe'han juu ndiaa' jon. Jndë jo' tyey'onhanhin na nt'ionhan jon tsonjn'aan.

Na t'ionhan Jesús tsonjn'aan

(Mt 27:32-44; Lc 23:26-43; Jn 19:17-27)

15.21 Xjen na sandui'han quii' tsjoon, jo' tjonhan nciüi ts'an na jnan jndëe. Simón jndyu tsan'neen, tuihin ndyuaa Cirene. Ntsinda juu jndyu Alejandro yo Rufo. Yo naijnidei'han' jnt'a sondaro'neen na cay'oon juu tsonjn'aan na nt'ionhan Jesús. 15.22 Yajo' tyey'onhan Jesús nciüi joo na jndyu Gólgota. Juu jñ'oonvahin itsohan': "Tyo' Tsi'xquen Ts'oo." 15.23 Jo' tyincyahan vinon na jndë tjon'han' yo cüii nasi na jndyu mirra na nc'u jon cha' tyi'ntquiihan'hin. Majo' tyf'c'u jonhan'. 15.24 Ndo' t'ion sondaro'neen jon tsonjn'aan. Ndo' ty'ehan x'iaa' cha' njnty'iahan nin nciüi joohan na ngacüja'han' nciüi cüii ndiaa' jon. Nnda' vaa na t'onhan ndiaa' jon. 15.25 Cha' vi na ñjen navitsjoon xjen na t'ionhan jon tsonjn'aan. 15.26 Ndo' mantyi jo' t'ionhan nciüi tscaa' nnonhan', jo' jndui juu jnan na tsixuan jon na tijnda' na cue'

jon cha' na nnan'jn'aan nn'an juuhan'. Jñ'oon'ñeen itsohan': "Tsanvahin conduihin tsan na taquintyja co'xen juu nn'an judíos." 15.27 Ndo' mandyo jo', mantyi ta'han mañoon ve nonjn'aan na t'ionhan nannty'uee. Ncúii tsan'ñeen ngiaa' jon tontyjava ndo' ncúiiichenhin ngiaa' jon tontyiantymaan'. 15.28 Ndo' na tui na nnda', jo' siquindéhan' juu jñ'oon' Tyo'ts'on na jndui tivio na itsohan': Quui' nt'an nn'an na t'man jnan'tjahan, jo' jnan'n'enhan jon. 15.29 Ndo' nn'an na tovenon jo' tonan'cüejnaan'han jon, tonan'cahan nquenhan na tyi'cuee' n'onhan jon. Tonduehan: —¿Aa ve' 'u' na ntsityui' juu vats'on t'man nján ndo' na ninndye xuee ntsia' xco'han'? 15.30 Cúa, quitsin'man nquii 'u'. Quindyocuee' na ñon' juu tsonjn'aanvahn. 15.31 Ndo' mantyi nque ntyee na conintque'ñeen, yo nin'nn'an na conan'man nchu vaa itsiquindy juu jñ'oon na tquen Moisés, tonan'cüejnaan'han jon. Jnduehan: —Tsanvahin, va ya jndyi totsín'man juu nn'an, majo' ndiquindëe ntsin'man nquiihin. 15.32 Xe na aa njnty'ia na ndyocue juu tsonjn'aanvahn, yajo' ngantyja nn'on na conduihin Cristo, nquii jon na tsixuan na co'xen jaa nn'an Israel. Ndo' mantyi joo nan'ñeen na ñoon nonjn'aan na ventyjee' ngiaa' jon, majuntu y jñ'oon jnduehan.

Tyincyaa Jesús na tue' jon

(Mt 27:45-56; Lc 23:44-49; Jn 19:28-30)

15.33 Ndo' vi na jndë tuee' yajmin', s'aahan' na tijaan tsonnangue ata xjen na ndye na matman. 15.34 Ndo' majuu xjen'ñeen, jndei sixuaa Jesús yo jñon'ndaa 'naan' jon, tso jon: —Eloí, Eloí, ¿Lama sabactani? Juu jñ'oon'ñeen itsiquindyihan': Tye' Tyo'ts'on, ¿Ndu na ma'ndyi' ja? 15.35 Ndo' vendye nn'an na m'an jo', jndyehan na nnda' vaa na tso jon. Jnduehan: —¿Aa jndyeho' na itsixuaa jon Elías, tsan na toninncyaa jñ'oon' Tyo'ts'on ndyu na toxén'chen? 15.36 Ndo' ncúii ts'an na m'an jo', jnannon juu, tacy'oon juu ncúii 'nan na nchja', nchje juuhan' quii' vinon tē, jndë jo' tyio juuhan' nnon ncúii ts'oon cha' ya ngyee'han' ndyo Jesús na ngitei jonhan'. Tso tsan'ñeen: —Quindyeho', njnty'ia aa nndyo nquii Elías na ndyoquitsiquioo jon juu na ñoon juu tsonjn'aanvahn. 15.37 Vi jndë jo', jndei sixuaa Jesús, tue' jon. 15.38 Ndo' juu ndiaa na ntyjat'io quii' vats'on t'man'ñeen na itscu'han' naijon na ji'uantyichen tsixuanhan', jndyii' tcohan' ata xjen nnonnyuaachen. 15.39 Ndo' juu capitán na minntyjee' na tonnon Jesús, ya na jndyii juu na sixuaa jon, ndo' na tue' jon, yajo' tso juu: —Tsanvahn mayuu' conduihin jnda Tyo'ts'on. 15.40 Ndo' mantyi vendye nanntcu na tycya chjo ventyjee', jnty'iahan na nnda' vaa 'nan na tui. Quui' nt'an joo nanntcu'ñeen m'aan María, tsan tsjoon Magadán, yo Salomé yo nin'cüiiichen María, ndyee José yo Jacobo, tyje José. 15.41 Joo nanntcumin' tonan'jonhan yo Jesús xjen na tomandyi' jon Galilea na totejndeihan jon 'nan na tocanhan'hin. Ndo' mantyi jo' m'an vendyechen nanntcu na jnan'jonhan yo jon na jnan jon Galilea na tja jon Jerusalén.

Ty'iuhan Jesús

(Mt 27:57-61; Lc 23:50-56; Jn 19:38-42)

15.42 Juu xjen'ñeen majndë contsjë chjo min, ndo' juu xuee'ñeen, jo' xuee na nque nn'an judíos conan'jnda'han 'nan na ninjnt'uehan juu xuee na cota'jndyeehan. 15.43 Mantyi jo' vijon m'aan ncúii ts'an tsjoon Arimatea, juu tsan'ñeen jndyu jon José. T'man conduihin quii' nt'an nanm'ann'ian cüenta nn'an judíos. Mantyi juu jon minndoo' jon na ngyee' xjen na ndityincyoo' juu na itye'ntjon Tyo'ts'on. Yajo' sisaa' ts'on tsan'ñeen, taquee' jon na m'aan Pilato. Tëcan juu si'ts'o 'naan' Jesús nnon tsan'ñeen. 15.44 Ndo' nquii Pilato, sitsan' chjohan'hin xjen na jndyii jon na nnda'. Tom'aan' jndyi ts'on jon ¿Aa yuu' jo' na jndë tue' Jesús? Ndo' na nnda', tqeen' jon nquii capitán'ñeen na ngüaxee' jon nnon juu, ¿Aa mayuu' na jndë tue' Jesús? 15.45 Ndo' vi na jndë tso juu capitán'ñeen na mayuu'han', yajo' tyincyaa Pilato jñ'oon na juu José'ñeen, ya ngay'oon jon juu si'ts'o 'naan' Jesús. 15.46 Ndo' tja José, têtsijnda juu ncúii sávana ya na jndéhan' yo tsan lino, ndë isquioo juu si'ts'o 'naan' Jesús tsonjn'aan, iscüetyjo juu sávana'ñeen jon. Ndë jo' ty'iu juu hin ncúii tsë'tsjö' na jnan'ya nn'an ncúii ngiaa' tyo' cha'xjen coty'iu nn'an judíos nt'oo. Ndë jo' iscu' juu 'ndyo tsë'tsjö'ñeen yo ncúii tsjö' t'man. 15.47 Ndo' juu María, tsan na jnan tsjoon Magadán yo María ndyee José, jnty'iahan naijon na tanty'iu Jesús.

Jndë vando' xco Jesús

(Mt 28:1-10; Lc 24:1-12; Jn 20:1-10)

16.1 Ndo' vi na jndë tua ndo'cüjioon', juu xuee na cota'jndyee nn'an judíos, juu María'ñeen na jnan tsjoon Magadán yo Salomé, yo nin'María ndyee Jacobo, sanan'jndahan nchen' quichi na ntyeehinhan' juu si'ts'o 'naan' Jesús. 16.2 Ndo' ya tonco vitsjoon nuinco', ty'ehan juu tsi'ts'ua'ñeen, vi na jndë jndui' ndo'cüjioon'. 16.3 Ndo' nato na ñjonhan, jnan'nein nquehan ndëë ntyjehan, jnduehan: —¿Nin ts'an na ntejdei jaa na ngeanaan' juu tsjö' na tē' 'ndyo tsi'ts'ua? 16.4 Majo' xjen na squehan jo', jnty'iahan juu tsjö' t'man'ñeen na jndë tquenaan'han'. 16.5 Ndo' vi na jndë tyeque'han quityquii' juu tsi'ts'ua'ñeen, jnty'iahan tontyja ya vaquityen cüii tsans'andyua. Cüe juu ncüii ndiaa quichi', ndiaa tco, ndo' jo' tyue jndyihan na jnty'iahan jon. 16.6 Majo' itso tsan'ñeen ndëëhan: —Tyi'ndyueho', nchji na cojnt'ueho' nquii Jesús na jnan Nazaret, nquii jon na t'ion nn'anhin tsonjn'aan. Majo' jndë vando' xco jon, mang'e jo' tac'oonhin ntjoo. Quijnty'iaho' ndö' najon na tqen nn'an si'ts'o 'naan' jon. 16.7 Ndo' naneihin c'oho' na m'aan juu Pedro yo nque nn'an na totsaj'onhan yo jñ'oon na toninncyaa Jesús, ndo' quindueho' ndëëhan na vja jndyee jon Galilea, ndo' jo' njnty'iahan jon cha'xjen juu jñ'oon na jndë siquindyi jonhan. 16.8 Ndo' nan'ntcu'ñeen, ninñoon' jndui' ntcüe'han, manin' conan'nonhan, ty'e ntcüe'han, ndo' toviqijnty'ehan na tyuehan. Min tana jnduehan 'nan na tenonhan tsojnaan' na tyue jndyihan.

Tityincyoo' Jesús nnon María tsan na jnan Magadán

(Jn 20:11-18)

16.9 Ndo' vi na jndë vando' xco Jesús na vitsjoon nuinco', tityincyoo' jndyeehin nnon juu María'ñeen, tsan tsjoon Magadán, tsan na tji' jon ntyque' jndyetyia quii' ts'on. 16.10 Ndë jo' tja María'ñeen, tatsiquindyi juu nque nan'ñeen na tom'anhon yo Jesús. Juu xjen'ñeen t'onhan na chjoo' jndyi n'onhan ndo' totyuehan. 16.11 Majo' xjen na siquindyi juu jooon na jndë vando' xco jon, ndo' jndë jndyiaa' nnon juu jon, min tatëntyja n'onhan juu jñ'oon'ñeen.

Tityincyoo' Jesús ndëë ve nn'an na conan'jon jñ'oon yohin

(Lc 24:13-35)

16.12 Ndo' vi jndëcya, tityincyoo' Jesús ndëë ve nn'an na conan'jonhan yohin, xjen na ty'ehan jndëë. Cha'vijon mañoon ts'an na jnan'jooon'han jon. 16.13 Ndo' vi na jndë taa' n'onhan na manquii jon na jnty'iahan, ty'e ntcüe'han Jerusalén, tyenan'quindyiihan ntyjehan na jndë tityincyoo' jon ndëëhan. Majo' nan'ñeen, min ta'nan tëntyja n'onhan jñ'oon na jnduehan.

Ts'ian na t'ua Jesús ndëë nn'an na totsaj'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon

(Mt 28:16-20; Lc 24:36-49; Jn 20:19-23)

16.14 Vi jndë jo', nque nn'an na nqui ncho'ncüii na totsaj'onhan yo jñ'oon na toninncyaa Jesús, tityincyoo' jon ndëëhan juu xjen na cocüa'han. Ndo' sityia' jonhan jnaan' na tatëntyja n'onhan juu jñ'oon na jndue nn'an na jndë jnty'iahan na vando' xco jon ndo' mantyi ntyja na que' n'onhan. 16.15 Ndo' tso jon ndëëhan: —C'oho' ninvaa tsonnangue, ncyaho' juu jñ'oon naya ntyja njan ndëë tsoñ'en nn'an. 16.16 Juu ts'an na vantyja ts'on juuhan' ndo' na ndëë' juu, ntsin'man Tyo'ts'on ñuaan' tsan'ñeen. Majo' juu ts'an na tyi'cantlyja ts'on juu jñ'oon'ñeen, juu xjen na ntco'xen Tyo'ts'on jnan nn'an, mantjotyen jnaan' tsan'ñeen. 16.17 Ndo' joo nn'an na covantyja n'onhan Tyo'ts'on, jndye nnon ts'ian na nt'ahin cha' ntsi'manhan' na mayuu' jñ'oon na concyahan, ndo' na ntji'han jndyetyia quii' n'on nn'an yo ntyja 'naan' juu najndei na tsixuan xuë, ndo' nnan'neinhan jñ'oon na chito mancüii xjen na conan'neinhan. 16.18 Xe na aa nt'uehan quinduntja ndo' xe na aa ncüehan ncüii nasi na ntscuee'han' ts'an, majo' ta'nan na ngenonhan nts'aahan'. Ndo' na ndyiohan ndueehan nacjo nanv'i, n'man

nan'neen.”

Tava Jesús quiñoon'ndue

(Lc 24:50-53)

16.19 Vi na jndë ntyciii na sinin Jesús joo jñ'oonmin' ndëë nn'an na totsay'onhan yo juu jñ'oon na toninncyaa jon, tava ntcüie' jon quiñoon'ndue, tēcüetyen jon ngiaa' Tyo'ts'on tontyjaya. 16.20 Ndo' jndui' nan'neen, ndo'vanjan toninncyahan juu jñ'oon naya'neen. Ndo' mantyi nquii ta Jesús totejndei jon joochan quii' ts'ian 'naan' jon na tont'ahan. Tyincyaa jon na nan'xuanhan juu najndei na condui nquii jon cha' ndëë nt'ahan ts'ian t'man na tyi'je'quinduihan' yo najndei na tsixuan nquii ts'an, mang'e jo' jndyechen nn'an taa' n'onhan na juu jñ'oon na toninncyaa nan'neen, mayuu'han'. Mantyjantyi ndö' ro.